

Lesné hospodárstvo a životné prostredie v SR 2014

Indikátorová sektorová správa

Mgr. Peter Kapusta

Obsah

Predslov

Súhrnné zhodnotenie

1. Úvod

2. Metodika

3. Ako sú implementované environmentálne princípy a ciele do lesníckej politiky?

3.1 Implementácia environmentálnych princípov a cieľov do lesníckej politiky v EÚ

3.2 Implementácia environmentálnych princípov a cieľov do lesníckej politiky v SR

4. Aký je stav a smerovanie lesného hospodárstva vo vzťahu k životnému prostrediu?

4.1. Základné východiská v lesnom hospodárení

4.2. Zdravie lesov

4.3. Ťažba dreva

5. Aké sú interakcie lesného hospodárstva a životného prostredia?

5.1 Vplyv lesného hospodárstva na životné prostredie

5.1.1. Zabezpečovanie funkcií lesov

5.1.2. Udržateľné hospodárenie v lesoch

5.1.3. Lesy a ochrana prírody

6. Aká je odozva spoločnosti na zmiernovanie, resp. kompenzáciu dôsledkov lesného hospodárstva na životné prostredie?

6.1 Vybrané ekonomické nástroje v lesnom hospodárstve

6.2 Legislatívne nástroje v lesnom hospodárstve

Zoznam použitej literatúry

Zoznam použitých skratiek

Príloha

Predslov

V Programovom vyhlásení vlády SR na roky 2016 – 2020 sa uvádza: „Priaznivé životné prostredie nie je len základným právom každého občana štátu, daným Ústavou SR, ale je zároveň vzácnou hodnotou, ktorá má pozitívny celoslovenský dopad na zdravie obyvateľov a na celkový udržateľný ekonomický rast.“ Vláda SR si uvedomuje naliehavosť prepojenia ekonomického rastu a ochrany životného prostredia. Zároveň sa stotožňuje s jednou z priorit environmentálnej politiky EÚ, ktorá zdôrazňuje, že ochrana životného prostredia a zachovanie konkurencieschopnosti EÚ musia byť nerozlučne späté.

Vyhodnotenie, do akej miery sú ciele environmentálnej politiky premietnuté do jednotlivých sektorových politík a ako sa ich darí naplňať, si vyžaduje sledovanie ukazovateľov, ktoré sú najdôležitejšie z pohľadu prechodu na nízkouhlíkové hospodárstvo, efektívneho využívania zdrojov so zameraním na obehové hospodárstvo, zachovania biodiverzity či znižovania negatívneho vplyvu jednotlivých sektorov na životné prostredie.

Práve šesť sektorových správ, ktoré boli vypracované Slovenskou agentúrou životného prostredia (SAŽP) v spolupráci s príslušnými rezortmi, poskytuje jednotné a komplexné hodnotenie vzťahu vybraných sektorov slovenského hospodárstva (energetika, priemyselná výroba, poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo, doprava a cestovný ruch) a životného prostredia v kontexte trvalo udržateľného rozvoja so zameraním sa na prezentovanie pozitívnych a negatívnych vplyvov aktivity sektora na životné prostredie, monitoring využívania zdrojov a meranie oddelenia environmentálneho tlaku sektora od jeho hospodárskeho rastu. Správy identifikujú jednotlivé príčiny ich prípadného negatívneho vplyvu a vyhodnocujú trendy vývoja jednotlivých ukazovateľov, ktoré boli zostavené na základe sád využívaných ako na medzinárodnej, tak aj národnej úrovni. Zároveň sa zameriavajú aj na sumarizáciu krokov, ktoré sú v spoločnosti prijímané na ich zmiernenie, nápravu, prípadne odstránenie.

S potešením možno konštatovať, že problematika ochrany životného prostredia sa stáva v každom z týchto sektorov neoddeliteľnou súčasťou strategických dokumentov, čo sa prejavuje aj na znižovaní negatívneho vplyvu sektorov na životné prostredie.

Súhrnné zhodnotenie

Aký je stav a smerovanie lesného hospodárstva vo vzťahu k životnému prostrediu?

Slovenská republika sa so 41 %-ným pokrytím lesmi zaraďuje medzi tie lesnatejšie krajiny v Európe. **Pozitívnym smerovaním** lesníctva v SR je: smerovanie k funkčne integrovanému, trvalo udržateľnému lesnému hospodárstvu, vrátane priebežne sa zvyšujúcej výmery lesov, stabilizácie nešťátneho sektora lesného hospodárstva, všetky lesy na lesných pozemkoch sa obhospodarujú podľa platných programov starostlivosti o lesy a sú prístupné verejnosti bez rozdielu vlastníctva.

Na druhej strane, **existenčným problémom** lesníctva v súčasnosti je riešenie financovania svojich potrieb, aby bolo zabezpečené plnenie všetkých ekonomických, environmentálnych (ekologických) a sociálnych funkcií lesov, predpokladané negatívne dopady zmeny klímy na lesné ekosystémy, ako aj pretrvávajúca minimálna politická podpora a nízka spoločenská akceptácia.

- Lesné hospodárstvo je dlhodobo finančne poddimenzované, pričom sa jeho **podiel na tvorbe HDP** v SR dlhodobo pohybuje pod úrovňou 1 %. Od roku 2010 je zaznamenaný postupný mierny nárast. So zohľadnením prínosov verejnoprospešných funkcií lesov a drevospracujúceho priemyslu na HDP

hospodárstva SR (čo sa v súčasnosti nezarátaava) by však predstavoval cca trojnásobok súčasného podielu. (Indikátor [Podiel lesného hospodárstva na tvorbe HDP](#))

- **Výmera lesných pozemkov**, ako aj porastovej pôdy na Slovensku sa dlhodobo mierne zvyšuje, na čom sa podieľa najmä zalesňovanie poľnohospodársky nevyužitelných pôd, prevod poľnohospodárskych pozemkov pokrytých lesnými drevinami (tzv. biele plochy), ako aj postupné zosúládovanie skutočného stavu so stavom evidovaným v katastri nehnuteľností a v programoch starostlivosti o lesy. Zalesnenie územia krajiny však ešte nemusí priamo súvisieť s jej trvalo udržateľným resp. neudržateľným rozvojom. (Indikátor [Vývoj plôch lesných pozemkov](#))
- Na **poškodzovaní lesov** sa v prevažnej miere podieľajú **abiotické** škodlivé činitele, s dominantným pôsobením vetra, u ktorého však môžeme dlhodobo konštatovať nepravidelné výkyvy v poškodzovaní. V dlhodobejšom výhľade možno predpovedať, že škody budú skôr narastať, pričom náchylné na poškodenie sú predovšetkým smrečiny. Z **biotických** škodlivých činiteľov sú najvýznamnejšou skupinou podkôrniky (najmä lykožrúť smrekový), ktoré od roku 2000 zaznamenali postupný nárast výskytu a škodlivého pôsobenia s kulmináciou v roku 2009. Situáciu v poškodení porastov podkôrnym a drevokazným hmyzom možno však stále všeobecne označiť ako veľmi nepriaznivú a od roku 2004 predstavuje najväčší problém v ochrane lesa, pričom najviac ohrozenou drevinou je smrek. Z **antropogénnych** činiteľov je najvýznamnejšie imisné poškodenie, ktoré ale od roku 2002 klesá, aj keď pretrváva vplyv imisného zaťaženia lesných pôd z minulosti. Vysoký podiel v antropogénnom poškodení lesov zaznamenali aj krádeže dreva, či lesné požiare, ktorých hlavnou príčinou býva verejnosť a tiež vypaľovanie trávy na poľnohospodárskych pozemkoch. (Indikátor [Poškodenie lesov](#))
- **Zdravotný stav lesov** Slovenska charakterizovaný mierou defoliácie možno stále považovať za nepriaznivý, pričom je naďalej horší ako celoeurópsky priemer. Pri ihličnatých drevinách možno už od roku 1996 pozorovať stabilizáciu zdravotného stavu, no pri listnatých došlo k jeho zhoršeniu. Najviac poškodenými drevinami sú dub a borovica (so zhoršujúcim sa trendom), najmenej buk a hrab. Zaznamenané bolo zlepšenie zdravotného stavu jedle v posledných piatich rokoch. Oblasťami s dlhodobo najhorším zdravotným stavom lesov na Slovensku zostávajú Kysuce, Orava a spišsko-tatranská oblasť, ktoré súvisia s masívnym rozpadom smrekových lesných porastov. (Indikátor [Zdravotný stav lesov](#))
- **Ťažba dreva** v lesoch SR má dlhodobo rastúci trend, čo vyplýva hlavne z veľkého rozsahu náhodných ťažieb v dôsledku pôsobenia škodlivých činiteľov, ale tiež z postupného presunu v súčasnosti nadnormálne zastúpených vekových stupňov do veku rubnej zrelosti. Do roku 2011 pritom prevyšovala ťažbu únosnú, no následne jej objem klesal. V roku 2014 však opäť narástol v dôsledku veternej kalamity Žofia zo dňa 15.5.2014. Problémom lesníctva v tejto oblasti je vysoký rozsah náhodných ťažieb (kalamitného dreva), ako aj zastarané a opotrebované technické vybavenie v mechanizovaných činnostiach. (Indikátor [Ťažba dreva](#))

Aké sú interakcie lesného hospodárstva a životného prostredia?

Vplyv lesného hospodárstva na životné prostredie

Lesné hospodárstvo ako základný ekostabilizačný faktor nielen Slovenska, ale aj v európskom meradle, sa aktívne podieľa a bude sa podieľať na tvorbe a ochrane životného prostredia. Vyplýva to aj z nastavenia hlavného strategického cieľa SR pre lesníctvo, ktorým je trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov v súlade so stratégiou EÚ a dlhodobými strategickými cieľmi lesníctva vychádzajúcimi z globálnych záujmov ľudstva - nastúpenie trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, zvýšenie ekologizácie činností, rozvoj biodiverzity lesných spoločenstiev a vôbec posilnenie verejnoprospešných funkcií lesov. Z tejto podstaty sa preto dá len minimálne, resp. obmedzene hovoriť o globálnych negatívnych vplyvoch sektora LH na životné prostredie tak, ako je to zrejme u ostatných sektoroch hospodárstva. Prípadné negatívne vplyvy sektora na ŽP vyplývajú, príp. môžu vyplývať z jeho obmedzených ekonomických možností pri zabezpečovaní verejnoprospešných funkcií lesov, zo stavu a prevádzky dopravnej siete, či z ťažobnej činnosti.

- Najviac zastúpenou **kategóriou lesov** sú lesy hospodárske, nasledujú lesy ochranné a najmenšie zastúpenie majú lesy osobitného určenia (LOU). V rámci vývoja kategorizácie lesov dochádza od roku 2000

po predchádzajúcom poklese k opätovnému miernemu nárastu výmery hospodárskych lesov na úkor LOU. Výmera ochranných lesov je cca od roku 2005 stabilizovaná. (Indikátor [Kategorizácia lesov](#))

- Podiel lesného hospodárstva na tvorbe oxidu uhličitého (CO₂), ktorý sa dostáva do ovzdušia hlavne pri konverzii lesných plôch na ornú pôdu, je zanedbateľný. Naopak, lesné porasty sa v značnej miere podieľajú na **záchytech atmosférického oxidu uhličitého**. Lesy mierneho pásma majú značný potenciál viazania CO₂. Aj po roku 2000 naďalej dochádza k postupnému zvyšovaniu **zásob uhlíka** v lesných ekosystémoch, čo je dôsledok rozširovania zalesnenej plochy a hlavne zvýšenia hektárových zásob drevnej hmoty. (Indikátor [Viazanosť uhlíka lesnými ekosystémami](#))
- **Podiel ťažby dreva na prírastku** je možné hodnotiť stále ako trvalo udržateľné, keďže je ťažba dreva nižšia ako jeho ročný celkový bežný prírastok, nemalo by sa však ťažiť viac ako 60 % objemu CBP. Od roku 2000 tento podiel narástol, pričom od roku 2004 permanentne prekračuje spomínanú odporúčanú hodnotu. Nárast súvisel hlavne s realizáciou nadmerných náhodných ťažieb spôsobených kalamiťami. **Zásoba dreva** v lesoch SR sa kontinuálne zvyšuje, pričom už od roku 1994 zásoba listnatého dreva prevyšuje zásobu ihličnanov. **Podiel prirodzenej obnovy** lesných porastov predstavuje k roku 2014 asi tretinu z ich celkovej obnovy, čo znamená nárast oproti roku 2000. Od roku 2004 však už kolísavo stagnuje. V lesoch SR prevláda všeobecne zo stanovišťne ekologického hľadiska vhodné **drevinové zloženie**, teda priaznivá a pestrá druhová štruktúra. Pozitívne je postupné znižovanie plošného zastúpenia ihličnatých drevín oproti listnatým, čím sa postupne približujeme k cieľovému drevinovému zloženiu. (Indikátor [Udržateľné hospodárenie v lesoch](#))
- **Jarné kmeňové stavy** raticovej **zveri** sa síce podarilo v roku 2012 stabilizovať, resp. zastaviť ich nežiaduci nárast za posledné roky, následne ich stavy však znova rástli. Alarmujúca je neustále klesajúca početnosť srnčej zveri a k poklesu stavu dochádza naďalej aj pri malej zveri. Početnosť veľkých šeliem je podľa štatistiky hodnotená ako stabilná, s pozitívnym trendom ich populácie. (Indikátor [Stav a lov zveri](#))
- V rámci rozlohy lesov zaberajú **chránené územia** (vrátane území NATURA 2000) viac ako polovicu z celkovej výmery LP. Očakáva sa však nárast výmery národnej sústavy v blízkej budúcnosti, spôsobený vyhlásením ÚEV za územia národných kategórií. V lesoch sa tak na mnohých miestach stretávajú záujmy lesníkov so záujmami ochrancov prírody a vzniká tým aj ujma lesnému hospodárstvu z obmedzenia bežného obhospodarovania ročne vo vysokej sume. (Indikátor [Lesy a chránené územia](#))

Aká je odozva spoločnosti na zmierňovanie, resp. kompenzáciu negatívnych dôsledkov lesného hospodárstva na životné prostredie?

Základným a hlavným nástrojom trvalo udržateľného obhospodarovania lesov na základe plnenia všetkých ich funkcií, ako aj ich ochrany, je legislatíva lesného hospodárstva. Nemenej dôležitými sú však aj ekonomické nástroje, ktorých používaním sa o.i. presadzujú, či podporujú environmentálne princípy pri hospodárení v lesoch.

- **Certifikácia lesov** sa v SR realizuje prostredníctvom dvoch najrozšírenejších schém v Európe – PEFC a FSC. Celkovo výmera certifikovaných lesov od roku 2007 stúpala. Vývoj ich výmery má však kolísavý charakter, v posledných rokoch je možné konštatovať ich stabilizovanú výmeru. (Indikátor [Certifikácia lesov](#))
- Od roku 2009 došlo k rapidnému poklesu **nákladov lesníctva na ochranu životného prostredia**. (Indikátor [Náklady na ochranu životného prostredia v lesnom hospodárstve](#))
- Od roku 2008 došlo k výraznému poklesu **odvodov za odňatie lesných pozemkov**, čo z environmentálneho hľadiska predstavuje pozitívny trend. Podiel uhradených odvodov však výrazne poklesol. (Indikátor [Odvody za vyňatie lesných pozemkov](#))
- Od roku 2003 došlo k výraznému nárastu **náhrad za obmedzenie bežného obhospodarovania na lesných pozemkoch**, napriek tomu sa ale realizujú len v obmedzenom rozsahu. Uplatňujú sa predovšetkým z dôvodov ochrany prírody a krajiny najmä v pásmach 5. a 4. stupňa ochrany, v pásmach 2. a 3. stupňa

ochrany sa doteraz uplatňovali len v obmedzenom rozsahu. Lesnícky sektor považuje za jeden zo svojich kľúčových problémov práve málo účinný systém kompenzácie vlastníkom lesa za obmedzenie hospodárenia a zvýšené náklady z dôvodu ochrany prírody a krajiny. ([Indikátor Náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania na lesných pozemkoch](#))

1. Úvod

Indikátorová sektorová správa **Lesné hospodárstvo a životné prostredie v SR 2014** hodnotí vzájomný vzťah lesného hospodárstva a životného prostredia v procese implementácie environmentálnych princípov a cieľov do lesníckej politiky. Správa je súčasťou periodického hodnotenia vplyvu sektorov na životné prostredie SR vykonávaného Slovenskou agentúrou životného prostredia prostredníctvom sektorových indikátorov a sektorových indikátorových správ publikovaných v rokoch 2005, 2009, 2011 a 2014.

Integrácia environmentálnej politiky do sektorových politík bola zahájená na summite Európskej rady v Cardiffe v roku 1998 s cieľom dosiahnuť prechod od realizovania environmentálnych opatrení ako odozvy na škody spôsobené aktivitami sektorov na životné prostredie k politikám obsahujúcim preventívne opatrenia, minimalizujúce negatívne dôsledky na maximálne možnú mieru.

K zachovaniu zdravého životného prostredia pre súčasné aj budúce generácie v kontexte udržateľného rozvoja je napriek dosiahnutému značnému pokroku vo viacerých sektoroch, potrebná **efektívnejšia integrácia** environmentálnych princípov do všetkých relevantných oblastí, ktorá pomôže znížiť tlak sektorov na životné prostredie a zlepšiť plnenie cieľov týkajúcich sa životného prostredia.

Zosúladenie interakcií lesníctva a životného prostredia je v súčasnosti jednou z významných strategických úloh riešenia globálnych environmentálnych problémov, preto rozvoj lesníctva musí dodržiavať princíp trvalo udržateľného rozvoja, resp. obhospodarovania.

Hodnotenie vplyvu sektora lesného hospodárstva na životné prostredie vychádza z rešpektovania procesu tvorby a vyhodnocovania indikátorov a integrovaného hodnotenia vplyvu sektora na životné prostredie na úrovni Európskej únie, zastrešovaného aktivitami Európskej environmentálnej agentúry (EEA), Organizáciou pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD) a Štatistickým úradom Európskeho spoločenstva (EUROSTAT).

Cieľom takto koncipovanej sektorovej správy za oblasť lesného hospodárstva v podmienkach SR je získať základný dokument pre zistenie vplyvu lesného hospodárstva na životné prostredie, vytvoriť základ pre hodnotenie účinnosti aplikácie environmentálnych princípov do energetickej politiky z pohľadu zhodnotenia dosiahnutého pokroku v tejto oblasti a poskytnúť efektívny nástroj vyhodnocovania strategických cieľov resp. dlhodobých priorit a zásad trvalo udržateľného rozvoja.

Správa je primárne zameraná na hodnotenie **vzájomného vzťahu** lesného hospodárstva a životného prostredia. Okrajovo sa dotýka niektorých ekonomických a sociálnych faktorov, majúcich významný nepriamy vplyv na životné prostredie. Je vyjadrením postojov odborníkov z oblasti životného prostredia, ale rovnako akceptuje stanoviská odborníkov lesníckeho rezortu.

Správa je určená predovšetkým politikom ako vhodný nástroj pre rozhodovacie procesy, odborníkom a pedagógom z oblasti životného prostredia a lesníctva a v neposlednom rade študentom ako aj širokej verejnosti angažujúcej sa vo veciach životného prostredia.

2. Metodika

Pri spracovaní indikátorovej sektorovej správy bola použitá metodika zavedená Organizáciou pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj (OECD) v procese indikátorového hodnotenia implementácie environmentálnych aspektov do sektorov a ich vplyvu na životné prostredie. Proces hodnotenia pozostáva z dvoch fáz:

1. fáza: zostavenie a vypracovanie súboru agregovaných a individuálnych indikátorov podľa P-S-R modelu,

2. fáza: vypracovanie indikátorovej sektorovej správy.

Kauzálny P-S-R reťazec predstavuje metodologický nástroj integrovaného posudzovania životného prostredia, slúžiaci na popis interakcií ľudských aktivít a životného prostredia. V rámci jednotlivých článkov tohto reťazca sa nachádzajú agregované a individuálne indikátory charakterizujúce:

- **tlak** ("pressure" - **P**) na životné prostredie v negatívnom (kontaminácia, vyčerpávanie prírodných zdrojov), prípadne v pozitívnom zmysle, ktorý je ovplyvnený spoločenským, sociálnym a ekonomickým vývojom spoločnosti. Ten je bezprostrednou príčinou zmien v
- **stave životného prostredia** ("state" - **S**). Zhoršovanie stavu životného prostredia, jeho zložiek vedie k
- **odozve** ("response" - **R**) – formulovaniu a prijímaniu opatrení a nástrojov v spoločnosti zameraných na eliminovanie, resp. nápravu škôd v životnom prostredí.

Indikátory sú na základe upraveného P-S-R reťazca rozdelené do troch skupín, popisujúc:

- odvetvové trendy významné k životnému prostrediu,
- interakcie sektora a životného prostredia,
- súvisiace ekonomické a politické reakcie spoločnosti.

Podrobne spracované lesnícko-environmentálne **indikátory SAŽP** sú sprístupnené na stránke Enviroportál <https://www.enviroportal.sk/indicator/105?langversion=sk>. Pri príprave a hodnotení sú využívané tabuľky, grafy a mapy zostavené z údajov rezortných a mimorezortných organizácií a ich databáz, dostupných štatistických ročeniek, hodnotiacich správ a informačných systémov.

Súbor environmentálnych indikátorov usporiadaných v zmysle P-S-R modelu poskytuje teoretickú základňu pre vypracovanie tzv. **indikátorovej sektorovej správy**, ktorej prioritným cieľom je poznať **príčinno - následné vzťahy** medzi činnosťou človeka a stavom životného prostredia pomocou P-S-R reťazca a tak poskytnúť ucelený pohľad na stav a vývoj životného prostredia prostredníctvom integrovaného hodnotenia.

Indikátorová správa sa zameriava na zodpovedanie štyroch kľúčových politických otázok:

1. Ako sú implementované environmentálne princípy a ciele do lesníckej politiky?
2. Aký je stav a smerovanie lesného hospodárstva vo vzťahu k životnému prostrediu?
3. Aké sú interakcie lesného hospodárstva a životného prostredia?
4. Aká je odozva spoločnosti na zmierňovanie, resp. kompenzáciu dôsledkov lesného hospodárstva na životné prostredie?

P-S-R model pre lesné hospodárstvo použitý v správe je zjednodušeným vyjadrením reality. Existujú ďalšie vzťahy a faktory (napr. sociálno-ekonomické) významne ovplyvňujúce životné prostredie, ktoré v modeli nie sú plne zahrnuté.

Výber jednotlivých indikátorov prebieha dynamicky s využitím priebežných analýz správ a indikátorov medzinárodných organizácií EEA, OECD, EUROSTAT, ako aj s ohľadom na národné potreby, či požiadavky. Rozdielna dostupnosť údajov sa prejavila i v rôznych časových radách pri jednotlivých indikátoroch.

Na základe revízie indikátorov SAŽP bola v roku 2015 zostavená sada 14 lesnícko-environmentálnych indikátorov.

Zoznam lesnícko-environmentálnych indikátorov

Názov skupiny	P.č.	Názov indikátora
Trendy sektora relevantné k ŽP	1.	Zdravotný stav lesov
	2.	Vývoj plôch lesných pozemkov
	3.	Ťažba dreva
	4.	Poškodenie lesov
	5.	Podiel lesného hospodárstva na tvorbe HDP
Interakcie sektora so ŽP (náročnosť sektora na zdroje a vplyvy sektora na ŽP)	6.	Udržateľné hospodárenie v lesoch

	7.	Kategorizácia lesov
	8.	Stav a lov zveri
	9.	Viazanosť uhlíka lesnými ekosystémami
	10.	Lesy a chránené územia
Politické, ekonomické a sociálne aspekty	11.	Certifikácia lesov
	12.	Náklady na ochranu životného prostredia v lesnom hospodárstve
	13.	Odvody za vyňatie lesných pozemkov
	14.	Náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania na lesných pozemkoch

3. Ako sú implementované environmentálne princípy a ciele do lesníckej politiky?

Implementácia environmentálnej politiky do sektora lesného hospodárstva prebieha ako na celosvetovej, resp. európskej, tak i na národnej úrovni. Slovensko sa v duchu paneurópskeho procesu plne zapojilo do európskych, či celosvetových iniciatív súvisiacich s presadzovaním a uplatňovaním zásad trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch a tak na lokálnej, národnej i medzinárodnej úrovni plne podporuje a aktívne ovplyvňuje paneurópsky lesnícky proces. Závery všetkých siedmich ministerských konferencií boli a naďalej sú rozpracovávané na národnej úrovni a implementované do hlavných smerov lesníckej politiky na Slovensku.

3.1 Implementácia environmentálnych princíпов a cieľov do lesníckej politiky v EÚ

Lesníctvo donedávna nebolo prioritnou oblasťou EÚ. Ako Biela kniha, tak aj samotná Spoločná poľnohospodárska politika EÚ nevenovali tejto oblasti zvláštnu pozornosť. Zmluvy EÚ neobsahujú ustanovenie o spoločnej lesníckej politike, keďže podľa zásady subsidiarity je uplatňovanie vhodného obhospodarovania lesov v plnej kompetencii členských štátov. Dlhú **neexistovala ani samostatná jednotná lesnícka stratégia na úrovni EÚ**. Ciele týkajúce sa rozvoja lesníctva vždy vychádzali z okamžitých potrieb spoločnosti. Dôvodom pre absenciu samostatnej politiky bola napr. aj skutočnosť, že v členských štátoch EÚ je oblasť lesníctva úzko naviazaná na rozvoj vidieka, pričom lesníctvo predstavuje jeden z nástrojov rozvoja vidieckych oblastí a regiónov a tiež väčšina týchto štátov sa vyznačuje veľmi nízkou lesnatosťou v dôsledku masového odlesňovania rozsiahlych území v minulosti.

Aj napriek tomu sú ochrana, obhospodarovanie a trvalá udržateľnosť lesov v centre záujmu už existujúcich spoločných stratégií ako sú napr. Spoločná poľnohospodárska politika a rozvoj vidieka, stratégia o životnom prostredí a biodiverzite, jednotná obchodná politika, politika vnútorného trhu, stratégie v oblasti výskumu, priemyslu, rozvoja spolupráce a energie.

V rokoch **1964 - 1988** Európske spoločenstvo prijalo niekoľko opatrení zameraných na rozvoj lesníckeho sektora. Tieto opatrenia však neboli systémové a boli vždy priamou súčasťou Spoločnej poľnohospodárskej politiky. Opatrenia sa týkali harmonizácie legislatívy, rozvoja lesov a lesníctva, **ochrany lesov pred nepriaznivými vplyvmi znečistenia ovzdušia** (*Nariadenie Rady (EHS) č. 3528/86 o ochrane lesov Spoločenstva pred znečistením ovzdušia*) a nebezpečenstvom lesných požiarov ako aj lesníckeho výskumu.

V rokoch **1988 - 1992** Spoločenstvo začalo k vlastným lesníckym projektom pristupovať komplexnejšie. V septembri 1988 Európska komisia predložila Rade EÚ **Spoločnú lesnícku stratégiu a Lesnícky akčný program**. Tieto dokumenty boli Radou EÚ prijaté v roku 1989 a dotýkali sa nasledovných oblastí:

- zalesňovania poľnohospodárskych pozemkov,
- rozvoja a optimálneho využívania lesov vo vidieckych oblastiach,
- produkcie korku a
- **ochrany lesov.**

Rok 1992 priniesol **významný prelom** v prístupe EÚ k otázkam týkajúcim sa rozvoja lesníckeho sektora. Rozhodnutia prijaté v niektorých hlavných oblastiach podstatnou mierou zmenili znenie **Lesníckeho akčného programu** (opatrenia týkajúce sa ochrany lesov pred nepriaznivými vplyvmi znečistenia ovzdušia a

nebezpečenstvom vzniku lesných požiarov). Význam týchto opatrení sa zvýšil najmä vďaka prijatiu smerníc č. 2157/92 a 2158/92 a ich neskorších novelizácií. Tieto vyhlášky definovali opatrenia týkajúce sa **znečisťovania ovzdušia** (potreba pravidelného monitoringu poškodenia lesa vplyvom znečisťovania ovzdušia, požiadavka obnovy poškodených lesov) a **lesných požiarov** (klasifikácia území podľa stupňa požiarnej rizikovosti, vypracovanie plánov protipožiarnej ochrany lesov, analýz príčin požiarov, vytvorenie informačného systému EÚ v tejto oblasti, zriadenie spoločnej databázy o lesných požiaroch).

V roku 1992 boli v rámci EÚ prijaté ďalšie 3 smernice, ktorých cieľom bolo podporiť lesnícke opatrenia v poľnohospodárstve.

Po roku 1992 EÚ zaviedla do praxe ďalšie opatrenia týkajúce sa lesného hospodárstva ako napr.:

- vytvorenie jednotného Európskeho lesníckeho informačného a komunikačného systému (**EFICS**, 1994) s cieľom zbierať, koordinovať, štandardizovať, spracovávať a rozširovať informácie lesníckeho sektora a jeho rozvoja. Fungoval do roku 2002, pričom bolo navrhnuté pokračovať v ňom pripravením informačného systému na báze internetu,
- spolufinancovanie lesníckeho výskumu z prostriedkov výskumných a vývojových programov EÚ existujúcich v oblasti poľnohospodárstva a životného prostredia.

V roku 2002 Európska komisia a Európsky parlament vyšli so spoločnou iniciatívou vytvoriť nový program, ktorého cieľom bolo zlepšiť ochranu lesov a prispieť k lepšiemu chápaniu nezastupiteľnej úlohy lesov v kontexte životného prostredia ako celku. Cieľom **programu** pod názvom **Forest Focus** bol **monitoring európskych lesov** a environmentálne interakcie, aby sa ochránili lesy Spoločenstva pred imisiami a lesnými požiarimi. Nevenoval však pozornosť iba hodnoteniu dopadu znečistenia ovzdušia na lesy a monitoringu nebezpečenstva vzniku lesných požiarov, ale aj rozvoju nových aktivít týkajúcich sa hodnotenia dopadu zmeny klímy na lesné ekosystémy a aktivít súvisiacich so zakomponovaním opatrení súvisiacich s lesmi do už existujúcich stratégií EÚ pojednávajúcich o biodiverzite, viazaní uhlíka a ochrane pôdy (Novotný a kol., 2003). Program bol realizovaný v rozpätí rokov **2003 - 2006** a bol zrušený Nariadením (ES) č. 614/2007 Európskeho parlamentu a Rady z 23. mája 2007 týkajúce sa finančného nástroja pre životné prostredie (LIFE+).

Únia v súvislosti s lesmi považuje v súčasnosti za veľmi dôležitú **podporu rozvoja lesníckeho sektora**, ktorý predstavuje významný prvok pre zachovanie pracovných príležitostí na vidieku, ochranu prírodného prostredia a zlepšenie zdravotného stavu poškodených lesov, zachovanie sociálnych a rekreačných funkcií lesov, podporu ekologicky, ekonomicky a sociálne trvalo udržateľného hospodárenia, podporu medzinárodnej spolupráce pri ochrane lesov.

Značná pozornosť EÚ sa venuje **špecifickým lesníckym otázkam**, ktoré sa sústreďujú na:

- zachovanie biodiverzity (prispieva k nej tzv. sieť NATURA 2000),
- drevo ako zdroj obnoviteľnej energie,
- zmenu klímy a
- certifikáciu lesov (proces nezávislého overovania, že lesy sú obhospodarované trvalo udržateľným spôsobom; vychádza zo záverov Konferencie OSN o životnom prostredí a rozvoji a Ministerských konferencií o ochrane lesov v Európe).

Od konca 90-tych rokov vidieť už výrazný posun pri tvorbe spoločnej integrovanej lesníckej politiky Spoločenstva, keď bol vypracovaný legislatívny návrh **Spoločnej lesníckej stratégie EÚ** (Nariadenie EK, 1998, ktorého ustanovenia boli zakomponované do *rezolúcie Rady EÚ č. 1999/C56/01 o lesníckej stratégii EÚ*). Rezolúcia má **dve hlavné časti**:

- **prvá** časť stanovuje všeobecný rámec (aktivity a záväzky ES v rámci medzinárodných procesov v oblasti lesníctva - napr. UNCED, MCPFE, lesníckej politiky členských štátov a lesníckej politiky Spoločenstva),
- **druhá** časť Stratégie EÚ je zameraná o.i. na opatrenia **zamerané na ochranu lesa (imisie, lesné požiare)**, problematiku **biodiverzity** a **NATURA 2000**, **zmenu klímy** a certifikáciu lesov.

V nadväznosti na stratégiu vypracovala Komisia v spolupráci s členskými štátmi a ďalšími zainteresovanými stranami **Akčný plán EÚ pre lesy na roky 2007 - 2011**, ktorý prijala 15.6.2006. Poskytoval rámec akciám, ktoré sa

týkali lesného hospodárstva na úrovni Spoločenstva a členských štátov a slúži ako nástroj na koordináciu opatrení Spoločenstva a politík členských štátov v oblasti lesného hospodárstva.

Jeho **všeobecným cieľom** je „*podporovať a zlepšovať trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch a ich multifunkčnú úlohu*“.

Pri príprave akčného plánu EÚ v oblasti lesného hospodárstva Komisia a členské štáty vytvorili **spoločnú víziu lesníctva** a príspevku lesov a lesníctva k modernej spoločnosti:

Lesy pre spoločnosť – dlhodobé multifunkčné lesníctvo, ktoré plní súčasné aj budúce spoločenské potreby.

V súlade s uvedenou víziou má akčný plán **štyri hlavné ciele**:

1. Zvýšiť dlhodobú konkurencieschopnosť lesníckeho sektora a zlepšiť trvalo udržateľné využívanie lesníckych výrobkov a služieb
2. **Udržiavať a primerane zlepšovať biodiverzitu, viazanie uhlíka, integritu, zdravie a odolnosť lesných ekosystémov** vo viacerých geografických meradlách
3. Prispieť ku kvalite života zachovaním a zlepšovaním sociálnych a kultúrnych dimenzií lesov
4. Zlepšiť koherentnosť a medzisektorovú spoluprácu za účelom vyváženia hospodárskych, **ekologických** a sociálno-kultúrnych cieľov na viacerých organizačných a inštitucionálnych úrovniach.

Akčný plán pozostáva zo súboru konkrétnych opatrení, pričom zohľadňuje záväzky prijaté EÚ a členskými štátmi v relevantných medzinárodných procesoch a na ministerských konferenciách o ochrane lesov v Európe, nemá však záväzný charakter.

Platnosť akčného plánu EÚ pre lesníctvo skončila v roku 2011 a nahradila ho nová stratégia EÚ pre lesy, ktorú EK prijala 20. septembra 2013 (vo forme oznámenia) s názvom „**Nová stratégia v oblasti lesov: pre lesy a lesnícko-drevársky komplex**“. Oznámenie reaguje na potrebu aktualizácie predchádzajúcej lesníckej stratégie z roku 1998 a stanovuje základný strategický rámec pre trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov na úrovni EÚ pri rešpektovaní princípu subsidiarity, v zmysle ktorého je tvorba a implementácia lesníckych politík kompetenciou členských štátov. **Cieľom** tohto strategického dokumentu je podpora koordinácie a koherencie lesníckych a s lesmi súvisiacich politík, ktoré významným spôsobom ovplyvňujú praktické hospodárenie v lesoch členských štátov. Ide najmä o politické oblasti zamerané na rozvoj vidieka, **ochranu biodiverzity**, boj proti **zmene klímy**, podporu využívania obnoviteľných zdrojov energie a surovínovej základne pre priemysel (**zelené hospodárstvo**).

Ciele lesného hospodárstva na rok 2020:

Zabezpečiť a preukázať, že všetky lesy v EÚ sa riadia podľa zásad udržateľného obhospodarovania lesov a že sa posilňuje príspevok EÚ na podporu udržateľného obhospodarovania lesov a znižovania odlesňovania na celosvetovej úrovni, a teda:

- prispievať k nastoleniu rovnováhy rôznych funkcií lesa, spĺňaniu požiadaviek a poskytovaniu životne dôležitých ekosystémových služieb;
- poskytovať základ pre lesné hospodárstvo a celý hodnotový reťazec lesného hospodárstva, aby boli konkurencieschopnými a životaschopnými prispievateľmi k bioekonomike.

EÚ venuje značnú pozornosť (najmä pod vplyvom záväzkov vyplývajúcich z Kjótskeho protokolu) potenciálnym vplyvom lesov a výrobkov z dreva na znižovanie alebo elimináciu zvyšovania úrovne koncentrácie CO₂ v atmosfére. Európske spoločenstvo má však v oblasti ochrany lesov, ich adaptácie ku klimatickým zmenám a ochrane ich biodiverzity stále obmedzený vplyv. Existencia Lesníckej stratégie EÚ sa na národnej úrovni (a pravdepodobne aj na úrovni Spoločenstva) prejavuje obmedzene.

V **nariadení pre rozvoj vidieka**, ktoré sa prijalo na obdobie rokov 2007 - 2013 sa zaviedlo niekoľko dôležitých zmien. Uznala sa dôležitá úloha lesníckeho sektora v oblastiach vidieka a špecifické lesnícke opatrenia sa preskupili a zmodernizovali tak, aby lepšie podporili integráciu lesníctva v rozvoji vidieka. Členské štáty a regióny môžu do svojich programov rozvoja vidieka zahrnúť súbory špecifických lesníckych opatrení, ktoré lepšie zodpovedajú ich prioritám a potrebám. **Nová politika** rozvoja vidieka na roky 2014 - 2020 má v prioritách o.i. podporovať prenos znalostí a inovácií v lesníctve, podporovať trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov, obnovovať, zachovávať a posilňovať lesné ekosystémy (biodiverzita, voda, pôda), podporovať efektívne využívanie zdrojov (vody, energie) a prechod na nízkouhlíkové hospodárstvo (využívanie energie z obnoviteľných zdrojov, zníženie emisií skleníkových plynov, zachytávanie a ukladanie oxidu uhličitého).

V oblasti lesníckeho **výskumného priestoru** v Európe bol zriadený **Európsky lesnícky inštitút** (EFI, *European Forest Institute*) ako medzinárodná organizácia a významná súčasť globálnej siete výskumných inštitúcií. Inštitút bol zriadený Dohovorom o Európskom lesníckom inštitúte, prijatý v Joensuu 28. augusta **2003** a platnosť nadobudol 4. septembra 2005. **Zámerom** inštitútu je na celoeurópskej úrovni realizovať výskum v oblasti lesníckej politiky, vrátane jej **environmentálnych aspektov, v oblasti ekológie, mnohostranného využívania lesných zdrojov, zdravotného stavu európskych lesov**, ponuky a dopytu po dreve a iných lesných produktoch a službách, **s cieľom podporiť zachovanie a trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov v Európe.**

Ďalším dokumentom v lesníctve na úrovni EÚ je **Zelená kniha o ochrane lesov a informáciách o lesoch v Európskej únii - Príprava lesov na zmenu klímy**, prijatá EK **1. marca 2010**. Zaoberá sa hlavnými výzvami, ktoré sa týkajú lesov a lesného hospodárstva v EÚ, prioritne z hľadiska problematiky ochrany lesov a realizácie súvisiacich informačných systémov. Dokument prezentuje nástroje, ktorých využitie prichádza v súčasnosti do úvahy pri ochrane lesov tak na úrovni členských štátov ako aj na úrovni EÚ, a nastoľuje súbor otázok súvisiacich s možnosťami navrhovaných budúcich politických opatrení. Prijatie zelenej knihy vyplynulo zo záverov bielej knihy Európskej komisie o prispôbení sa zmene klímy, ktorá bola prijatá v apríli 2009.

Základnou strategickou líniou lesníctva v celosvetovom meradle je **trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch**. Základné princípy trvalej udržateľnosti boli odsúhlasené Konferenciou OSN pre životné prostredie a rozvoj (UNCED) v Rio de Janeiro v roku 1992. V nasledujúcich rokoch prebehli vo viacerých mestách sveta zakladajúce konferencie tzv. procesov pre jednotlivé časti sveta - pre Európu to bol **Pan-európsky proces**, ktorý vychádza z Ministerských konferencií **v Helsinkách** (1993) **a Lisabone** (1998).

Základom všetkých týchto procesov sú súbory tzv. **kritérií a indikátorov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov**, no neexistuje žiadna celosvetovo uznávaná sada kritérií a indikátorov. Musia sa prispôbiť ekologickým, ekonomickým, sociálnym a inštitucionálnym podmienkam danej krajiny. Ukazovatele sú kvantitatívne, čiže merateľné (napr. výmera lesa a jej vývoj, zásoba dreva a jej vývoj) a kvalitatívne, ktoré je možné len popísať (napr. existencia potrebných zákonov, inštitúcií a zdrojov financovania) (NLC).

Najväčší a najdôležitejší podiel na tvorbe a prijímaní zásadných politických rozhodnutí (vo forme politických deklarácií a rezolúcií) formujúcich lesnícky vývoj a strategické smerovanie lesníctva v Európe majú **ministerské konferencie o ochrane európskych lesov** (MCPFE, v súčasnosti používané označenie **Forest Europe**). Zahŕňa celkovo 46 európskych signatárskych krajín, EÚ a 11 pozorovateľov.

Ministerské konferencie

1. ministerská konferencia (Štrasburg, 1990)

V súvislosti s rastúcim ohrozením Európskych lesov sa účastníci konferencie zhodli na potrebe ich **cezhraničnej ochrany** a odsúhlasili Všeobecnú deklaráciu spolu so 6 rezolúciami (*Rezolúcia S1: Európska sieť trvalých monitorovacích plôch pre **Monitoring lesných ekosystémov**, S2: **Ochrana lesných genetických zdrojov**, S3: **Decentralizovaná európska databanka lesných požiarov**, S4: **Prispôbenie obhospodarovania horských lesov novým podmienkam prostredia**, S5: **Rozširovanie siete EURO SILVA zameranej na výskum fyziológie stromov**, S6: **Európska sieť pre **výskum lesných ekosystémov****). Tieto iniciovali rozsiahlu vedeckú a technickú spoluprácu v rámci Európy a taktiež táto konferencia započala zapracúvanie vedeckých poznatkov do politických opatrení zameraných na ochranu lesov v Európe.*

2. ministerská konferencia (Helsinki, 1993)

Na tejto konferencii boli prijaté 4 rezolúcie (*Rezolúcia H1: Všeobecné smernice pre **trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov** v Európe, H2: Všeobecné smernice **pre ochranu biodiverzity európskych lesov**, H3: **Lesnícka spolupráca s krajinami s transformujúcou sa ekonomikou**, H4: **Stratégia procesu dlhodobej **adaptácie*****

európskych lesov na klimatické zmeny) a Všeobecná deklarácia, ktoré nadväzovali na Štrasburské rezolúcie. Predstavovali taktiež spoločnú odpoveď európskych krajín na mnohé z "lesa sa týkajúcich" rozhodnutí prijatých na "Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji" v Rio de Janeiro v roku 1992.

3. ministerská konferencia (Lisabon, 1998)

Tu boli prijaté Všeobecná deklarácia a 2 rezolúcie (*Rezolúcia L1: **Ľudia, les a lesníctvo - lepšie zohľadnenie sociálno-ekonomických aspektov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov**, L2: **Pan-európske kritériá, indikátory a prevádzkové smernice trvalo udržateľného obhospodarovania lesov***), ktoré kládli osobitný dôraz na sociálno-ekonomické aspekty trvalo udržateľného obhospodarovania lesov - zameriavajúc sa na vzťahy medzi lesom a spoločnosťou a ich vzájomné pôsobenie.

4. ministerská konferencia (Viedeň, 2003)

Na konferencii uskutočnenej pod sloganom "**Living Forest Summit**" bola prerokovaná budúcnosť ochrany a trvalo udržateľného obhospodarovania lesov v Európe. Účastníci konferencie prijali *Deklaráciu viedenského summitu "Living Forest"* a prijali 5 rezolúcií (*V 1: Medzirezortná spolupráca a národné lesnícke programy*) vrátane prílohy (*Postoj "ministerských konferencií" k národným lesníckym programom, V 2: Ekonomické aspekty trvalo udržateľného obhospodarovania lesov, V 3: Sociálny a kultúrny rozmer trvalo udržateľného obhospodarovania lesov, V 4: **Biologická diverzita lesov** - vrátane príloh (Rámec pre spoluprácu, Príručka "ministerskej konferencie" na posudzovanie chránených a ochranných lesov a ďalších zalesnených pozemkov v Európe), V 5: **Zmena klímy a trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov***), ktoré zdôrazňujú význam medziodvetvovej spolupráce v prepojení na existenciu národných lesníckych programov, venujú sa ekonomickým aspektom trvalo udržateľného obhospodarovania lesov, vyzdvihujú význam sociálnych a kultúrnych hodnôt lesov, **zachovania biologickej diverzity lesov** ako aj **úlohu lesov v znižovaní negatívnych dopadov klimatických zmien na životné prostredie**. Prijatý bol tiež dokument „*Dopracované Pan-európske indikátory trvalo udržateľného obhospodarovania lesov*“.

5. ministerská konferencia (Varšava, 2007)

Na summite sa prezentovali najnovšie informácie o stave európskych lesov a úspechy európskych krajín pri **progrese k trvalo udržateľnému obhospodarovaniu lesov**. Výsledkom konferencie bolo prijatie Ministerskej deklarácie (hlavný motív: „**Lesy pre kvalitu života**“) a 2 rezolúcií (*V 1: Lesy, drevo a energia, V 2: **Lesy a voda***).

Prijaté rezolúcie sa dotýkajú najvýznamnejších environmentálnych problémov, najmä **zmeny klímy**, rastúceho dopytu po energii z obnoviteľných zdrojov a ohrození vyplývajúcich z dostupnosti a kvality vodných zdrojov.

Na konferencii bola tiež oznámená **zmena v zložení Generálneho koordinačného výboru** (General Coordinating Committee), pričom jedným z nových členov sa stalo aj **Slovensko**. Týmto sme oficiálne získali možnosť ovplyvňovať a formulovať zábery lesníckej politiky v Európe na odbornej a tiež na najvyššej úrovni pre nasledujúce obdobie sedemnástich rokov.

6. ministerská konferencia (Oslo, 2011)

V rámci šiestej konferencie boli prijaté rozhodnutia o ďalšom strategickom smerovaní politického procesu Forest Europe, ako aj o zahájení rokovaní o právne záväznej dohode o lesoch v Európe. Z týchto dôvodov je možné považovať konferenciu za **významný medzník** vo vývoji lesníckych politík v Európe.

- Bola prezentovaná **správa o stave lesov Európy 2011** ([PDF](#)) - výsledok spoločnej činnosti Forest Europe, UNECE a FAO. Obsahuje komplexný a aktuálny opis stavu a vývoja lesov a ich obhospodarovania v európskom geografickom regióne. Štruktúra správy vychádza z tzv. pan-európskych kritérií a ukazovateľov trvalo udržateľného obhospodarovania lesov.
- Bol prijatý **mandát z Osla** na úrovni ministrov **pre rokovania o právne záväznej dohode o lesoch v Európe** (rozhodnutie o zahájení rokovaní o právne záväznej dohode o lesoch v Európe).
- Bolo prijaté a následne podpísané rozhodnutie z Osla na úrovni ministrov „**Európske lesy 2020**“, ktoré stanovuje základnú víziu, strategické a operatívne ciele pre európske lesy a lesné hospodárstvo do roku 2020, ako aj opatrenia na európskej a národnej úrovni.

Vízia pre lesy v Európe:

Vytvárať budúcnosť, kde všetky európske lesy sú životaschopné, produktívne a plnia množstvo funkcií. Kde lesy účinne prispievajú **k trvalo udržateľnému rozvoju** prostredníctvom zabezpečovania ľudského blahobytu, **zdravého životného prostredia** a hospodárskeho rozvoja v Európe a na celom svete. Kde jedinečný potenciál lesov pri podpore zeleného hospodárstva, ľudského živobytia, **zmiernovania zmeny klímy, zachovania biodiverzity, zlepšovania kvality vody a boja proti rozširovaniu púští** je využitý v prospech spoločnosti;

Strategické ciele pre európske lesy:

- I. Trvalo udržateľné obhospodarovanie všetkých európskych lesov zabezpečuje **plnenie množstva funkcií lesov** a podporuje dlhodobé poskytovanie tovarov a služieb
- II. Európske lesy prispievajú k zelenému hospodárstvu a to aj prostredníctvom poskytovania väčšieho množstva dreva, iných lesných produktov a **ekosystémových služieb** zo zdrojov využívaných trvalo udržateľným spôsobom
- III. Obhospodarovanie lesov v Európe sa **prispôsobuje zmenám klímy**, lesy **sú zdravé**, majú schopnosť reziliencie vo vzťahu k prírodným pohromám a sú chránené pred hrozbami antropogénneho pôvodu, akými sú lesné požiare, produkčné a **ochranné funkcie lesov sú zachované**
- IV. Potenciál európskych lesov zmiernovať zmenu klímy, prostredníctvom **viazania uhlíka** v stromoch a pôde, ukladania uhlíka v produktoch lesa a nahrádzania neobnoviteľných materiálov a zdrojov energie, je využitý s cieľom **minimalizovať ekologickú stopu** Európy bez narušenia globálnej rovnováhy uhlíka
- V. **Strata biodiverzity lesov v Európe je zastavená a degradované lesy sú obnovené alebo v opätovne dobrom zdravotnom stave**
- VI. Úloha lesov v **boji proti rozširovaniu púští** je posilnená
- VII. Úžitky z európskych lesov socioekonomickej a kultúrnej povahy, najmä tie, ktoré sa týkajú živobytia ľudí, rozvoja vidieka a zamestnanosti, sú optimalizované
- VIII. Nezákonná ťažba a s ňou súvisiaci obchod s drevom a inými lesnými produktmi v Európe sú eliminované;

7. ministerská konferencia (Madrid, 2015)

Ministri zodpovední za lesy v Európe tu prijali rozhodnutia a rezolúcie v súvislosti s vysoko prioritnými témami týkajúcimi sa európskych lesov, ako napríklad: posilnenie spoločenských funkcií lesov a potenciálna **úloha lesov pri prechode na zelenú ekonomiku**; **ochrana lesov** v meniacom sa prostredí; nutnosť riešenia globálnych výziev spojených s lesmi na regionálnej úrovni a budúce smerovanie procesu FOREST EUROPE. Závazky ministrov k týmto témam budú slúžiť ako rámec pre rozhodnutia ohľadne týchto otázok v rôznych európskych krajinách a budú podporovať opatrenia na celoeurópskej úrovni.

Na konferencii boli **predstavené tri významné správy**:

1. Správa FOREST EUROPE "**Stav európskych lesov 2015**", ktorá analyzuje stav, zmeny a trendy indikátorov lesov a lesného hospodárstva v Európe od predchádzajúcej FOREST EUROPE Ministerskej konferencie.
2. **Správa** analyzujúca národnú i celoeurópsku **implementáciu záväzkov Forest Europe** až do 7. FOREST EUROPE Ministerskej konferencie a zameraná na činnosti od 6. Ministerskej konferencie konanej v Oslo v roku 2011.
3. **Správa** obsahujúca **strednodobé vyhodnotenie plnenia cieľov**, ktoré majú byť dosiahnuté do roku 2020 s podporou cieľov pre európske lesy dohodnutých na Ministerskej konferencii v Oslo v roku 2011.

Na záver boli prijaté:

- **deklarácia** „25 rokov spoločne podporujeme trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov v Európe“ (signatárske strany sa v nej zaväzujú **posilniť úlohu lesov a ich trvalo udržateľného obhospodarovania** pri riešení globálnych výziev, akými sú agenda trvalo udržateľného rozvoja po roku 2015, vrátane rozvojových cieľov, **boj proti zmene klímy, ochrana biodiverzity a boj proti rozširovaniu púští**. Zároveň sa zaväzujú monitorovať a podať správu o pokroku pri implementácii strategických cieľov a cieľov pre európske lesy po roku 2020),
- **rezolúcia 1** „*Lesný sektor v centre zelenej ekonomiky*“ (hovori o posilnení úlohy lesného hospodárstva a odvetvia spracovania dreva pri prechode spoločnosti na takzvané zelené hospodárstvo, ďalšiemu posilneniu sociálnej dimenzie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov podporou zelených pracovných miest, vzdelávania a sociálnej inklúzie v lesníctve),
- **rezolúcia 2** „*Ochrana lesov v meniacom sa prostredí*“ (potvrďuje životne dôležitú úlohu ochranných funkcií lesov) a
- **1 rozhodnutie** „*Budúci smer FOREST EUROPE*“ (hlavným cieľom do budúcnosti je zefektívnenie a zlepšenie podmienok pre účasť všetkých relevantných strán v ňom a zároveň bola potvrdená úloha Forest

Na zasadnutí na úrovni expertov (FOREST EUROPE Expert Level Meeting) konanom v Madride (2015) boli prijaté **Aktualizované pan-európske indikátory trvalo udržateľného obhospodarovania lesov** (prvá sada bola vydaná v roku 1998 a jej revízie v roku 2003), ktorá bola potrebná vzhľadom na zlepšenie znalostí a systémov zberu dát, ako aj súčasne i budúce potreby informácií. Pribudli aj nové indikátory (2.5 Degradácia lesnej pôdy, 4.7 Fragmentácia lesov, 4.10 Bežné lesné druhy vtákov), ktoré je však potrebné ešte dôkladnejšie rozpracovať.

Od 1. januára 2016 bude na nasledujúce štvorročné obdobie tomuto celoeurópskemu lesníckemu procesu **predsedať SR**, ktorá je už od roku 2014 v pozícii jeho podpredsedu, pričom sídlo sekretariátu bude v NLC vo Zvolene.

V rámci **zhrnutia súčasného stavu a trendov** lesníctva v Európe sa dá konštatovať, že ciele manažmentu lesa sa z rôznych dôvodov v mnohých členských krajinách EÚ i ďalších štátoch blížia k trvalo udržateľnému využívaniu, pribúdajú nové ciele (hlavne posilnenie sociálnej funkcie lesa a jeho významu pre životné prostredie) a tiež zostávajú tradičné ciele trvalo udržateľného získavania drevnej suroviny. Lesné hospodárstvo sa v EÚ vníma ako súčasť rozvoja vidieka a v súlade s uvedenou víziou sa preň definovali tieto **hlavné ciele**:

- *Zvýšiť dlhodobú konkurencieschopnosť lesníckeho sektora a zlepšiť trvalo udržateľné využívanie lesníckych výrobkov a služieb – **ekonomický cieľ**.*
- *Udržiavať a primerane zlepšovať biologickú rozmanitosť, viazanie uhlíka, integritu, zdravie a odolnosť lesných ekosystémov – **ekologický cieľ**.*
- *Prispieť ku kvalite života zachovaním a zlepšovaním sociálnych a kultúrnych dimenzií lesov a lesníctva – **sociálny cieľ**.*

3.2 Implementácia environmentálnych princípov a cieľov do lesníckej politiky v SR

Lesnícka stratégia má podporovať ciele politik EÚ, prispievať k napĺňaniu medzinárodných záväzkov prijatých členskými krajinami a Úniou, vymedzovať zásady voľnej súťaže v súlade s princípmi voľného pohybu tovarov, podporovať konkurencieschopnosť lesníckeho sektora EÚ (lesníctva a na neho naväzujúceho spracovateľského priemyslu), prispieť k podpore potenciálu pre zdravú obnovu vidieckej a priemyselnej zamestnanosti a podporiť integráciu princípov trvalo udržateľného rozvoja a ochrany životného prostredia do všetkých politik týkajúcich sa lesov (MP SR).

V súlade so stratégiou EÚ, **dlhodobými lesníckymi piliermi** v SR sú:

1. pilier – **Trvalá udržateľnosť obhospodarovania lesov** a rozvoj ich produkčných a verejnoprospešných funkcií (funkčne integrované LH),
2. pilier – Posilnenie **úlohy LH v krajine a prírode**, v hospodárskom a sociálnom rozvoji regiónov a vidieka,
3. pilier – **Konkurencieschopnosť LH** – zvyšovanie jeho ekonomickej efektívnosti využitím prírodného potenciálu, racionálnych technológií a ľudských zdrojov (MP SR, 2003b).

Hlavné zámery a smery rozvoja jednotlivých politik, ktorých realizáciu treba zabezpečiť, sa zakotvujú do **Programového vyhlásenia vlády**. Sú to východiská na spracovanie ďalších koncepčných materiálov jednotlivých rezortov či odvetví. V Programovom vyhlásení vlády SR z roku 2012 sa pri rezorte pôdohospodárstva, kam patrí aj odvetvie LH, uvádza:

- *Vláda bude rešpektovať programové dokumenty EÚ zamerané na podporu hospodárskeho rastu a ekonomickej výkonnosti v poľnohospodárstve a **lesníctve** pri dodržiavaní zásad vyváženej medzi ekonomickým a **ekologickým spôsobom hospodárenia**.*
- *Vláda vytvorí podmienky na urýchlenie postupu usporiadania pozemkového vlastníctva tak, aby bolo*

zabezpečené efektívne využívanie poľnohospodárskych a lesných pozemkov ich vlastníkmi. Urýchlili sa proces vybavovania reštitučných nárokov.

- **Podporou trvalo udržateľného obhospodarovania lesov** sa zvýši konkurencieschopnosť lesného hospodárstva. Vláda vytvorí legislatívne a ekonomické podmienky na zabezpečenie kompenzácie pre vlastníkov a správcov lesného majetku za environmentálne služby poskytované pre verejnosť. Pri zvyšovaní zamestnanosti v najchudobnejších lesnatých regiónoch Slovenska vláda využije ekonomické a právne nástroje na podporu rozvoja neštátneho lesníckeho sektora ako strategického partnera štátu. Lesy vláda považuje za strategický štátny majetok a preto garantuje ich neprivatizovateľnosť.
- Vláda pripraví mechanizmy pre dobudovanie systému hospodárskej úpravy lesov, vrátane trvalého financovania vyhotovenia **programov starostlivosti o lesy** a prijme systémové opatrenia v oblasti inštitucionálneho zabezpečenia týchto činností.
- Vláda **podporí zalesňovanie** poľnohospodársky nevyužívaných a ostatných degradovaných nelesných pôd s prioritou zalesňovania pôd extrémne ohrozených vodnou eróziou a svahovými deformáciami. Zámerom je tiež chrániť krajinu pred povodňami a vytvárať nové pracovné miesta na vidieku.
- Bude podporovať rozvoj produkcie biologických zdrojov v poľnohospodárstve, lesnom a vodnom hospodárstve pre tradičné spracovateľské odvetvia potravinárstva, drevospracujúceho priemyslu, ale aj pre nové odvetvia biotechnológií, energetiky a chemického priemyslu.
- V oblasti rezortnej vedy a výskumu vláda podporí verejno-súkromné partnerstvá zamerané hlavne na inovácie v poľnohospodárstve, potravinárstve a lesníctve.

Nové Programové vyhlásenie vlády SR z roku 2016 v časti Pôdohospodárska politika uvádza:

- Vláda vníma les ako integrálnu súčasť vidieckeho prostredia, kde je potrebné **hospodáriť podľa zásad trvalo udržateľného rozvoja** tak, aby bola zabezpečená permanentná **distribúcia ostatných verejnoprospešných funkcií** lesov pre spoločnosť.
- Vláda podporí **ekologizáciu** a ekonomiku **lesnej výroby a prírode blízke obhospodarovanie lesov** ako súčasť sofistikovanej lesnej ekonomiky.
- Vláda bude podporovať ciel'avedomú starostlivosť o lesy, založenú na historických tradíciách a skúsenostiach a systéme administratívneho a odborného riadenia podľa programov starostlivosti o lesy v súlade s neustále narastajúcim významom **plnenia širokej škály ekosystémových služieb** pre verejnosť.
- Vláda bude hľadať **efektívny prienik** úloh vyplývajúcich zo starostlivosti o lesy **so záujmami ochrany prírody** a zabezpečí postupný prechod od administratívne-direktívneho spôsobu riadenia po **motivačne kooperatívny spoločný postup** rezortov MPRV SR a MŽP SR.
- Vláda bude podporovať **prispôsobovanie lesov účinkom klimatickej zmeny** ako nástroja na zmierňovanie nepriaznivých dôsledkov zmeny klímy.

Vláda SR v roku 1993 schválila **Stratégiu a koncepciu rozvoja lesníctva na Slovensku** (Uznesenie vlády SR č. 8/1993) a **Zásady štátnej lesníckej politiky na Slovensku** (Uznesenie vlády SR č. 9/1993). Základom pri vypracovaní Stratégie sa stali rezolúcie prijaté na Ministerskej konferencii v Strasburgu a Helsinkách. Ďalším východiskovým materiálom v lesnom hospodárstve sa stala **Koncepcia a zásady lesníckej politiky** (Uznesenie NR SR č. 251/1993).

Štátna lesnícka politika SR vo svojej preambule charakterizuje lesy ako národné bohatstvo, ktoré treba ochraňovať a zveľaďovať. Preto aj najdôležitejšie koncepčné zámery slovenského lesníctva majú **zahlavný cieľ zachovanie, zveľaďovanie a trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov na Slovensku**.

Z Programového vyhlásenia vlády SR z roku 1998 vzišlo vypracovanie **Programu rozvoja lesného hospodárstva SR do roku 2010 a nadväzovalo na Analýzu vývoja a súčasného stavu lesného hospodárstva za roky 1990 - 1998**. Program slúžil ako východisko pre tvorbu novej koncepcie lesníckej politiky, ktorá bola predložená do vlády SR v roku 2000. Programové ciele, ktoré je v lesnom hospodárstve potrebné zabezpečiť, boli koncipované v súlade s **Aktualizovaným akčným plánom pre implementáciu Národnej stratégie ochrany biodiverzity na Slovensku pre roky 2003 - 2010**. Taktiež sa zohľadnili **Pan-európske kritériá a indikátory trvalo udržateľného obhospodarovania lesov**.

Slovensko so svojou bohatou lesníckou históriou sa intenzívne podieľa na **Pan-európskom lesníckom procese**, ktorého rozhodujúcou aktivitou sú ministerské konferencie o lesoch (MCPFE, resp. FOREST EUROPE) a ktorý vychádza zo základnej strategickej línie lesníctva v celosvetovom meradle. Závery ministerských konferencií boli a sú rozpracované na národnej úrovni a implementované do hlavných smerov lesníckej politiky na Slovensku. Lesoprojekt Zvolen na podnet MP SR vytvoril v roku 2003 **návrh kritérií a indikátorov trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch Slovenska** rešpektujúci Pan-európsky dokument.

Pôvodné zámery stratégie lesníctva a štátnej lesníckej politiky prijaté v roku 1993 boli len čiastočne splnené, čo vyústilo do potreby realizovania opatrenia vyplývajúceho z vtedajšieho Programového vyhlásenia vlády SR vypracovať **Koncepciu lesníckej politiky do roku 2005** ako program stabilizácie lesníctva na Slovensku. Programové ciele lesníctva tu boli okrem iného zamerané aj na usporiadanie vlastníctva, správy, obhospodarovania a **ochranu lesov**.

V novembri 2003 vláda SR prerokovala a schválila **Strednodobú koncepciu politiky pôdohospodárstva na roky 2004 až 2006: Lesné hospodárstvo**. Koncepcia bola postavená na dlhodobých strategických cieľov lesníctva vychádzajúcich z globálnych záujmov ľudstva, ktoré sa orientujú na zachovanie, **účinnú ochranu a zveľádovanie lesov** v nadnárodnom a globálnom ponímaní, pričom jedným z cieľov bolo **zabezpečenie obhospodarovania lesov podľa zásad trvalo udržateľného hospodárenia**.

V nadväznosti na predchádzajúcu koncepciu ako aj priority a ciele pôdohospodárskej politiky v oblasti LH vychádzajúce z množstva dokumentov EÚ (hlavne strategické ciele Akčného plánu EÚ pre lesníctvo), z vlády SR, medzinárodných dohôd a dohovorov sa vypracovala **Koncepcia rozvoja pôdohospodárstva na roky 2007 - 2013 – časť lesné hospodárstvo** (ďalej len Koncepcia LH), ktorú schválila Vláda SR uznesením č. 216 zo 7. marca 2007.

Základný dlhodobý cieľ podľa tejto koncepcie bol definovaný ako:

Zabezpečenie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov založeného na primeranom využívaní ich ekonomických, ekologických a sociálnych funkcií pre rozvoj spoločnosti a najmä vidieckych oblastí.

Z neho vyplývali a boli formulované **3 hlavné ciele politiky LH** na príslušné roky:

- *Zvyšovanie ekonomickej životaschopnosti multifunkčného lesníctva a trvalo udržateľného využívania lesných produktov, tovarov a služieb (ekonomické ciele).*
- *Udržanie a zlepšovanie zdravotného stavu, vitality a odolnosti lesných ekosystémov a zvyšovanie biologickej rozmanitosti (ekologické ciele).*
- *Prispievanie lesov a lesníctva do zvyšovania kvality života zachovaním a zlepšovaním ich sociálnych a kultúrnych aspektov (sociálne ciele).*

Medzi **priority s environmentálnym aspektom** sa tu nachádzali:

podpora rozvoja ekologických technológií, podpora využitia dreva na energetické účely, podpora ekologického obhospodarovania lesov, využívanie environmentálne priaznivých technológií, zlepšovanie ochranných funkcií lesov (ochrana pôdy a vodných zdrojov), udržanie a zlepšovanie zdravotného stavu lesov, zmiernenie dosahu klimatickej zmeny na lesné hospodárstvo, zabezpečenie mimoprodukčných funkcií lesov (pôdoochranej, klimatickej a spoločenských funkcií), zabezpečovanie protipožiarnej ochrany v lesoch.

Ako **nástroje na realizáciu** uvedených cieľov v oblasti LH slúžili, resp. slúžia *Národný lesnícky program, Národný strategický plán rozvoja vidieka SR na roky 2007 - 2013, Program rozvoja vidieka na roky 2007 - 2013 a štátna pomoc – opatrenia*.

Jedným z nástrojov na posilnenie súdržnosti a synergií vnútri lesníckeho sektora i s ostatnými sektormi majú byť **národné lesnícke programy (NLP)**. Táto požiadavka vyplýva z *Konferencie OSN o životnom prostredí a rozvoji*, usmernení *Medzivládneho panelu o lesoch (IPF)*, *Medzivládneho fóra o lesoch (IFF)*, ako aj z programu *Fóra OSN o lesoch (UNFF)* a lesníckej stratégii pre EÚ. **Koncepcia NLP** sa stala dôležitým **nástrojom** na:

- dosiahnutie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov spôsobom, ktorý rešpektuje národnú suverenitu, je v súlade so špecifickými národnými podmienkami,
- uplatňovanie medzisektorového prístupu k lesníckej politike a
- implementáciu medzinárodných záväzkov týkajúcich sa lesníctva.

Vláda SR uznesením č. 549 z 27. júna 2007 schválila **Národný lesnícky program SR** (NLP SR). **Vychádza** z národných i európskych lesnícko-politických dokumentov (lesnícka stratégia EÚ, akčný plán EÚ pre lesy, koncepcia rozvoja pôdohospodárstva na roky 2007 - 2013 – časť lesné hospodárstvo), a tiež z medzinárodných záväzkov SR (rezolúcie MCPFE), globálne procesy týkajúce sa lesov (UNFF), medzinárodné dohovory (dohovor o biologickej rozmanitosti - CBD, o zmene klímy - UN FCCC, Kjótsky protokol a iné).

Štruktúra Národného lesníckeho programu (zvýraznené sú priority environmentálneho charakteru, alebo s ním súvisiace):

• **Strategický cieľ 1: Podpora ekologického obhospodarovania lesov**

Priorita 1: *Podporovať prírode blízke hospodárenie v lesoch*

Priorita 2: *Podporovať rozvoj a využívanie environmentálne vhodných technológií a techniky*

Priorita 3: *Podporovať zachovanie, zlepšovanie a zvyšovanie biodiverzity*

• **Strategický cieľ 2: Zlepšovanie a ochrana životného prostredia**

Priorita 4: *Zmierňovať dosahy zmeny klímy a podporovať prispôsobovanie lesov účinkom klimatickej zmeny*

Priorita 5: *Zvýšiť ochranu lesov*

Priorita 6: *Rozvíjať monitoring lesov*

• **Strategický cieľ 3: Zlepšovanie kvality života**

Priorita 7: *Zachovávať a zlepšovať ochranné funkcie lesov*

Priorita 8: *Zvyšovať príspevok lesov a lesníctva do rozvoja ekonomiky vidieka*

• **Strategický cieľ 4: Zvyšovanie dlhodobej konkurencieschopnosti**

Priorita 9: *Zvýšiť dlhodobú konkurencieschopnosť a ekonomickú životaschopnosť multifunkčného lesníctva*

Priorita 10: *Podporiť výskum a technologický rozvoj na zlepšenie konkurencieschopnosti odvetvia lesného hospodárstva*

Priorita 11: *Zhodnocovanie a marketing lesných nedrevných produktov a služieb*

Priorita 12: *Podpora využívania lesnej biomasy na výrobu energie*

Priorita 13: *Podporovať spoluprácu vlastníkov lesných pozemkov a skvalitňovať vzdelávanie a odbornú prípravu v lesníctve*

• **Strategický cieľ 5: Posilňovanie kooperácie, koordinácie a komunikácie**

Priorita 14: *Zabezpečiť implementáciu medzinárodných záväzkov, týkajúcich sa lesov a lesného hospodárstva pri realizácii cieľov národného lesníckeho programu*

Priorita 15: *Posilňovať medzirezortnú spoluprácu a koordináciu medzi politikami ovplyvňujúcimi lesy a lesné hospodárstvo*

Priorita 16: *Zabezpečenie oprávnených záujmov a potrieb vlastníkov lesných pozemkov a spoločnosti*

Priorita 17: *Podporovať využívanie dreva z lesov obhospodarovaných trvalo udržateľným spôsobom*

Priorita 18: *Podporovať environmentálne vzdelávanie a systematickú prácu s verejnosťou s cieľom dosiahnutia pozitívnej zmeny v chápaní významu lesného hospodárstva u verejnosti*

Na základe schválenia NLP SR vypracovalo MPRV SR [Indikatívny akčný plán Národného lesníckeho programu SR \(2008\)](#). Bol vypracovaný na roky 2009 - 2013, nadväzoval na obsah a štruktúru NLP SR a rozpracovával jeho rámcové ciele na jednotlivé opatrenia.

V roku 2015 bol schválený [Akčný plán Národného lesníckeho programu SR na obdobie rokov 2015 - 2020 \(uznesenie vlády SR č. 697/2015\)](#), ktorý nadväzuje na obsah a štruktúru NLP SR a jeho prvého akčného plánu. Rozpracováva 5 strategických cieľov NLP SR a 39 aktualizovaných rámcových cieľov na úroveň opatrení.

V roku 2008 bola vypracovaná **Stratégia rozvoja lesníctva**, s platnosťou do roku 2025. Rozpracováva 18 priorít NLP SR, nadväzuje na aktuálne lesnícko-politické a prognostické dokumenty, aby sa zabezpečila ich vzájomná previazanosť. V stratégii sa naformuloval rozbor problematiky v oblasti jednotlivých priorít, existujúce obmedzenia, prekážky, silné a slabé stránky, stanovil sa smer vývoja a ciele a odôvodnil sa ich zmysel pre lesníctvo na Slovensku. Napokon sa nadefinoval návrh opatrení (nástroje a prostriedky) na realizáciu navrhovaných cieľov (Forestportal.sk).

V októbri 2012 bol schválený prístup SR k **dohovoru o Európskom lesníckom inštitúte**, kde jeden z hlavných dôvodov prístupu je možnosť ovplyvňovať rozhodnutia inštitútu o strategickom zameraní výskumných programov, koordinácii výskumu lesov a lesného hospodárstva na celoeurópskej úrovni, zámeroch lepšieho prepojenia výstupov európskeho lesníckeho výskumu so všetkými úrovňami politického rozhodovania, a to v súlade so záujmami SR.

V roku 2013 bola schválená nová **Koncepcia rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013 – 2020** (*uznesenie vlády SR č. 357/2013*), ktorá sa v oblasti LH zameriava na splnenie strategického cieľa **zabezpečenia trvalo udržateľného obhospodarovania lesov** založeného na **primeranom využívaní ich ekonomických, ekologických a sociálnych funkcií** pre rozvoj spoločnosti, najmä vidieckych oblastí a pre efektívne využívanie dreva ako ekologickej a obnoviteľnej suroviny.

V rámci **ekonomického aspektu** trvalo udržateľného obhospodarovania lesov sú o.i. prioritne definované úlohy:

- Príprava techniky a technológií obhospodarovateľov lesov (dosiahnuť zvýšenie podielu **ekologických technológií a strojov** pri obhospodarovaní lesov a z toho vyplývajúce **zníženie škôd na životnom prostredí, elimináciu únikov škodlivých splodín a zníženie emisií oxidu uhličitého a oxidov dusíka**);
- Podpora využívania lesnej biomasy na výrobu energie (podpora pestovania energetických porastov, v strednodobom horizonte by mala výmera energetických porastov dosiahnuť výmeru 7 500 ha);

V rámci **ekologického aspektu** boli zadané 3 prioritné úlohy (ako predpoklad pre zlepšovanie biologickej rozmanitosti, viazanie uhlíka, integritu, zdravie a odolnosť lesných ekosystémov):

- Zabezpečenie starostlivosti o drobné vodné toky v pôsobnosti MPRV SR (**zabezpečenie protipovodňovej ochrany, zlepšenie zadržovania vody v krajine, zmierňovanie dopadov klimatickej zmeny, podporovanie a zachovanie biologickej diverzity**);
- Podpora **ochrany a trvalého využívania genetických zdrojov** lesných drevín;
- **Obnova funkcií lesov** na plochách postihnutých kalamitou a zvýšenie stability lesných porastov formou zabezpečenia intenzívnej obnovy lesa a výchovy lesných porastov.

V rámci **sociálneho aspektu** boli zadané 2 prioritné úlohy - Podpora rozvoja využívania nedrevoprodukčných služieb lesa a Podpora existujúcich kultúrnych a historických pamiatok spojených s lesným hospodárstvom a poľovníctvom.

Identifikované prioritné úlohy v rámci ekonomického, ekologického a sociálneho aspektu trvalo udržateľného obhospodarovania lesov **zdôrazňujú význam multifunkčnej úlohy lesov**. Poukazujú tiež na **potrebu zlepšenia koordinácie, komunikáciu a spolupráce** vo všetkých oblastiach a odvetviach súvisiacich s lesníckym sektorom.

V roku 2014 bol schválený **Akčný plán rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2014 – 2020** (*uznesenie vlády SR č. 33/2014*), ktorý svojim obsahom dopĺňa Koncepciu rozvoja pôdohospodárstva a v rámci úseku lesného hospodárstva špecifikuje efektívny komplex nástrojov a opatrení na udržateľné obhospodarovanie lesov.

Medzi ďalšie **významné dokumenty** v oblasti LH patria:

[Prognózy a vízie vývoja slovenského poľnohospodárstva, potravinárstva, lesníctva a vidieka – časť lesníctvo \(2007\)](#)

[Vízia, prognóza a stratégia rozvoja lesníctva na Slovensku \(2009\)](#)

Program rozvoja vidieka SR (PRV SR) 2007 – 2013 (prijatý *uznesením vlády SR č. 291/2007*) - programový dokument národného charakteru na čerpanie finančných prostriedkov z Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka, z ktorého podporujú krajiny ES trvalo udržateľný rozvoj vidieka (hlavný finančný nástroj na podporu lesného hospodárstva na Slovensku). Sleduje sa ním dosiahnutie týchto **cieľov**:

- zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva,
- zlepšenie stavu životného prostredia a krajiny a
- skvalitnenie života vo vidieckych oblastiach a diverzifikácia vidieckeho hospodárstva.

Medzi jeho **priority** patrí podpora **modernizácie, inovácie** a efektivity poľnohospodárskych, potravinárskych a lesníckych podnikov, **ochrana a zvýšenie environmentálnych hodnôt krajiny a životného prostredia**, uchovanie kultúrneho dedičstva, vytváranie pracovných príležitostí, zvyšovanie odbornosti vidieckeho obyvateľstva a zlepšenie kvality života vo vidieckych oblastiach.

Podpora lesného hospodárstva v PRV 2007 - 2013 sa realizovala pomocou nasledujúcich **opatrení**:

- Zvýšenie hospodárskej hodnoty lesov
- Prvé zalesnenie poľnohospodárskej pôdy
- Platby v rámci sústavy Natura 2000 – lesná pôda
- Lesnícko-environmentálne platby (podopatrenia: Zachovanie priaznivého stavu lesných biotopov a Ochrana biotopov vybraných druhov vtákov)
- Obnova potenciálu lesného hospodárstva a zavedenie preventívnych opatrení
- a troch zmiešaných opatrení.

V roku 2014 bol schválený nový [Program rozvoja vidieka 2014 – 2020](#), ktorý má tri hlavné **ciele** – konkurencieschopnosť poľnohospodárstva, potravinárstva a lesníctva, **udržateľné využívanie prírodných zdrojov a opatrenia v oblasti klímy**, a tiež vyvážený územný rozvoj vidieckej ekonomiky. Zameriava sa na **šesť hlavných oblastí**, a to podpora prenosu znalostí a inovácií, zvýšenie životaschopnosti a konkurencieschopnosti, **inovačných technológií a udržateľného hospodárenia**, podpora organizácie, spracovania, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík, **obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov**, podpora **efektívnosti zdrojov a klímy** a podpora sociálnej inklúzie, znižovania chudoby a hospodárskeho rozvoja. Vybrané **opatrenia** na podporu lesného hospodárstva v PRV SR 2014 – 2020:

- Investícia do hmotného majetku

- Podpora investícií do infraštruktúry týkajúcej sa rozvoja, modernizácie alebo adaptácie poľnohospodárstva a lesníctva

- Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenie životaschopnosti lesov

- Podpora prevencie poškodzovania lesov lesnými požiarmi, prírodnými pohromami a katastrofickými udalosťami

- Podpora prevencie poškodzovania lesov lesnými požiarmi, prírodnými pohromami, katastrofickými udalosťami a obnova poškodených lesov

- Podpora investícií zlepšujúcich odolnosť a environmentálnu hodnotu lesných ekosystémov

- Podpora investícií do lesných technológií a spracovania, do mobilizácie lesníckych výrobkov a ich uvádzania na trh

- Platby v rámci sústavy Natura 2000

- Kompenzačné platby v rámci sústavy Natura 2000 – lesný pozemok

- Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov

- Platby na lesnícko-environmentálne záväzky

- Podpora na účely ochrany a podpory lesných genetických zdrojov

Podpora lesného hospodárstva v obidvoch programovacích obdobiach bola a je zameraná hlavne na obnovu potenciálu lesného hospodárstva, zavádzanie preventívnych opatrení a investície do nových technológií.

Stratégia adaptácie SR na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy (2014) - prináša čo najširšiu informáciu o súčasných adaptačných procesoch SR i navrhovaných adaptačných opatreniach, pričom nastavila celkovo 12 cieľov. V lesnom hospodárstve by sa adaptačné opatrenia mali prioritne realizovať v týchto oblastiach (**navrhované adaptačné opatrenia**):

- obnova lesa a zmena drevinového zloženia,
- pestovanie lesa a využívanie zdrojov reprodukčného materiálu,
- ťažbová činnosť a úprava rubných dôb,
- ochrana lesa,
- monitoring lesa,
- iné špecifické opatrenia,
- lesnícky výskum (prierezová oblasť).

Národný program využitia potenciálu dreva Slovenskej republiky (2013) - vymedzuje rámec riešenia problematiky lesnícko-drevárskeho sektora a zameriava sa na dôsledky svetovej ekonomickej a finančnej krízy, **vplyvy a dopady zmeny klímy na lesné ekosystémy, ich stabilitu, drevinové zloženie** a produkciu drevnej hmoty. Na základe zmapovania súčasnej situácie, načrtnutia očakávaných vývojových trendov a stanovenia cieľov sa vypracovali **rámcové opatrenia**, ktorých splnenie by malo posunúť lesnícko-drevársky komplex na pozíciu, keď bude zabezpečovať zvýšeným využívaním domácej obnoviteľnej suroviny rozvoj vidieckych regiónov – vytváraním pridanej hodnoty na výrobky z dreva a ponuku nových pracovných miest.

V záujme úspešnej implementácie programu sú jeho rámcové opatrenia podrobne rozpracované v **Akčnom pláne Národného programu využitia potenciálu dreva SR** (uznesenie vlády SR č. 225/2014). Rámcové opatrenia jednotlivých **5 cieľov** programu boli rozpracované podrobnejšie na **66 opatrení**, ktorých plnenie sa predpokladá v časovom horizonte rokov 2014 až 2020.

Potrebné je tiež zapojiť sa do procesu prípravy a prijímania **Celosvetového dohovoru o lesoch** ako základného politického dokumentu zabezpečujúceho záchranu a efektívne využívanie všetkých typov lesných spoločenstiev na planéte.

4. Aký je stav a smerovanie lesného hospodárstva vo vzťahu k životnému prostrediu?

Lesné hospodárstvo (LH) je širokým odborom ľudskej činnosti, ktorá sa zaoberá udržaním a zveľadením lesov a využívaním ich úžitkov v prospech vlastníkov a spoločnosti. Najviac má spoločného s poľnohospodárstvom, napriek tomu sa od neho, ako aj od iných odvetví, podstatne líši. LH má totiž svoje významné špecifiká - musí rešpektovať prírodné zákonitosti a pre úspešné fungovanie musí zabezpečiť svoj rozvoj dlhodobo.

Súčasnú **postavenie LH** v rámci hospodárstva SR, ale aj v širšom medzinárodnom a svetovom meradle je výsledkom historického vývoja generovaného predovšetkým spoločensko-politickými faktormi. Po roku 1990 dochádza k značnému **posunu** v chápaní a správaní sa k lesoch a ich zdrojom od skoro výlučne produkčného (ťažba dreva) k uznaniu, či požiadavke zabezpečenia rovnováhy všetkých (teda aj mimoprodukčných) funkcií lesov. Odvetvie LH už nie je len výrobným, ale aj environmentálnym odvetvím.

Lesy majú v krajine nielen veľký hospodársky potenciál, ale sú aj najvýznamnejšou zložkou prírodného prostredia, nenahraditeľným stabilizátorom rovnováhy krajiny a teda majú aj viacnásobný krajinnno-ekologický,

kultúrny, sociálny a environmentálny význam. Patria k najrozmanitejším a najrozšírenejším ekosystémom na svete. Lesy sú zdrojom dreva, poskytujú rekreačné možnosti a prostredie pre voľne žijúce rastliny a živočíchy, chránia zdroje vody a pôdy a zachytávajú znečistenie. Podporujú zamestnanosť a tradičné využívanie, ako aj biologickú rôznorodosť. Lesy a lesníctvo tvoria jeden z hlavných pilierov trvalo udržateľného rozvoja spoločnosti, najmä vidieka. Pritom drevo, hlavný doterajší produkt výrobných činností LH, je domáca, obnoviteľná a ekologicky „čistá“ surovina. Slovenská republika sa so 41 %-ným pokrytím lesmi zaraďuje medzi tie lesnatejšie krajiny v Európe. **Pozitívami** lesníctva v SR sú tiež: priebežne sa zvyšujúca výmera lesov, stabilizácia nešťátneho sektora lesného hospodárstva, všetky lesy na lesných pozemkoch sa obhospodarujú podľa platných programov starostlivosti o lesy a sú prístupné verejnosti bez rozdielu vlastníctva.

Na druhej strane, **existenčným problémom** lesníctva v súčasnosti je riešenie **financovania** svojich potrieb, aby bolo zabezpečené plnenie všetkých ekonomických, environmentálnych (ekologických) a sociálnych funkcií lesov. Financie sú v podstate len z predaja dreva, pričom pozitívne externality (verejnoprospešné funkcie), ktoré lesy poskytujú spoločnosti, sa doposiaľ do ekonomických procesov nezahrnuli. Spolu s **d ďalšími zásadnými problémami**, ako boli negatívne dopady finančnej a hospodárskej krízy, pretrvávajúca minimálna politická podpora, nízka spoločenská akceptácia, a tiež s **vážnymi ohrozeniami**, ktoré v lesníctve predstavujú protikladné ideológie silného až extrémneho ekonomizmu a na druhej strane extrémneho environmentalizmu, čelí lesníctvo kríze a zároveň výzve podoby svojej budúcej existencie, resp. opodstatnenia potreby smerovania k funkčne integrovanému, viacúčelovému trvalo udržateľnému lesnému hospodárstvu.

Okrem spomínaných problémov patrí k **negatívam** lesníctva hlavne:

- vysoký rozsah náhodných ťažieb (kalamitného dreva),
- masívny rozpad smrekových lesných porastov,
- pretrvávajúci vplyv imisného zaťaženia lesných pôd z minulosti,
- predpokladané negatívne dopady zmeny klímy na lesné ekosystémy a
- zastarané a opotrebované technické vybavenie v mechanizovaných činnostiach.

Vzhľadom na súčasný stav lesov, spomínané dominantné problémy, ako aj prebiehajúcu zmenu klímy (ktorá sa prejavuje a bude sa prejavovať aj na lesoch) sa na Slovensku treba v oblasti obhospodarovania lesov **aktuálne zamerať** najmä na plnenie týchto **priorít** Národného lesníckeho programu SR:

- podporovať rozvoj a využívanie environmentálne vhodných technológií a techniky,
- zmierňovať dosahy zmeny klímy (ZK) a podporovať prispôsobovanie lesov účinkom ZK,
- zvýšiť ochranu lesov a rozvíjať ich monitoring,
- zvýšiť dlhodobú konkurencieschopnosť a ekonomickú životaschopnosť multifunkčného lesníctva,
- uplatňovať princípy zelenej ekonomiky.

Zoznam lesnícko-environmentálnych indikátorov relevantných pre charakteristiku hlavných trendov v lesnom hospodárstve

Názov skupiny	Názov indikátora
Trendy sektora relevantné k ŽP	Zdravotný stav lesov
	Vývoj plôch lesných pozemkov
	Ťažba dreva
	Poškodenie lesov
	Podiel lesného hospodárstva na tvorbe HDP

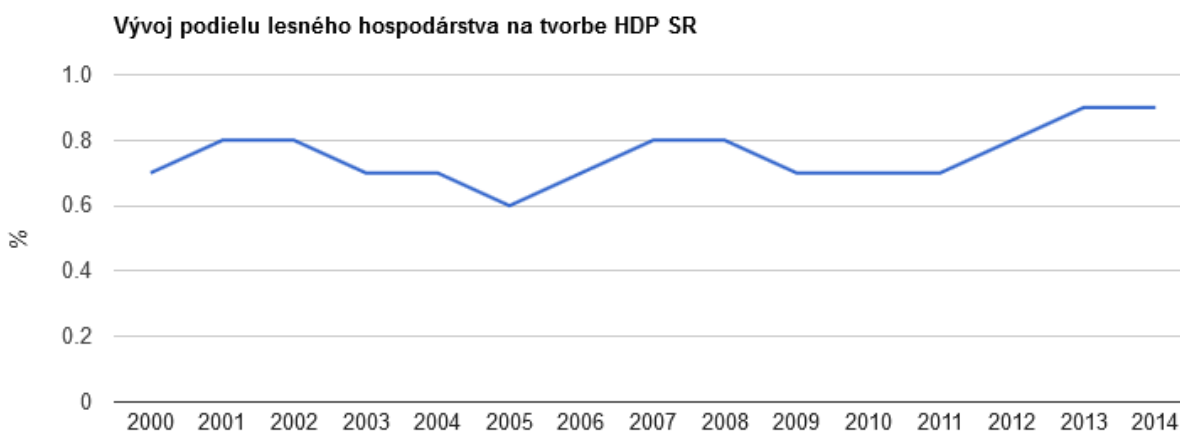
4.1. Základné východiská v lesnom hospodárení

Lesníctvo v SR prešlo dlhým vývojom. Medzi najväčšie zmeny môžeme zaradiť zmeny po roku 1989, keď **užívanie lesov štátom** prechádzalo postupne späť do užívania ich vlastníkom – súkromným osobám, pozemkovým spoločenstvám, mestám, obciam, cirkvi a pod. K ďalším významným vplyvom patria aj medzinárodné iniciatívy smerujúce k zachovaniu **trvalo udržateľného obhospodarovania lesov**, ktoré má na Slovensku dlhodobú

tradíciu. Sú to najmä ministerské konferencie o ochrane lesov v Európe – FOREST EUROPE (kde na II. Konferencii v Helsinkách 1993 bol tento princíp definovaný ako „Spravovanie a využívanie lesov a lesnej pôdy spôsobom a v rozsahu, ktorý zachováva ich biodiverzitu, produkčnú schopnosť, regeneračný potenciál, vitalitu a ich schopnosť plniť v súčasnosti i budúcnosti významné ekologické, ekonomické a sociálne funkcie na miestnej, národnej a globálnej úrovni, a ktorý nespôsobuje poškodenie iných ekosystémov“), ale aj medzivládny panel o lesoch, medzivládne fórum o lesoch, konferencia OSN o životnom prostredí a rozvoji a pod. Princíp trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch sa stal základným princípom lesníctva aj na Slovensku.

Podiel lesného hospodárstva na tvorbe HDP

Napriek jednému zo strategických cieľov, resp. priority Národného lesníckeho programu SR „zvýšiť dlhodobú konkurencieschopnosť a ekonomickú životaschopnosť multifunkčného lesníctva“ je lesné hospodárstvo dlhodobo finančne poddimenzované, pričom sa **jeho podiel na tvorbe hrubého domáceho produktu v SR** dlhodobo pohybuje pod úrovňou 1 %, čo je pomerne nízky podiel. Od roku 2010 narástol o 0,27 % a v roku 2014 predstavoval **0,95 %**. So zohľadnením prínosov verejnoprospešných funkcií lesov (zavedenie platieb za EKS služby lesa) a drevospracujúceho priemyslu na HDP hospodárstva SR (čo sa v súčasnosti nezaráta) by však predstavoval okolo 3 %.

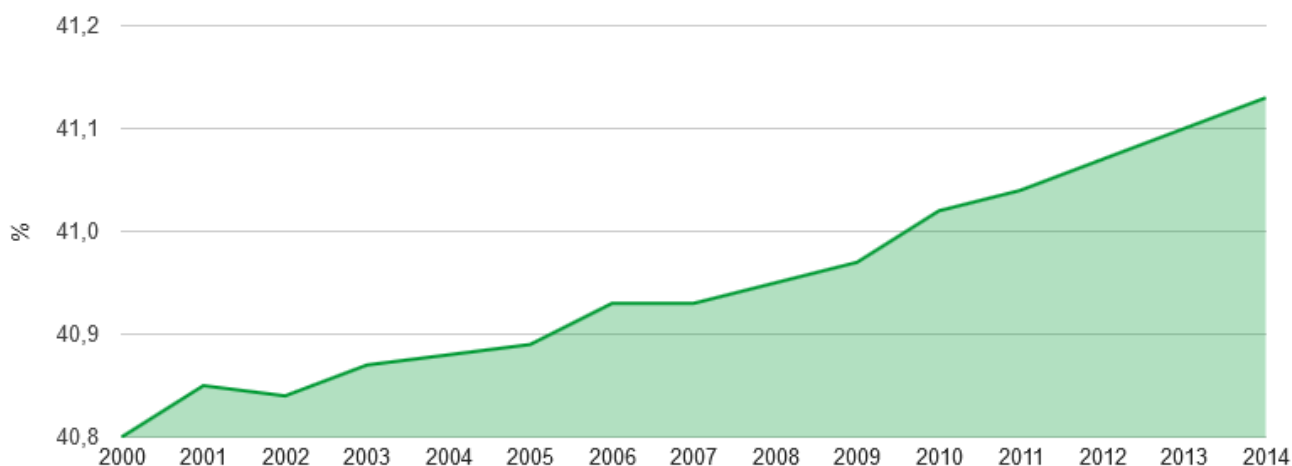

Zdroj: ŠÚ SR

Vývoj plôch lesných pozemkov

Lesy patria k najrozmanitejším a najrozšírenejším ekosystémom na svete. Zalesnenie územia krajiny však ešte nemusí priamo súvisieť s jej trvalo udržateľným resp. neudržateľným rozvojom. **Výmera** lesných pozemkov je na Slovensku pomerne stabilná a v súčasnosti predstavuje približne **41 %** z celkovej výmery štátu. Oproti roku 2000 sa zvýšila o 15 852 ha (0,8 %) na súčasných **2 017 105 ha** (údaje podľa ÚGKK SR). Na postupnom zvyšovaní výmery lesných pozemkov a porastovej plochy sa podieľa najmä zalesňovanie poľnohospodársky nevyužitelných pôd, prevod poľnohospodárskych pozemkov pokrytých lesnými drevinami (tzv. biele plochy), ako aj postupné zosúladovanie skutočného stavu so stavom evidovaným v katastri nehnuteľností a v programoch starostlivosti o lesy.

Vývoj lesnatosti na Slovensku

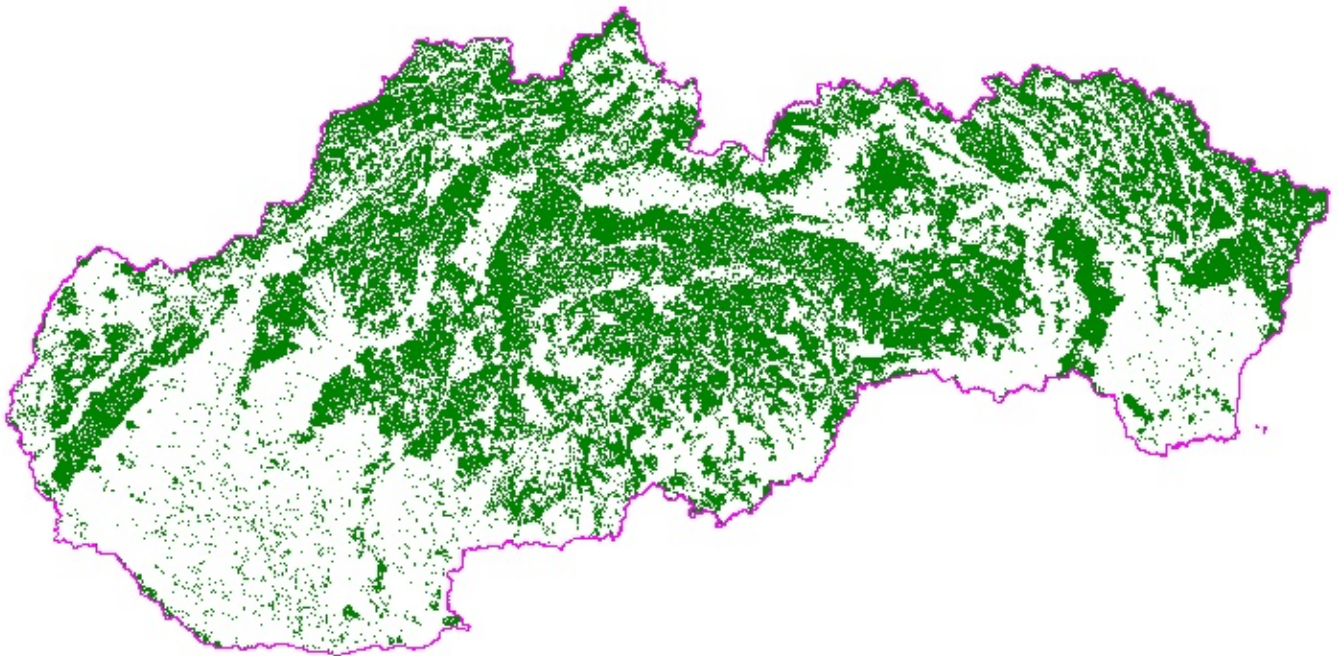
Zdroj: ÚGKK

Na juhozápadnom Slovensku nedosahuje **lesnatosť** ani 10 %, v kotlinách iba 10 – 15 %, ale na severovýchodnom a severnom Slovensku viac ako 50 %. Oblasti s najväčšou lesnatosťou u nás sú:

	Lesnatosť (%)		Lesnatosť (%)
CHKO Vihorlat	95	NP Nízke Tatry (NAPANT)	74
CHKO Ponitrie	93	Tatranský národný park (TANAP)	73
CHKO Malé Karpaty	89	CHKO Štiavnické vrchy	72
CHKO Poľana	84	NP Slovenský kras	72
NP Poloniny	80	CHKO Kysuce	71
NP Veľká Fatra	79	CHKO Biele Karpaty	67
CHKO Strážovské vrchy	78	CHKO Cerová vrchovina	63
CHKO Východné Karpaty	77	NP Malá Fatra	61
NP Slovenský raj	77	CHKO Horná Orava	57
NP Muránska planina	76	CHKO Dunajské luhy	52

Poznámka: NP vrátane ich ochranných pásiem

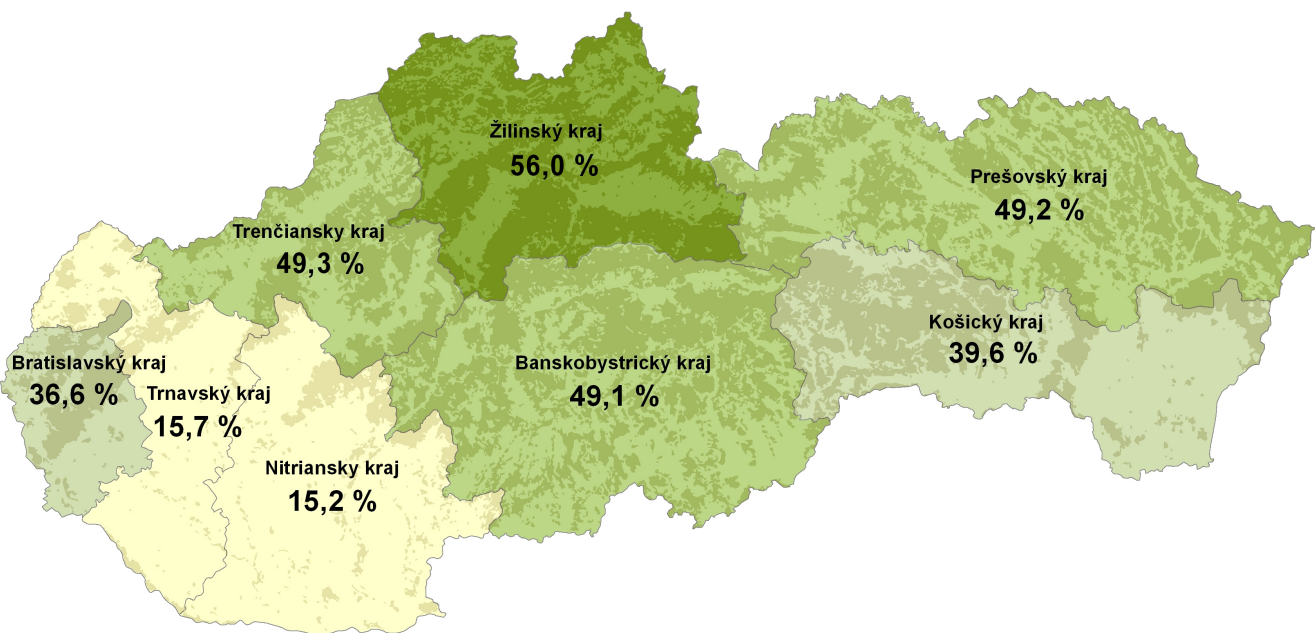
Lesnatosť Slovenska

Spracoval: SAŽP

V rámci krajov SR je najviac zalesnený **Žilinský kraj**, následne Banskobystrický, Trenčiansky a Prešovský kraj a najmenej zalesnený je Trnavský a Nitriansky kraj.

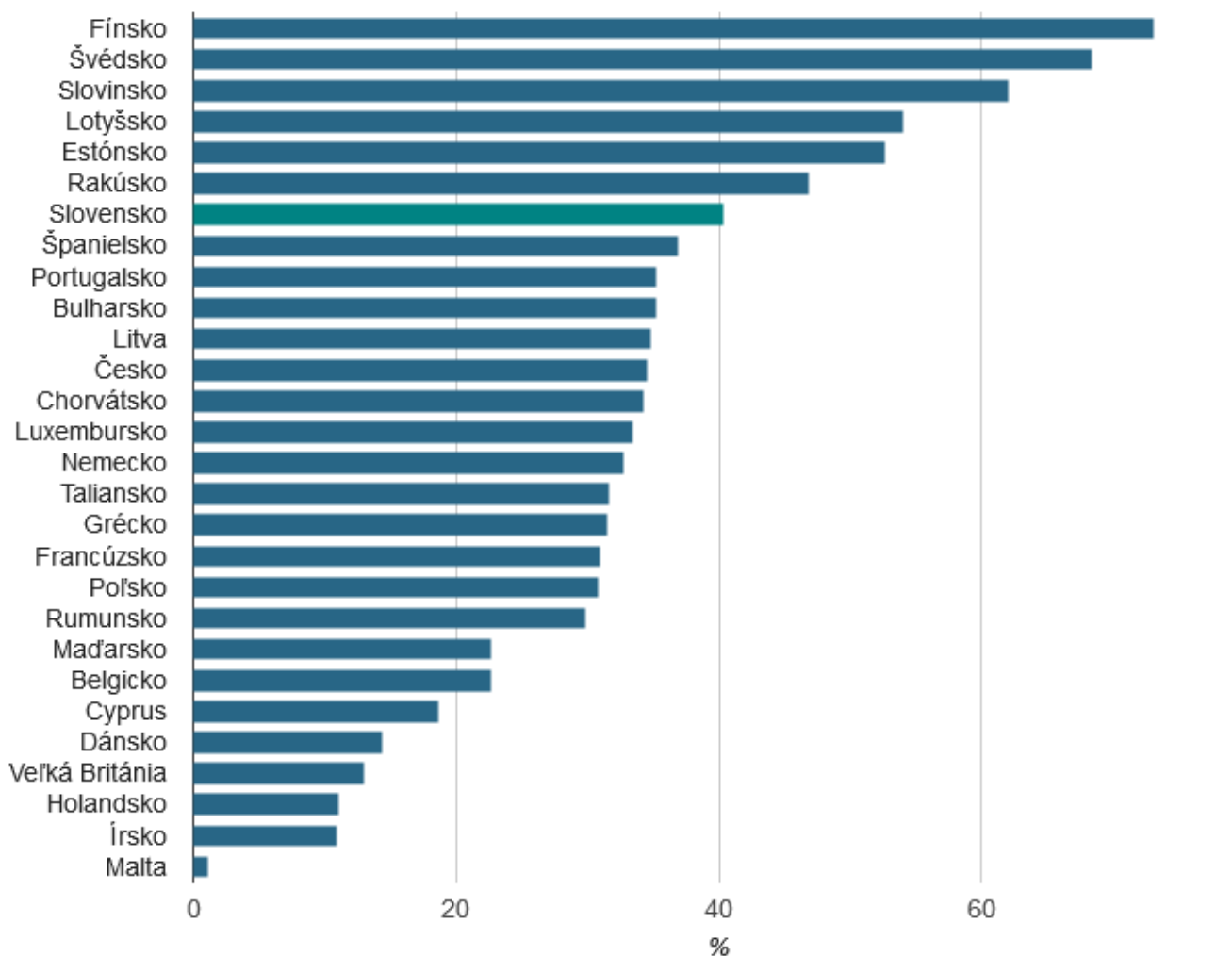
Lesnatosť krajov SR k roku 2013

Zdroj: NLC, SAŽP

Výmera lesných pozemkov však neudáva údaj o výmere skutočnej vegetácie, nakoľko v rámci lesných pozemkov (LP) existujú aj pozemky, ktoré nie sú porastené drevinami (lesné sklady, cesty, funkčné plochy, škôlky a tiež pozemky nad hornou hranicou stromovej vegetácie – hôľne časti vysokých pohorí). Z týchto dôvodov sa udáva aj **porastová plocha**, ktorá predstavuje údaj o reálnej výmere lesa, a ktorá sa odlišuje od výmery LP. **Porastová pôda (PP)** predstavovala k roku 2014 **1 941 992 ha**, pričom sa jej výmera zvýšila o cca 20,6 tis. ha od roku 2000.

Medzinárodné porovnanie lesnatosti vybraných štátov

Zdroj: FAO (GFRA 2015)

Slovenská republika sa zaraďuje medzi európske krajiny s vysokou lesnatosťou. Vyššiu lesnatosť má len Bielorusko (42 %), Bosna a Hercegovina (43 %), Lichtenštajnsko (43 %), Rakúsko (47 %), Ruská federácia (49 %), Estónsko (52 %), Lotyšsko (54 %), Slovinsko (62 %), Švédsko (69 %) a Fínsko (73 %).

Usporiadanie štruktúry vlastníctva lesov Slovenska

Štruktúra lesov (porastovej pôdy) podľa vlastníctva a užívania sa stále mení, pretože sa doposiaľ neukončilo usporiadanie vlastníctva a užívania lesov v zmysle reštitučných zákonov. K roku 2014 bolo na Slovensku evidovaných 327 569 ha porastovej pôdy, ktorej vlastníctvo **nie je zistené (16,9 %** z celkovej výmery porastovej pôdy). Vo **vlastníctve štátu bolo 40 %** (776 854 ha) porastovej pôdy k roku 2014, pričom v jej **užívaní** bolo až **53,6 %**. Od roku 2000 rozsah lesov využívaných štátnymi organizáciami poklesol. **Neštátne subjekty** LH vlastní a obhospodarujú lesy súkromné, spoločenstevné, cirkevné, obecné a lesy poľnohospodárskych družstiev. Vyriešenie vlastníckych vzťahov k lesným pozemkom predstavuje stále dôležitú výzvu a úlohu LH, hlavne štátneho sektora, ktorého obhospodarovanie neštátnych neodovzdaných lesov stojí značné finančné prostriedky.

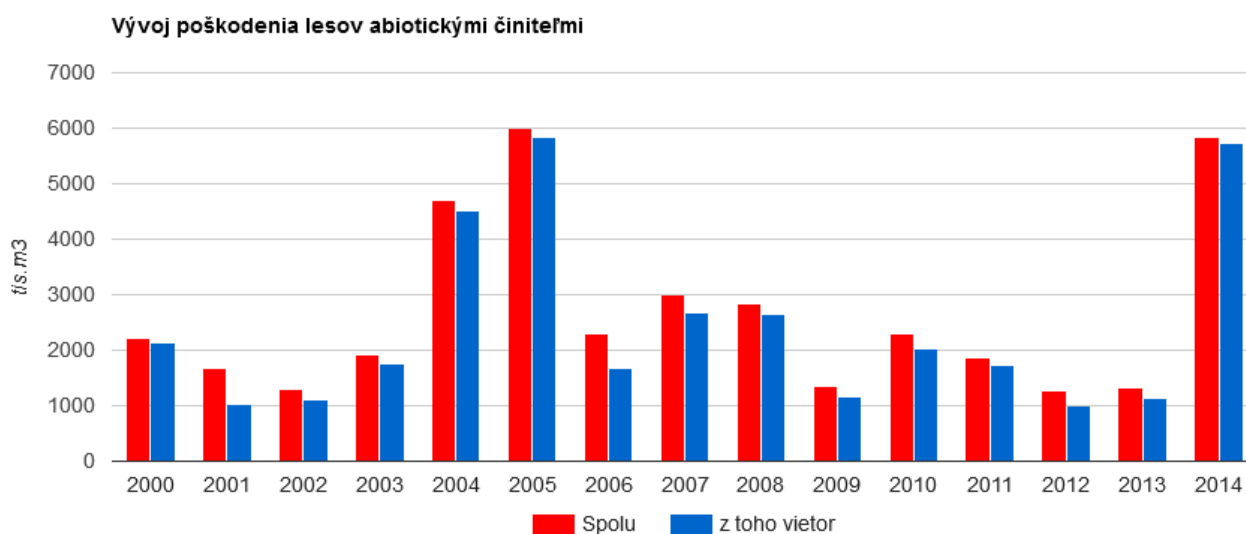
4.2. Zdravie lesov

Poškodenie lesov

K faktorom ovplyvňujúcim stav a vývoj lesného hospodárstva a vôbec lesných ekosystémov patrí aj ich zdravie a vitalita. Jedným zo základných strategických cieľov je preto ozdravovať lesy a zvyšovať účinnosť integrovanej ochrany lesov. Dôležité a potrebné je to aj z pohľadu prebiehajúcej zmeny klímy, ktorá spolupôsobí na zvyšovanie frekvencie a intenzity prírodných disturbancií v lesoch Európy.

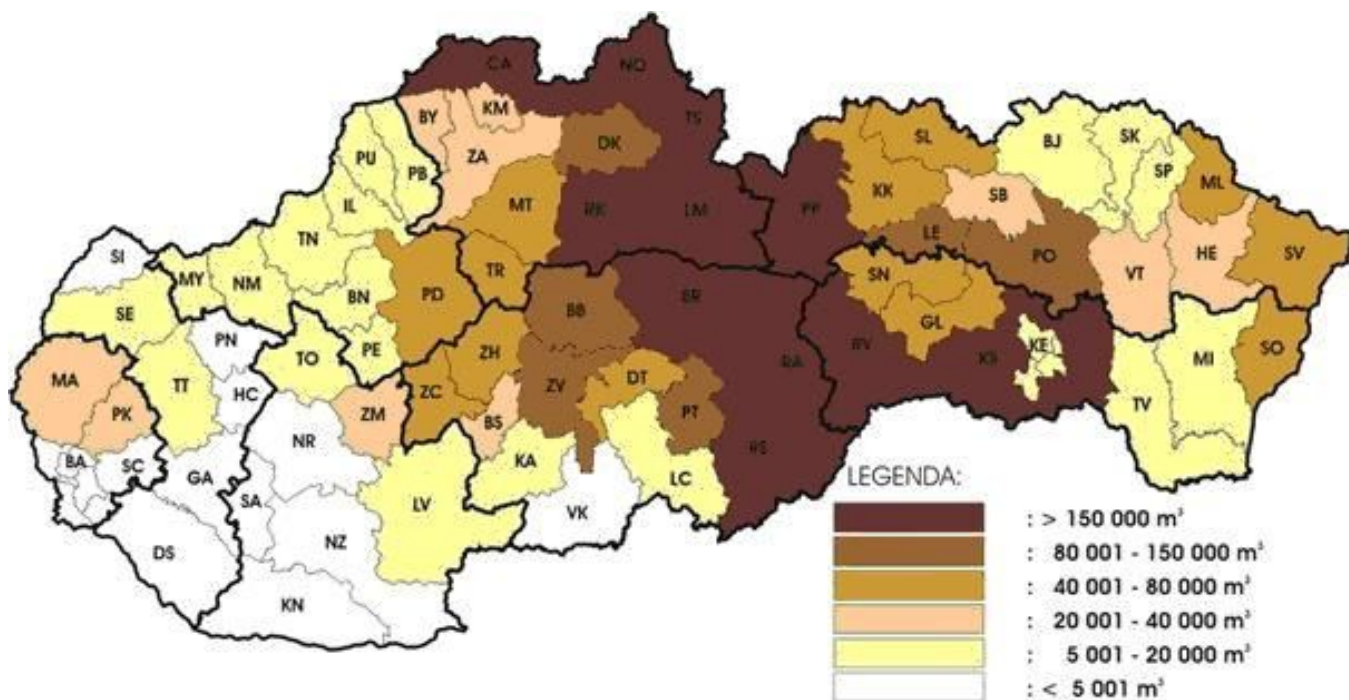
Na poškodzovaní lesov sa v prevažnej miere podieľajú **abiotické škodlivé činitele** (vietor, sneh, sucho, námraza a iné). V ich dôsledku bolo v roku 2014 **poškodených** až 5 833 219 m³ drevnej hmoty, čo súvisí s vetrovou kalamitou zo dňa 15.5.2014, pri ktorej bolo poškodených až 5,23 mil. m³ drevnej hmoty. Celkovo činil **podiel vetra** na abiotických škodlivých činiteľoch až **98,2 %**. **Dlhodob** však môžeme konštatovať nepravidelné výkyvy v poškodení vetrom. Výrazný nárast bol zaznamenaný aj v rokoch 2004 - 2005, ktorý súvisel s veternou kalamitou v Tatrách v novembri 2004 (na výmere cca 12 600 ha).

Zdroj: NLC

Najviac poškodené v roku 2014 boli lesné porasty **v okresoch** Poprad (519 tis. m³), Liptovský Mikuláš (480 tis. m³), Rimavská Sobota (331 tis. m³) a Brezno (324 tis. m³).

Poškodenie ihličnatých a listnatých drevín abiotickými činiteľmi (2014)

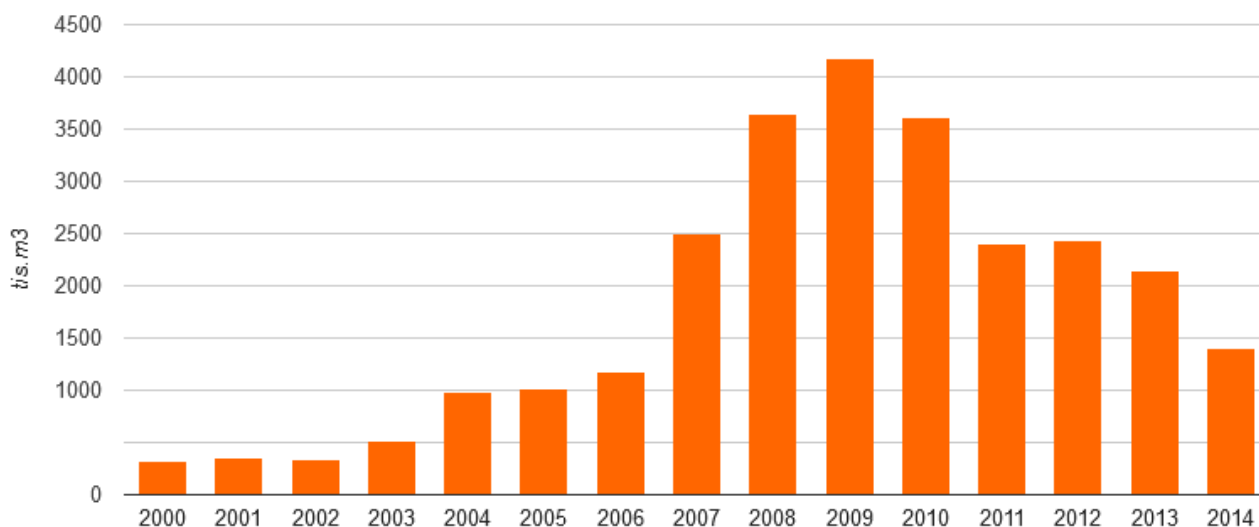

© Lesnícka ochranná služba Banská Štiavnica, 2015

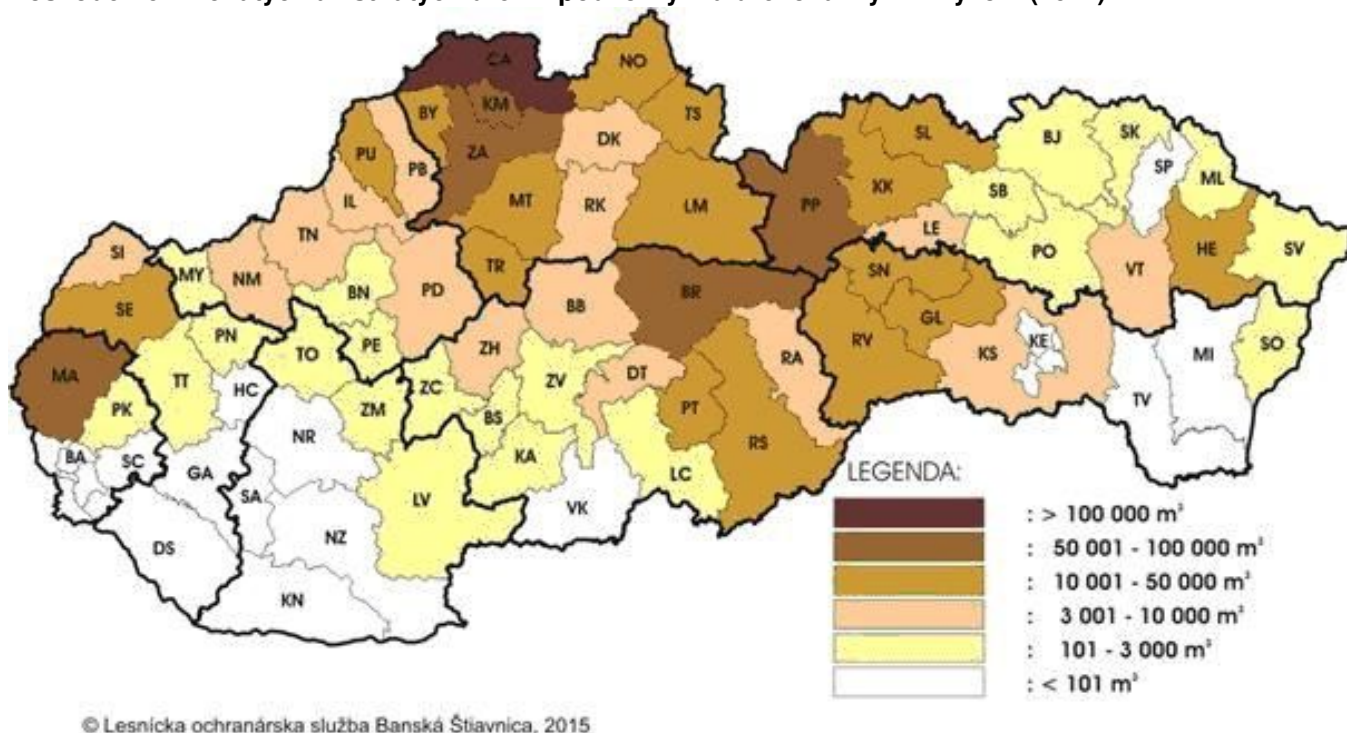
Výskyt abiotických činiteľov a ich následkov na lesné porasty sa nedá presnejšie prognózovať. Rozsah poškodenia lesov závisí hlavne od meteorologických javov. V dlhodobejšom výhľade možno predpovedať, že škody budú skôr narastať, pričom náchylné na poškodenie sú predovšetkým smrečiny. So zreteľom na to treba prehodnotiť doterajšie prístupy a opatrenia na zvýšenie odolnosti lesných porastov voči týmto škodlivým činiteľom a realizovať opatrenia na zlepšenie súčasnej situácie.

Z **biotických škodlivých činiteľov** sú najvýznamnejšou skupinou **podkôrníky**, ktoré od roku 2000 (324,4 tis. m³ poškodenej drevnej hmoty) zaznamenali postupný nárast výskytu a škodlivého pôsobenia (súvisiaceho hlavne s vetrovou kalamiťou z novembra 2004) s kulmináciou v roku 2009. Po roku 2009 už nastúpil pokles podkôrníkovej kalamiťy na súčasných **1 409,3 tis. m³** poškodenej drevnej hmoty. Najviac z toho pripadá na **lykožrúta smrekového** (*Ips typographus*). Situáciu v poškodení porastov podkôrným a drevokazným hmyzom možno však stále všeobecne označiť ako **veľmi nepriaznivú**.

Vývoj poškodenia lesov podkôrným a drevokazným hmyzom

Poškodenie ihličnatých a listnatých drevín podkôrnym a drevokazným hmyzom (2014)

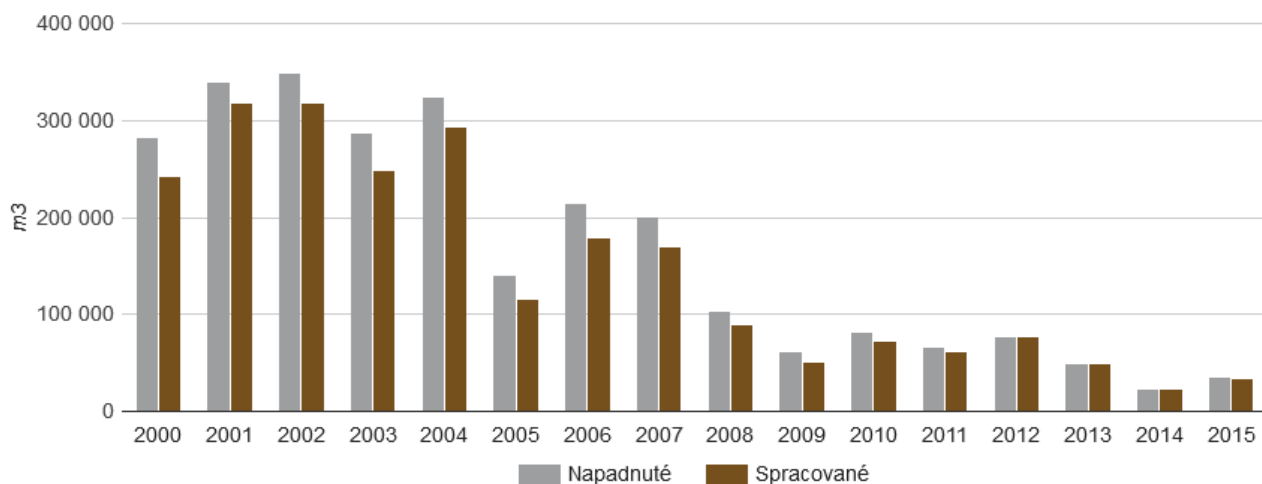
Na význame nadobúdajú ochorenia drevín **hubového** pôvodu (**fytopatogénne mikroorganizmy**: hniloby, tracheomykózy a iné). Z týchto najvýznamnejšie problémy v smrečinách spôsobuje podpňovka smreková a v listnatých porastoch tracheomykózne ochorenie dubín. **Fytopatogénne organizmy** poškodili celkom **99 008 m³** drevnej hmoty, pričom okresy s najväčším objemom vykonanej náhodnej ťažby poškodenej patogénnymi hubami boli Čadca (45 tis. m³) a Námestovo (11 tis. m³).

Ďalším škodcom je **listožravý a cicavý hmyz**, ktorý poškodzuje listnaté aj ihličnaté dreveny, no posledné roky nebola zaznamenaná výraznejšia aktivita tohto škodcu.

Medzi ďalšie škodlivé činitele patrí aj **poľovná zver**. Poškodenie porastov **zverou** bolo v roku 2014 zaznamenané v objeme 9 472 m³, z čoho prevažný podiel predstavoval obhryz a lúpanie kôry.

Z **antropogénnych** činiteľov poškodzujúcich lesy sú najvýznamnejšie **imisie**. Imisné poškodenie lesov od roku 2002 **klesá**, čo súvisí aj s poklesom vývoja emisií základných znečisťujúcich látok (hlavne SO₂ a NO_x). Od roku 2009 sa objem imisného poškodenie lesov **stabilizoval** a od roku 2012 **opätovne klesal** na 22 828 m³ poškodenej drevnej hmoty k roku 2014 (pokles o 91,9 % oproti roku 2000). Odráža sa to aj vo výraznom **poklese náhodných ťažieb** v dôsledku imisí (25 tis. m³ kalamitného dreva k roku 2014), ktoré sa oproti roku 2000 znížili o 90 %.

Vývoj poškodenia porastov imisiami

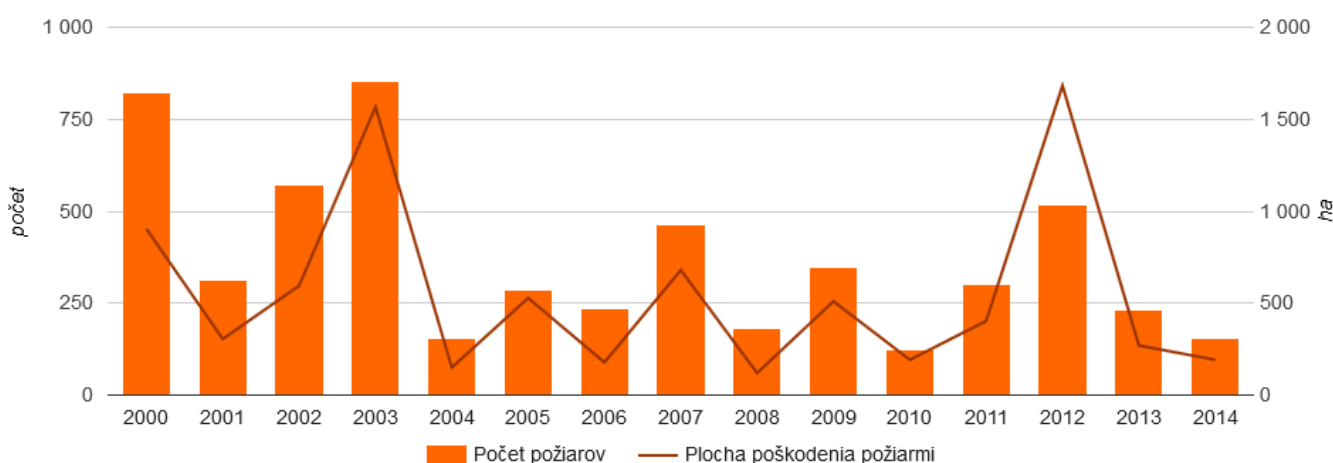

Zdroj: NLC

Vysoký podiel v antropogénnom poškodení lesov zaznamenali aj **krádeže dreva** (až 38,3 %).

V roku 2014 bolo v SR evidovaných 153 **lesných požiarov** s celkovou zhorenou plochou 192 ha a priamou vyčíslenou škodou 142,45 tis. eur. V období rokov **1999 – 2013** bolo evidovaných 5 829 lesných požiarov s celkovou zhorenou plochou 8 642 ha. Z dlhodobého hľadiska sa ako hlavná **príčina** lesných požiarov (až 53 %) prejavila verejnosť (najmä nedbanlivosť, turisti, deti do 15 rokov, zakladanie ohňov v prírode). Druhou najčastejšou príčinou je vypalovanie trávy na poľnohospodárskych pozemkoch (25 %).

Požiare v lesoch SR

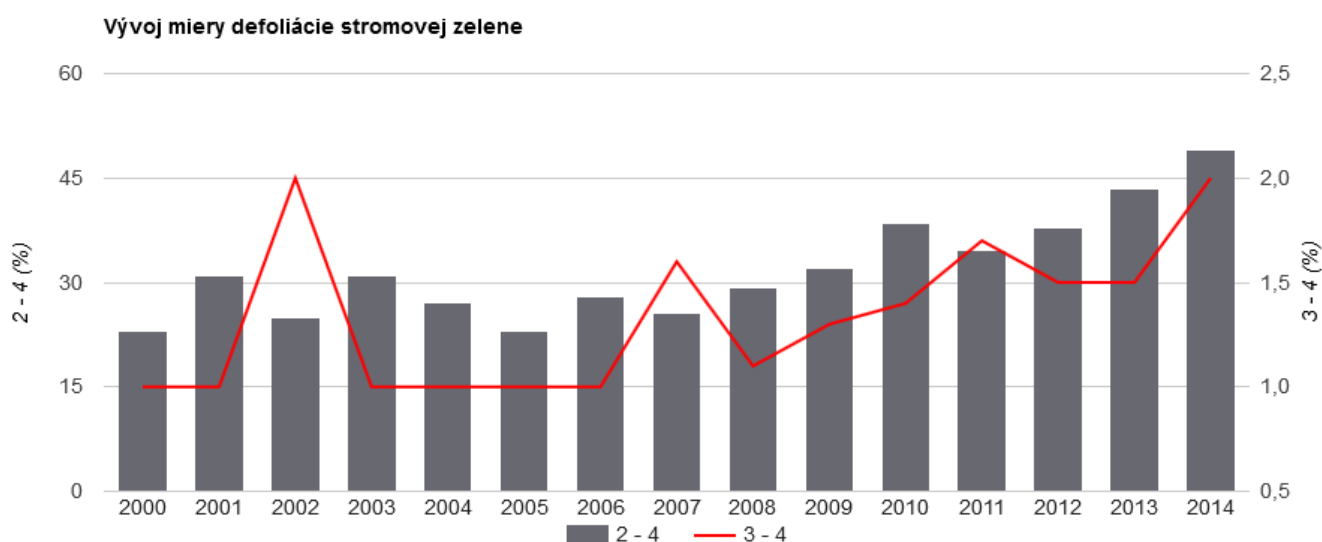
Zdroj: NLC

Na **súhrnné vyjadrenie poškodenia lesov** však najlepšie vyhovuje **objem náhodnej ťažby**. Ten je stále vysoký (aj napriek jeho kolísavému vývoju) a obmedzuje možnosti plánovitého obhospodarovania lesov, čo v perspektíve vytvára ďalšie nebezpečenstvo poškodzovania lesov hlavne abiotickými činiteľmi a následne činiteľmi biotickými.

Zdravotný stav lesov

Zdravotný stav lesov Slovenska, charakterizovaný mierou defoliácie, možno stále považovať za **nepriaznivý**, pričom je naďalej horší ako celoeurópsky priemer. U skupiny ihličnatých drevín možno od roku 1996 pozorovať stabilizáciu zdravotného stavu, no pri listnatých drevinách došlo k jeho zhoršeniu.

Od roku 2000 sa dá konštatovať kolísavý, no pritom rastúci vývoj poškodenia lesov, ktorých celkový podiel (v stupňoch 2 – 4, teda s defoliáciou väčšou ako 25 %) sa zvýšil o 20,4 %. Je to hlavne v dôsledku zhoršovania stavu listnatých drevín, ktoré pritom dosiahli najvyššie poškodenie za celé sledované obdobie (t.j. od roku 1987).

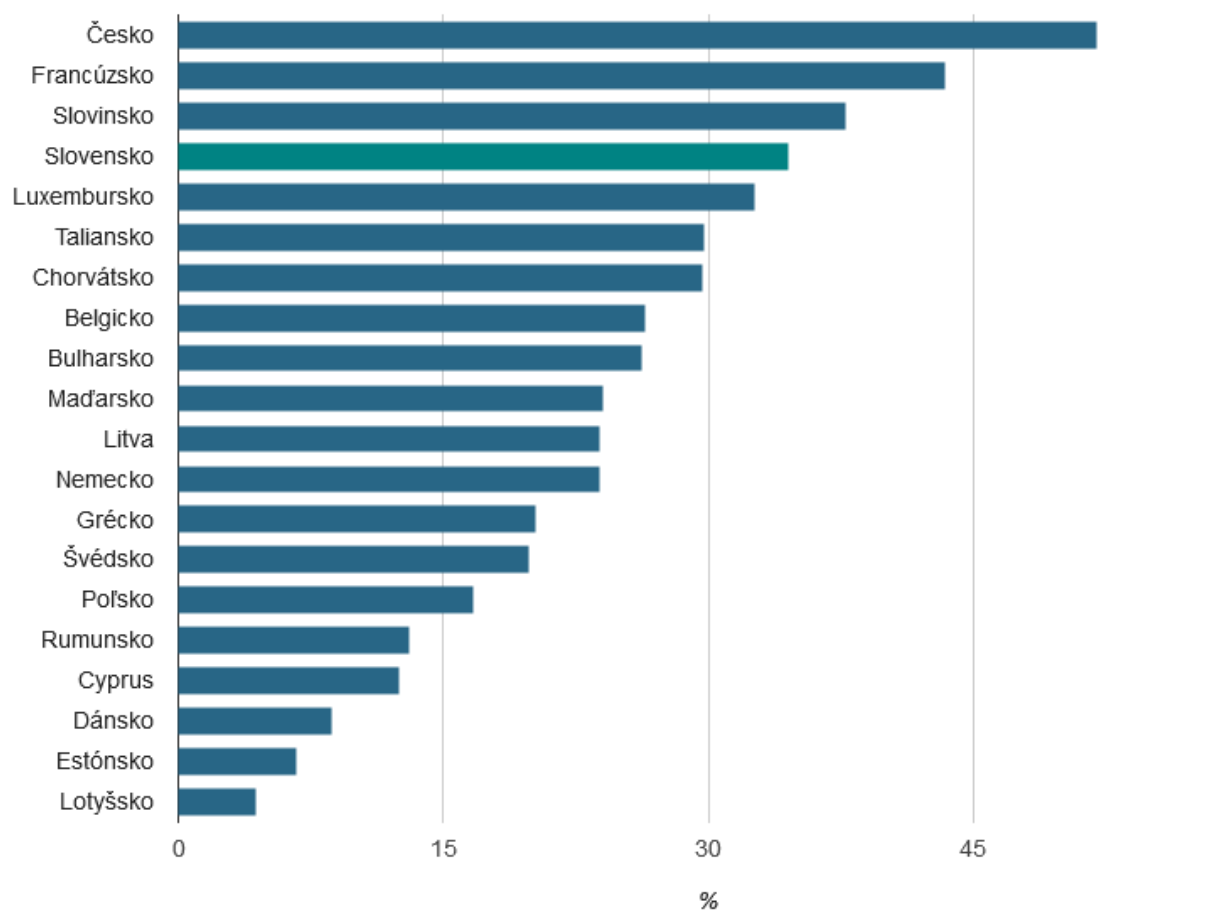
Zdroj: NLC

Poznámka: 2 – stredne defoliované (= odlístené: 26 – 60 %); 3 – silne defoliované (61 – 99 %); 4 – odumierajúce a mŕtve stromy (100 %)

Najviac poškodenými drevinami sú dub a borovica (so zhoršujúcim sa trendom), najmenej buk a hrab. V posledných piatich rokoch bolo zaznamenané zlepšenie zdravotného stavu jedle.

Oblasťami s dlhodobou **najhorším zdravotným stavom** lesov na Slovensku zostávajú **Kysuce, Orava a spišskotatranská oblasť**.

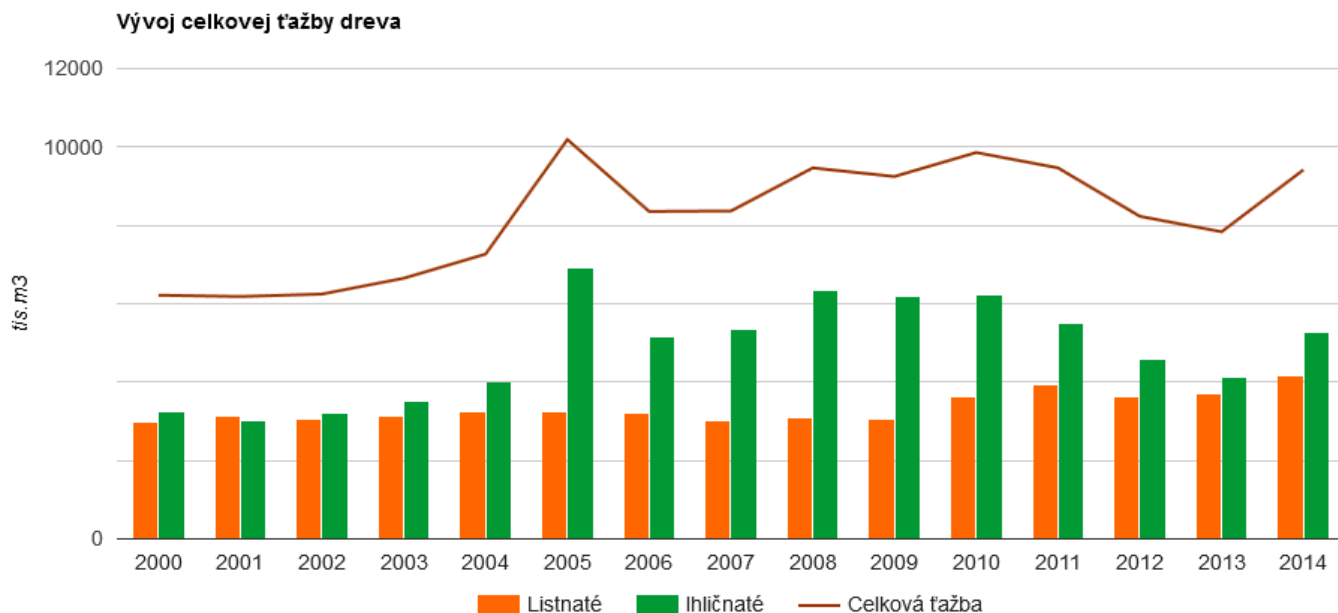
Medzinárodné porovnanie defoliácie stromov (2 – 4)

Zdroj: 2016 Technical Report of ICP Forests (k roku 2015)

4.3. Ťažba dreva

Ťažba dreva v lesoch SR má **dlhodobý rastúci trend**, čo vyplýva hlavne z veľkého rozsahu náhodných ťažieb (**65,2 %** z celkovej ťažby dreva v roku 2014) v dôsledku pôsobenia škodlivých činiteľov. Od roku 2000 tak priebežne narástol objem ťažby o 51,4 %. **Po roku 2010** však objem ťažby dreva **klesal**, **v roku 2014** ale opäť narástol v dôsledku veternej kalamity (Žofia) zo dňa 15.5.2014, ktorá postihla najmä stredné Slovensko - hornú Oravu, Slovenské Rudohorie, Revúcku Vrchovinu, ale jej výskyt bol po celom Slovensku od Malých Karpát až po Poloniny. Objem ťažby dosiahol **9 417,4 tis. m³** (z toho 56 % ihličnatého dreva).

Zdroj: NLC

Poznámka: Výkyv objemu ťažby dreva v roku 2005 bol dôsledkom veternej kalamity z roku 2004

V ďalších rokoch, resp. desaťročiach dôjde k presunu v súčasnosti nadnormálne zastúpených vekových stupňov (výmerou i objemom zásob dreva) do veku rubnej zrelosti, čo predpokladá **postupné zvyšovanie** objemu celkových ťažieb v období nasledujúcich 10 - 30 rokov. Po roku 2050 sa však výrazne znížia možnosti ťažby dreva, čo vyplýva najmä zo súčasného nedostatočného zastúpenia porastov vo veku do 50, resp. 60 rokov a teda je potrebné v súčasnosti upraviť (znížiť) etát ťažby dreva (tzn. únosnú ťažbu) tak, aby sa podľa možnosti dosiahlo rovnomerné zastúpenie vekových stupňov (čo je však ovplyvnené náhodnou ťažbou).

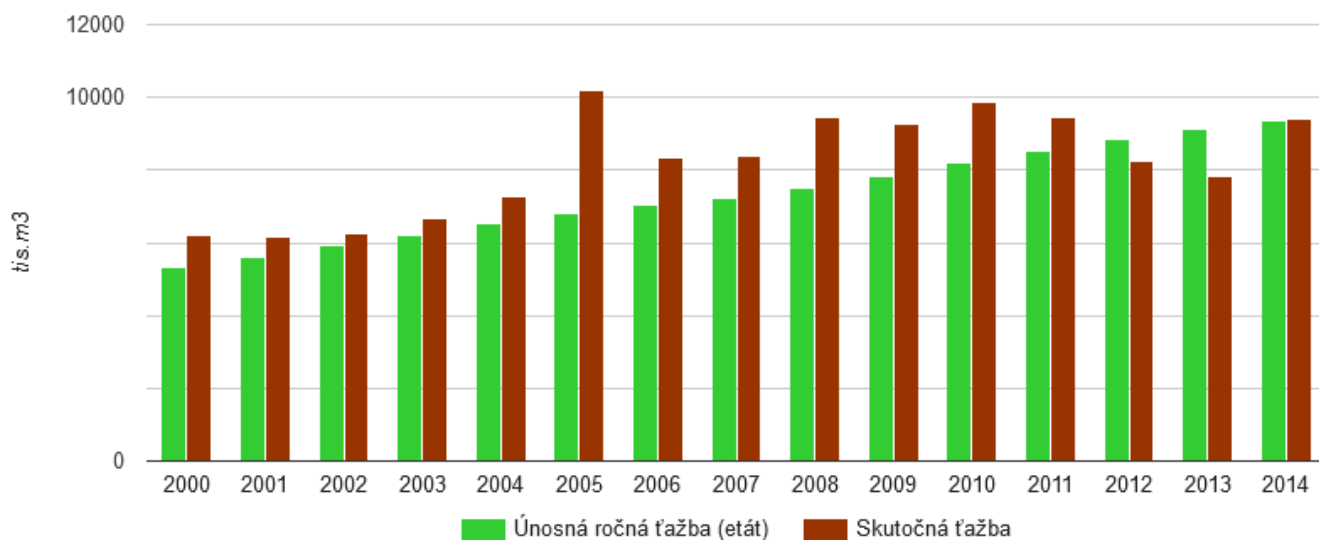
Realizáciu plánovaných ročných úmyselných výchovných a obnovných ťažieb dreva komplikujú **náhodné ťažby**, ktorými dochádza k prekročeniu ročného objemu celkovej ťažby plánovanej v platných programoch starostlivosti o lesy.

Vývoj podielu náhodnej ťažby na celkovej ťažbe dreva

Zdroj: NLC

Vývoj únosnej a skutočnej ťažby dreva

Zdroj: NLC

Poznámka: Únosná ťažba (etát) je množstvo dreva, ktoré je možné z lesa vyrúbať bez toho, aby sa narušila jeho výnosová vyrovnanosť. Teda etát ťažby dreva je aj akási norma pre porovnanie, či sa v lese rúbe veľa alebo málo.

Medzi **prioritné úlohy** [Konceptie rozvoja pôdohospodárstva SR na roky 2013 – 2020](#) v tejto oblasti patrí zabezpečiť obstaranie nových mechanizmov na približovanie a odvoz vyťaženeého dreva s vyššími výkonnosnými parametrami, s priaznivejším vplyvom na životné prostredie. V **Národnom lesníckom programe je táto priorita definovaná aj ako** „Podporovať rozvoj a využívanie environmentálne vhodných technológií a techniky“. Potrebné bude však tiež zamedziť nelegálnemu výrubu dreva.

5. Aké sú interakcie lesného hospodárstva a životného prostredia?

Lesy sú polyfunkčné a slúžia tak na hospodárske, ako aj sociálne a environmentálne účely. **Význam** lesov, ako základnej zložky prírodného a krajinného prostredia, stúpa a **bude stúpať**. Zohrávajú a budú zohrávať významnú úlohu pri **zmierňovaní dôsledkov zmeny klímy** a iných environmentálnych službách. Preto sa naďalej budú posilňovať **pôdoochranné** a **vodohospodárske** funkcie lesných porastov (ich pozitívne účinky pri regulácii prietoku vodných tokov, zadržiavanie vody), ako aj ich nezastupiteľná funkcia z hľadiska **ochrany prírody a krajiny** (poskytujú biotopy pre zvieratá a rastliny, úkryt, substrát alebo potravu mnohým špecializovaným druhom organizmov). Takmer štvrtina zalesnenej plochy EÚ je chránená v rámci sústavy Natura 2000, a veľká časť zvyšku je domovom druhov chránených podľa právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany prírody. Lesy takisto ponúkajú aj rozsiahle **spoločenské** prínosy vrátane prínosov pre ľudské zdravie, voľný čas a cestovný ruch. Posilní sa tak tiež **zdravotná** a **rekreačná** funkcia lesa (vytvárajú osobitnú lesnú mikroklimu, produkujú kyslík). Postupnou ekologizáciou LH sa zabezpečí **súlad medzi produkčnou a verejnoprospešnými funkciami lesov**.

Lesné hospodárstvo ako základný ekostabilizačný faktor nielen Slovenska, ale aj v európskom meradle sa aktívne podieľalo a bude sa **podieľať na tvorbe životného prostredia**. Boli prijaté a rozpracované závery siedmich ministerských konferencií o ochrane lesov v Európe. Konferencia OSN o životnom prostredí a rozvoji v Rio de Janeiro taktiež prijala dôležité dokumenty vo vzťahu k lesnému hospodárstvu. Vyplýva to aj z nastavenia hlavného strategického cieľa SR pre lesníctvo, ktorým je trvalo udržateľné obhospodarovanie lesov v súlade so stratégiou EÚ a dlhodobými strategickými cieľmi lesníctva vychádzajúcich z globálnych záujmov ľudstva - nastúpenie trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, zvýšenie ekologizácie činností, rozvoj biodiverzity lesných spoločenstiev a vôbec posilnenie verejnoprospešných funkcií lesov.

Zoznam lesnícko-environmentálnych indikátorov relevantných pre charakteristiku interakcie lesného hospodárstva so životným prostredím

Názov skupiny	Názov indikátora
Interakcie sektora so ŽP (náročnosť sektora na zdroje a vplyvy sektora na ŽP)	Udržateľné hospodárenie v lesoch
	Kategorizácia lesov
	Stav a lov zveri
	Viazanosť uhlíka lesnými ekosystémami
	Lesy a chránené územia

5.1 Vplyv lesného hospodárstva na životné prostredie

Z principiálneho hľadiska hovoriť o vplyve lesného hospodárstva na ŽP v negatívnom zmysle (ako je to opodstatnené pri iných ekonomických sektoroch) nie je veľmi relevantné vzhľadom na jeho **špecifické postavenie**. Toto vyplýva hlavne z faktu, že hlavným organickým výrobným prostriedkom v lesnej výrobe je les, ktorý je ale zložitým ekologickým systémom tvoreným a ovplyvňovaným radom prírodných činiteľov a ktorý je v podstate jednou zo zložiek životného prostredia a krajiny. Lesné ekosystémy zohrávajú kľúčovú úlohu a majú nezastupiteľné miesta pri vytváraní a ochrane životného prostredia v krajine a pri udržiavaní ekologickej stability územia. Hospodárenie v lesoch je tak podriadené, resp. súvisí s touto skutočnosťou a preto je naviazané na princípy trvalej udržateľnosti so zabezpečovaním všetkých jeho funkcií. Z tejto podstaty sa preto dá len minimálne, resp. obmedzene hovoriť o globálnych negatívnych vplyvoch sektora LH na životné prostredie (pri zachovávaní koncepčných a legislatívnych opatrení) tak, ako je to zrejme u ostatných sektoroch hospodárstva. Lesníctvo vždy výrazne viac vychádzalo z ekologických zásad ako príp. poľnohospodárstvo, či iné odvetvia.

Prípadné **negatívne** vplyvy sektora na ŽP vyplývajú, príp. môžu vyplývať aj z jeho obmedzených ekonomických možností, v rámci ktorých lesné hospodárstvo zabezpečuje verejnoprospešné funkcie lesov, ako aj požiadavky rezortu životného prostredia. Vyplývať môžu i zo stavu a prevádzky dopravnej siete a z ťažobnej činnosti.

Pozitívami lesníctva v SR z environmentálneho hľadiska sú:

- celková zásoba dreva a uhlíka v lesoch;
- z hľadiska celoštátnej úrovne pretrváva relatívne vhodné drevinové zloženie;
- zvyšuje sa rozsah prirodzenej obnovy lesov a
- zastabilizovala sa výmera ochranných lesov.

Naopak, z hľadiska lesníctva je potrebné **naďalej riešiť**:

- výmeru lesov v osobitne chránených územiach,
- spoluprácu a koordináciu s politikami ovplyvňujúcimi lesy a lesníctvo,
- platby za obmedzenie hospodárenia v lesoch,
- propagáciu lesníctva a práce lesníkov.

Nasledujúce podkapitoly sa zaoberajú vzťahom lesného hospodárstva a okolitého životného prostredia, resp. s ním súvisia, či vplyvajú naň.

5.1.1. Zabezpečovanie funkcií lesov

Kategorizácia lesov

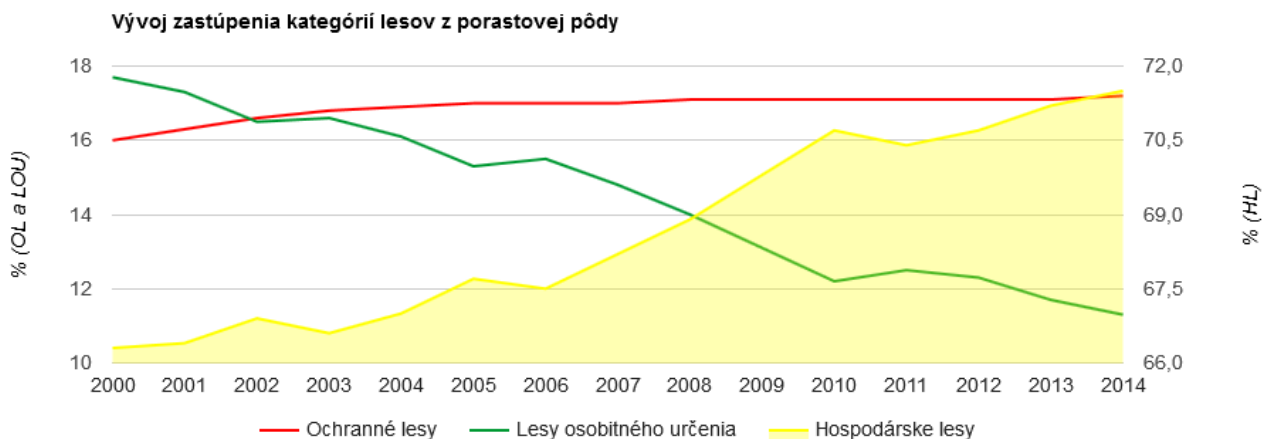
Lesy zo svojej podstaty plnia **viac funkcií** (úžitkov, služieb) **súčasne**, a to okrem **produkčnej** (hospodárskej) aj **mimoprodukčné** (alebo aj **verejnoprospešné**) funkcie, tzn. ekologické funkcie (pôdoochranná, vodohospodárska, klimatická) a spoločenské funkcie (najmä zdravotná, kultúrna, rekreačná, prírodoochranná a vodoochranná).

Podľa § 12–15 zákona NR SR č. 326/2005 Z. z. o lesoch sa z hľadiska ich prevažujúcich funkcií členia lesy na jednotlivé kategórie (**kategorizácia lesov**), a to **hospodárske** lesy (prevažne produkčné funkcie), **ochranné** lesy a lesy **osobitného určenia** (mimoprodukčné funkcie).

Najviac zastúpenou kategóriou lesov sú lesy hospodárske (HL), nasledujú lesy ochranné (OL) a najmenšie zastúpenie majú lesy osobitného určenia (LOU). V rámci vývoja kategorizácie lesov dochádza od roku 2000 po predchádzajúcom poklese k opätovnému miernemu nárastu výmery **hospodárskych lesov** na úkor LOU. V roku 2014 predstavovala ich výmera približne úroveň roka 1990 (71,5 %), od roku 2000 sa zvýšila o 5,2 %.

V dôsledku zvyšovania nárokov na plnenie verejnoprospešných funkcií lesov došlo dlhodobo k zvyšovaniu výmery **ochranných lesov** (z 13,5 % v roku 1990 na 16 % v roku 2000 a súčasných 17,2 %), pričom cca od roku 2005 je ich výmera stabilizovaná.

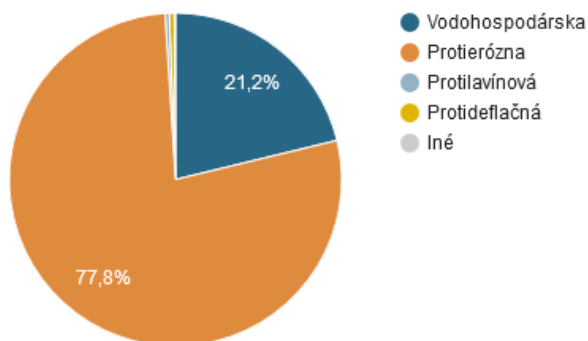
Výmera **lesov osobitného určenia** vzhľadom na ich špecifickú spoločenskú potrebu najprv narastala (s kulmináciou v roku 1999 – 18,1 %), odkedy sa postupne znižuje (o.i. aj dôsledkom vypustenia subkategórie lesov pod vplyvom imisií) a k roku 2014 dosiahla 11,3 %, čo je približne úroveň roka 1990. Od roku 2000 poklesla ich výmera o 6,4 %.

Zdroj: NLC

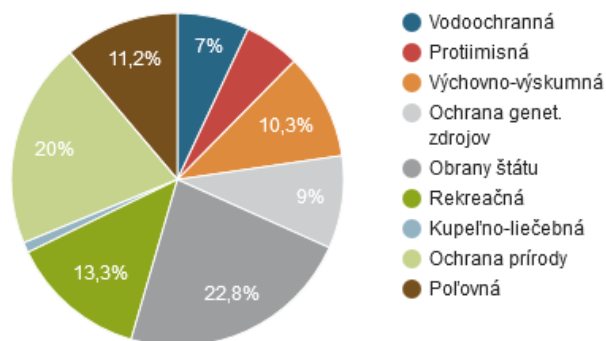
V rámci **ochranných lesov** prevládajú lesy s protieróznou funkciou (viac ako tri štvrtiny ich výmery) a tiež vodohospodárskou funkciou (skoro 22 %). Pri **lesoch osobitného určenia** prevažuje ich protiimisná funkcia, ale tiež prírodoochranná a funkcia obrany štátu.

Štruktúra plôch ochranných lesov podľa funkcie (2015)

Zdroj: NLC

Štruktúra plôch lesov osobitného určenia podľa funkcie (2015)

Zdroj: NLC

Lesy ako významná zložka prírodného a krajinného prostredia so svojimi rôznorodými funkciami zohrávajú a budú zohrávať významnú úlohu pri zmiernení dôsledkov zmeny klímy a iných environmentálnych službách. Preto sa tieto funkcie lesných porastov budú naďalej posilňovať. Perspektívne pôjde o vytváranie lesov osobitného určenia zabezpečujúcich priaznivé prostredie v okolí zariadení liečebno-preventívnej starostlivosti v kúpeľných mestách, v ochranných pásmach prírodných liečivých zdrojov, stolových minerálnych vôd a v ochranných pásmach vodných zdrojov (nádrží). Rozširujú sa tiež lesné parky a prímestské lesy.

Viazanosť uhlíka lesnými ekosystémami

Jednou z dôležitých funkcií lesov ako ekosystémov je záchyt CO₂ a dlhodobé viazanie uhlíka. Procesom fotosyntézy stromy, rastliny pohlcujú atmosférický CO₂ a uhlík v ňom obsiahnutý ukladajú vo svojich telách. Po ich odumretí sa znovu uvoľňuje do atmosféry, no časť z tohto uhlíka vo forme nadložného humusu a korunového opadu ostáva

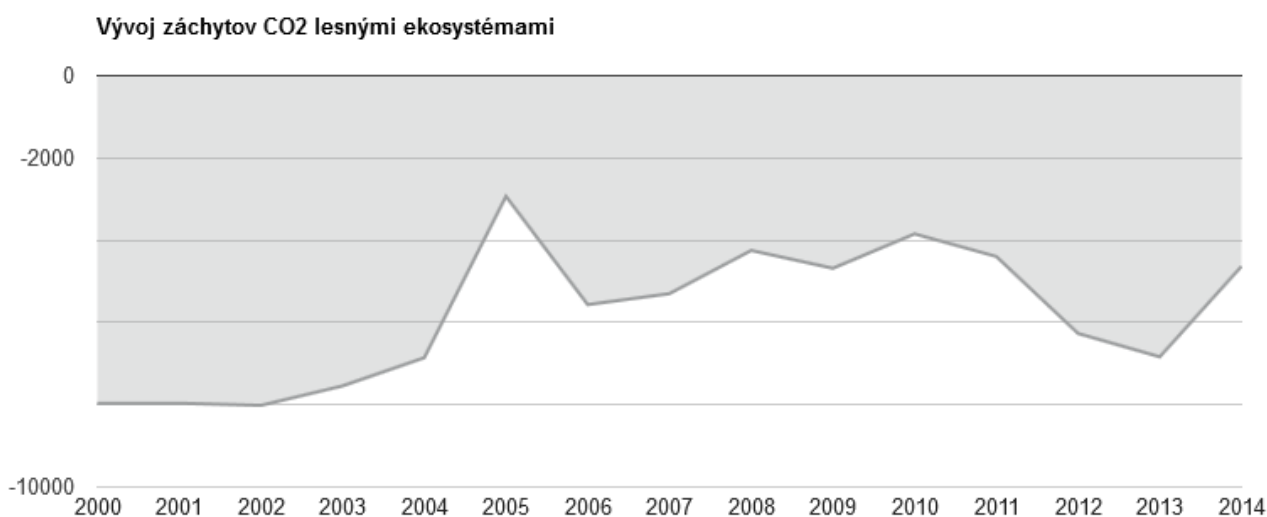
relatívne dlho viazaná v ekosystéme.

Záchyty CO₂

Najvýznamnejšie antropogénne **skleníkové plyny** sú oxid uhličitý (CO₂), metán (CH₄), oxid dusný (N₂O) a ozón (O₃). Patria medzi prirodzené zložky atmosféry, napriek tomu ich súčasnú koncentráciu v ovzduší významne ovplyvňuje ľudská činnosť. Znečisťovanie ovzdušia a z neho vyplývajúca **zmena klímy** predstavuje jeden z najvýznamnejších environmentálnych problémov ľudstva.

Prijatie [Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy](#) v roku 1992 (pre SR je platný od roku 1994) a [Kjótskeho protokolu](#) v roku 1997 (s platnosťou od roku 2005) s jeho Dodatkom (2012) má za cieľ dosiahnuť stabilizáciu koncentrácií skleníkových plynov v atmosfére na úrovni, ktorá ešte nevyvoláva nebezpečné antropogénne interferencie s klimatickým systémom.

Podiel lesného hospodárstva na tvorbe **oxidu uhličitého** (CO₂), ktorý sa dostáva do ovzdušia hlavne pri konverzii lesných plôch na ornú pôdu, je **zanedbateľný**. Naopak, lesné porasty sa v značnej miere podieľajú na **záchytoch** atmosférického oxidu uhličitého. Ročný **záchyt emisií CO₂ lesnými ekosystémami** na území SR je pomerne variabilný a pohybuje sa v rozmedzí 2 900 – 11 800 Gg CO₂, čo predstavuje zníženie celkových emisií oxidu uhličitého na Slovensku o 7 - 22 %. **V roku 2014** činil záchyt CO₂ lesnými ekosystémami **6 834,11 Gg** (6,8 mil. ton).

Zdroj: SHMÚ - NIR 2015

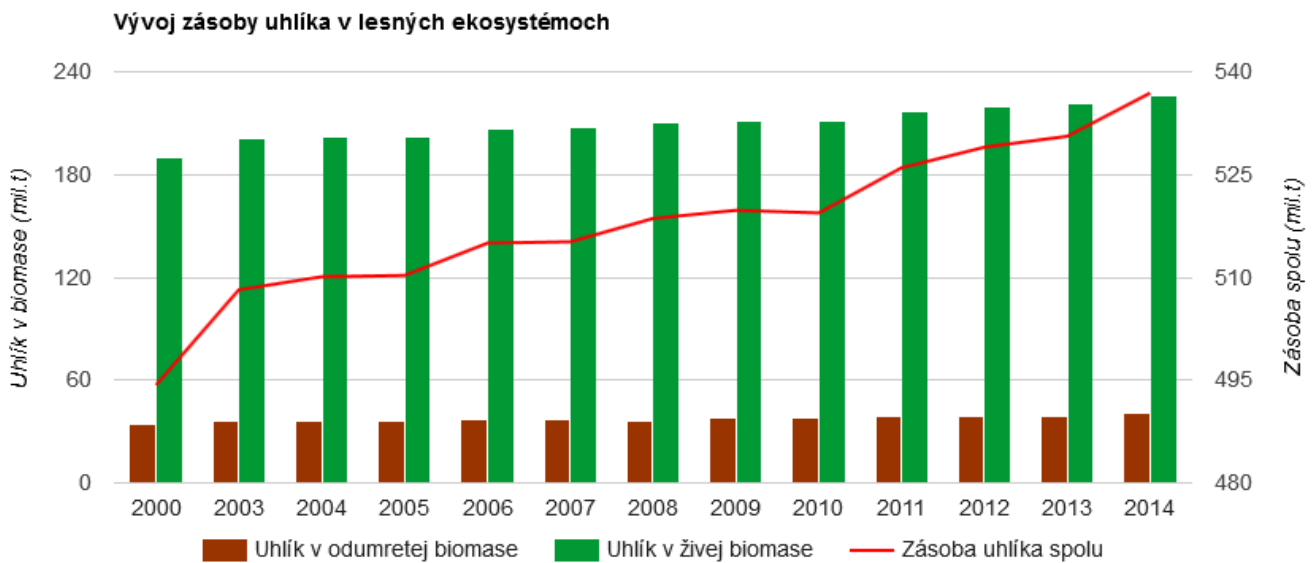
Poznámka: Emisie stanovené k 15.5.2016

Zásoby uhlíka

Z prírodných ekosystémov patria **lesné ekosystémy** k najvýznamnejším článkom v **kolobehu uhlíka**. Lesy sú schopné vďaka veľkému objemu drevnej biomasy dlhodobo akumulovať veľké objemy uhlíka, čím znižujú obsah CO₂ v atmosfére. Uhlík môže byť dlhodobo skladovaný v **lesnej biomase** a v **lesnej pôde** (v pôdnom humuse). **Fixácia uhlíka** v lesných ekosystémoch SR sa stanovuje na základe bilancie uhlíka v nadzemnej (stromy, bylinný kryt, nadložný humus) a podzemnej (korene, humus v pôde) časti lesa, vrátane zhodnotenia ťažby dreva a lesných požiarov.

Lesy mierneho pásma majú značný potenciál viazania CO₂. Ich biomasa predstavuje síce len 2/3 úrovne tropických lesov, no je možné pri nich predpokladať podstatne väčšiu fixáciu v pôdnej zložke. Zásoby uhlíka v **pôdnom**

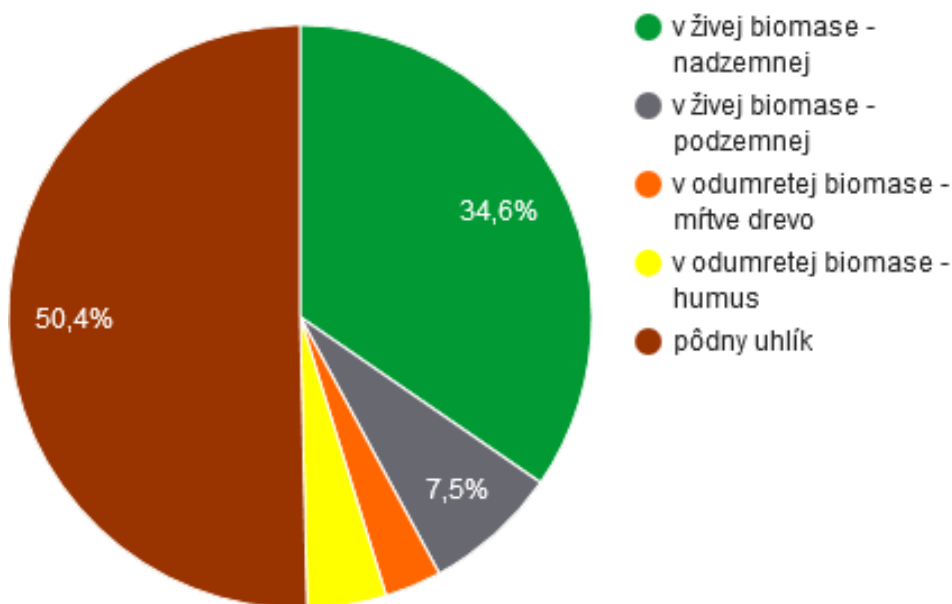
humuse lesov sú vyššie ako v biomase a v SR predstavujú zásobu okolo **271 megaton** (mil. t). Lesné pôdy sa vyznačujú vyšším obsahom humusu aj oproti pôdam nelesným a uhlík v nich ostáva viazaný dlhodobejšie ako v dreve.

Zdroj: NLC

Aj po roku 2000 naďalej dochádza k postupnému **zvyšovaniu zásob uhlíka** v lesných ekosystémoch, čo je dôsledok rozširovania zalesnenej plochy a hlavne zvýšenia hektárových zásob drevnej hmoty. K roku 2014 dosiahla zásoba uhlíka viazaného v lesoch **536,9 mil. ton**, čo predstavuje nárast oproti roku 2000 o 8,6 %. **Najväčšie** množstvá uhlíka sa viažu **v pôde** (50,4 %) a **v nadzemnej stromovej biomase** (34,6 % k roku 2014).

Podiel zásob uhlíka v lesných ekosystémoch podľa zdroja k roku 2014

Zdroj: NLC

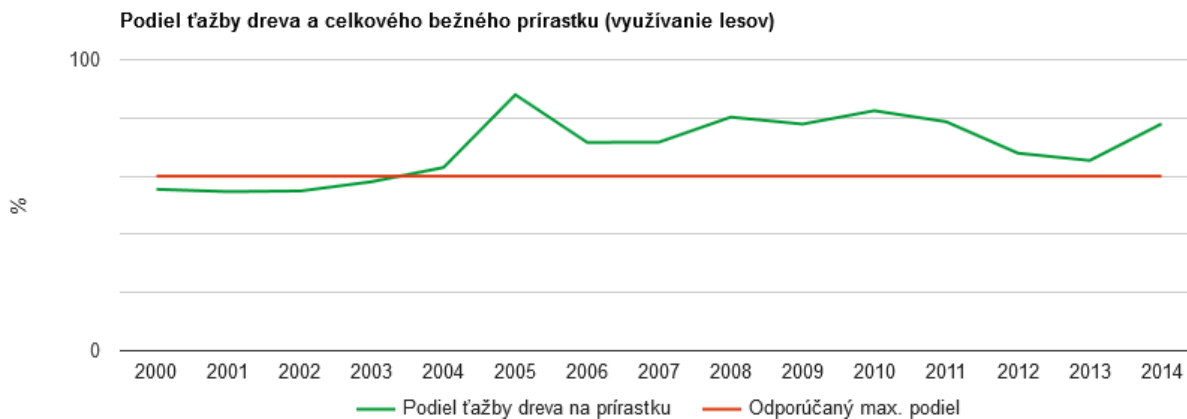
5.1.2. Udržateľné hospodárenie v lesoch

Pre zhodnotenie environmentálneho aspektu udržateľného hospodárenia v lesoch boli vybrané ukazovatele **využívanie lesných zdrojov, zásoba dreva, podiel prirodzenej obnovy lesných porastov a drevinové zloženie lesov**. Od roku 2000 je vývoj v týchto ukazovateľoch naďalej priaznivý, až na využívanie lesov, ktoré od roku 2004 viac či menej prekračuje odporúčanú hodnotu.

Využívanie lesných zdrojov

Pomocou ukazovateľa Využívanie lesných zdrojov, resp. Intenzita ťažby dreva možno v dlhších časových intervaloch posúdiť využívanie lesov vzhľadom k ich skutočnej produktivite. Súvisí s trvalo udržateľnou výťažnosťou a skutočnou ťažbou z hľadiska relatívnej rovnováhy medzi rastom lesov a ťažbou v nich.

Jedná sa teda o **podiel ťažby dreva na prírastku**, ktorý môžeme síce hodnotiť stále ako trvalo udržateľné, keďže je ťažba dreva nižšia ako jeho ročný celkový bežný prírastok (CBP), **nemalo by sa však ťažiť viac ako 60 % objemu CBP**. Podiel ťažby dreva na CBP od roku 2000 narástol z 55,5 % na súčasných 78 % (2014). Nárast súvisel hlavne s realizáciou nadmerných náhodných ťažieb spôsobených kalamitami.

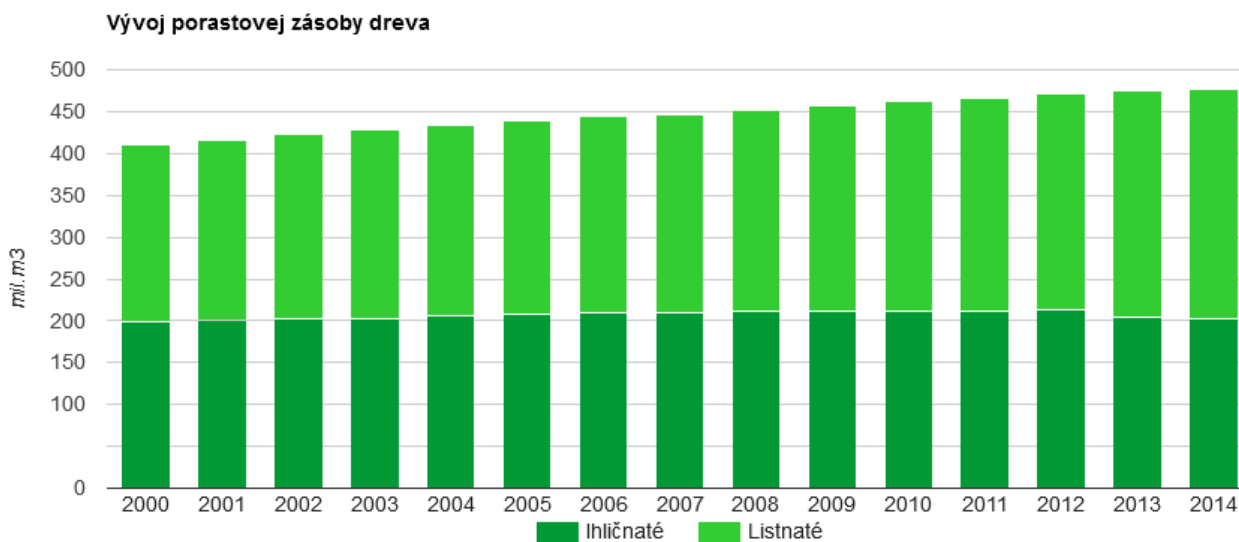

Zdroj: NLC

Zásoba dreva

Zásoba dreva v lesoch SR sa kontinuálne **zvyšuje** a k roku 2014 dosiahla 476,6 mil. m³ hrubiny bez kôry (hr.b.k.). V porovnaní s rokom 2000 došlo k jej zvýšeniu o 16,2 %. Od roku 1994 zásoba listnatého dreva prevyšuje zásobu ihličnanov a k roku 2014 tvorila 57,4 % podiel.

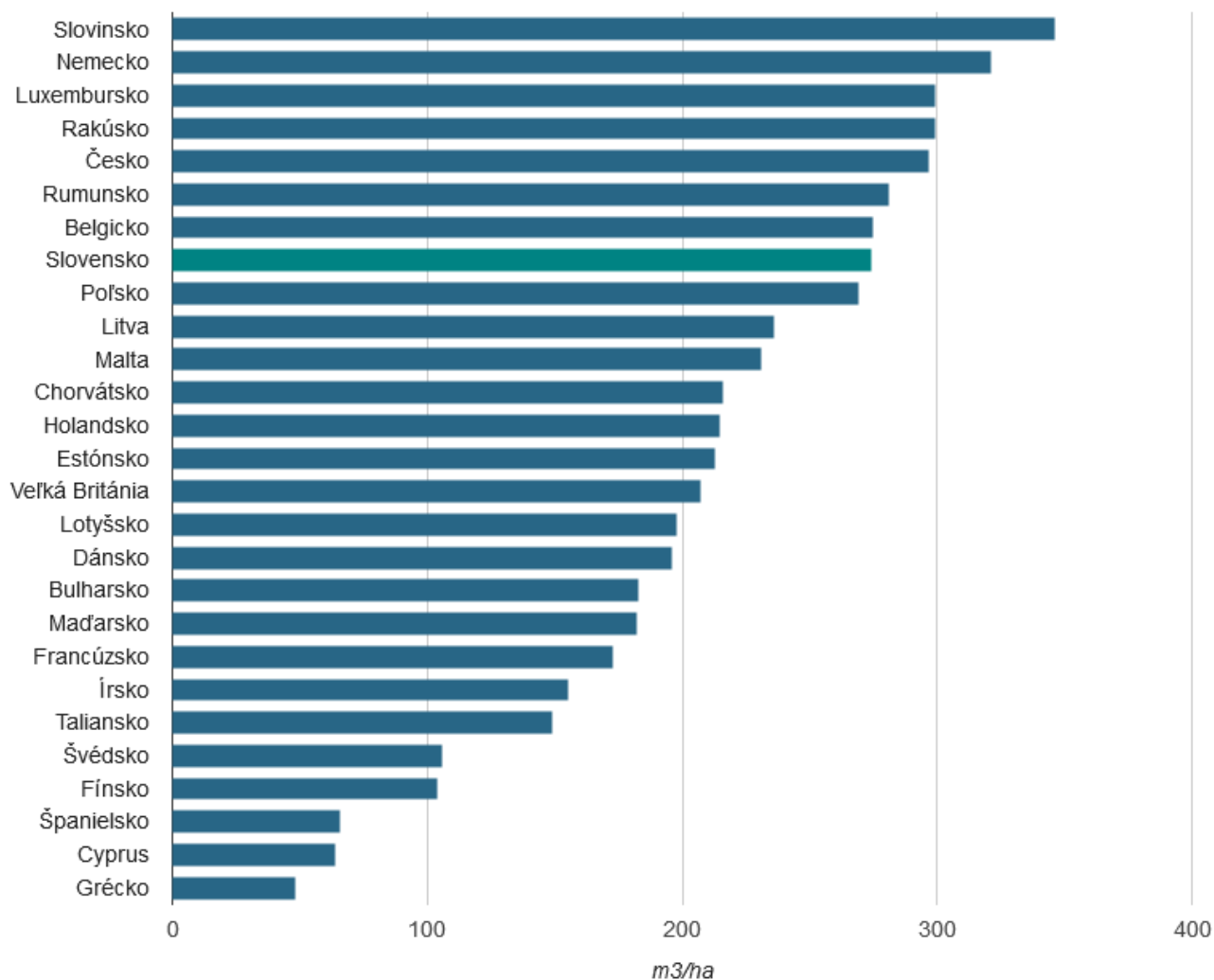
Spolu s nárastom porastových zásob dreva rovnako rastie aj **priemerná zásoba na ha**. V roku 2014 činila 246 m³ hr.b.k. na hektár porastovej pôdy, čo je nárast oproti roku 2000 o 14,4 %.

Zdroj: NLC

Nárast celkových a hektárových zásob dreva **spôsobujú** predovšetkým vyššie (nadnormálne) plošné zastúpenie lesov v stredných (7. – 10.) vekových stupňoch, a teda ktoré ešte nedosiahli vek rubnej zrelosti, tzn. neuskutočňuje sa v nich obnovná ťažba.

Medzinárodné porovnanie zásob dreva v lesoch (2015)

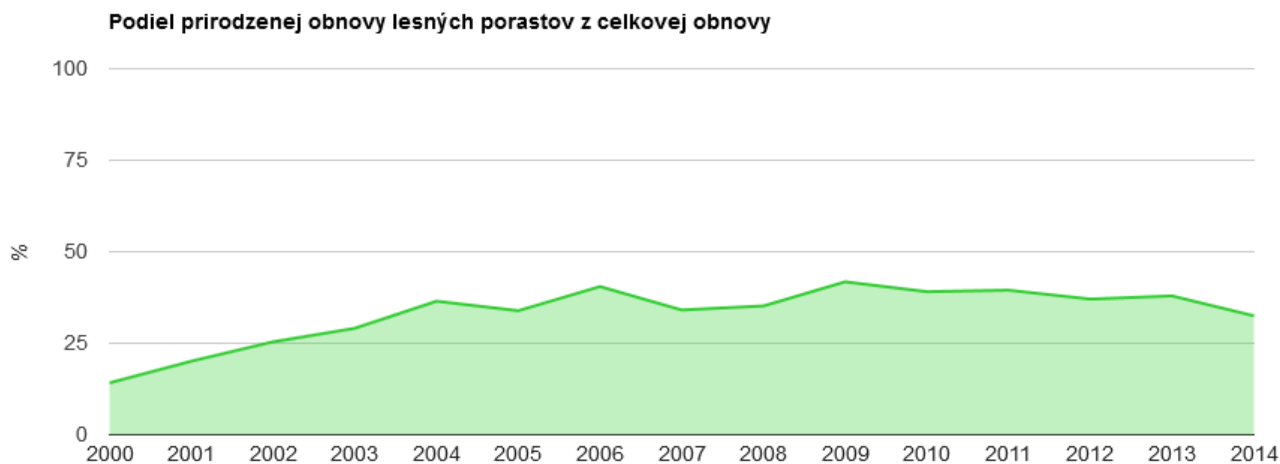
Zdroj: FAO - GFRA 2015

Podiel prirodzenej obnovy

V súčasnosti sa pri presadzovaní trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch kladie osobitný **dôraz na prirodzenú obnovu a zvýšenie jej podielu**. Tento sa síce zvyšuje, no zatiaľ ešte nedosahujeme úroveň lesnícky vyspelých štátov s porovnateľnými ortografickými podmienkami (40 – 88 %).

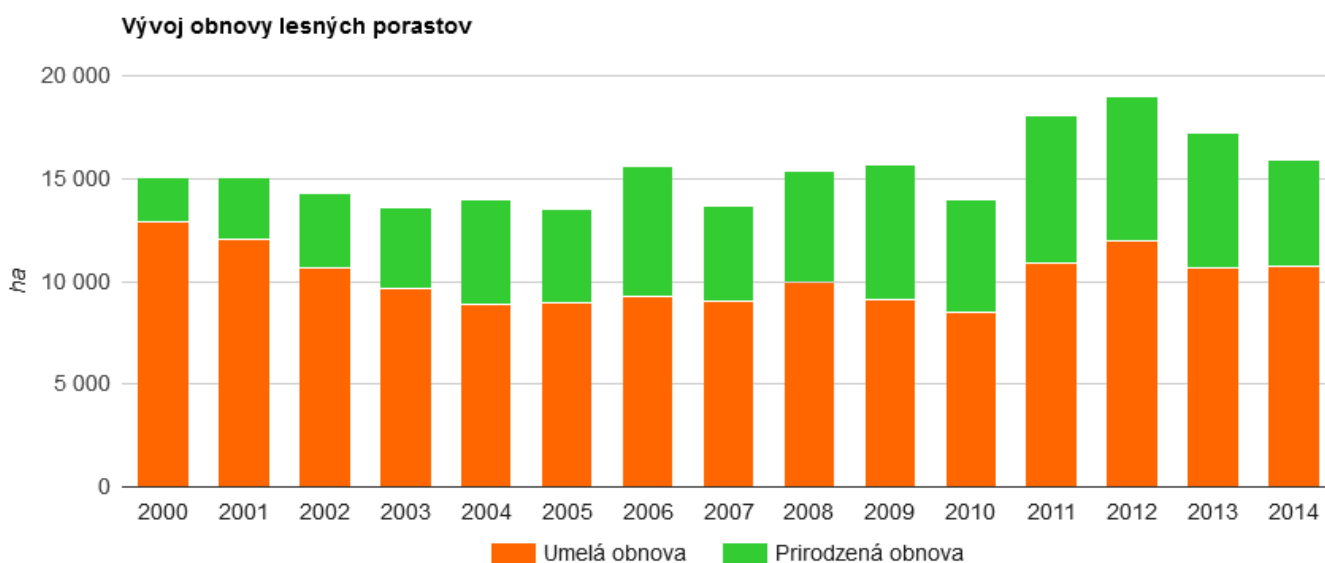
Prírodná obnova sa chápe ako prírodný jav v procese vývoja lesa (autoreprodukcia lesného spoločenstva), ale aj ako ucelený systém cieľavedomej pestovnej činnosti i ako výsledok zámerného pôsobenia lesného hospodára. Prispieva k zachovaniu genotypovej biodiverzity, udržiava prírodné drevinové zloženie lesov, ich štruktúru a ekologickú dynamiku.

Zdroj: NLC

Podiel prirodzenej obnovy lesných porastov na ich celkovej obnove v súčasnosti činí 32,5 % (2014), čo predstavuje nárast oproti roku 2000 o 18,3 %, pričom už od roku 2004 kolísavo stagnuje.

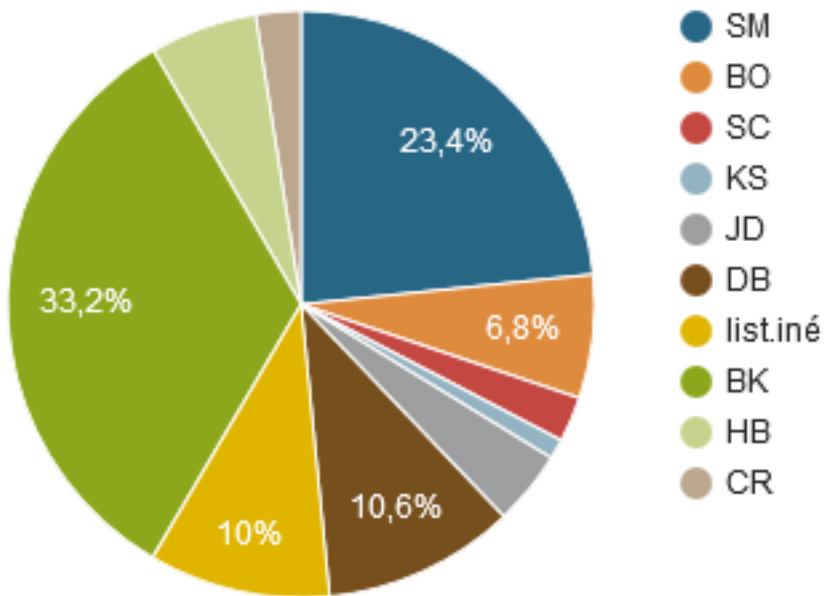
Zdroj: NLC

Drevinové zloženie lesov

Drevinové zloženie lesných porastov a jeho blízkosť k prirodzenému, resp. cieľovému stavu je dlhodobým **ukazovateľom miery ovplyvnenia lesa** hospodárskou činnosťou. Zastúpenie drevín sa musí prispôbovať

konkrétnym stanovištným podmienkam (v súčasnosti aj predpokladanej globálnej zmene klímy) i spoločenským požiadavkám tak, aby sa optimálne plnili všetky funkcie lesov. Preto sa dlhodobo presadzuje **požiadavka rôznorodosti** lesných porastov. Primeraná biodiverzita podstatne zvyšuje ako statickú, tak aj ekologickú stabilitu lesov, čo vytvára predpoklady na ich zachovanie aj v prípade podstatných zmien stanovištných podmienok v dôsledku antropogénnych, či prírodných vplyvov. Zmeny druhového zloženia lesov sú však dlhodobým procesom.

Podiel drevinového zastúpenia v lesoch SR (2015)

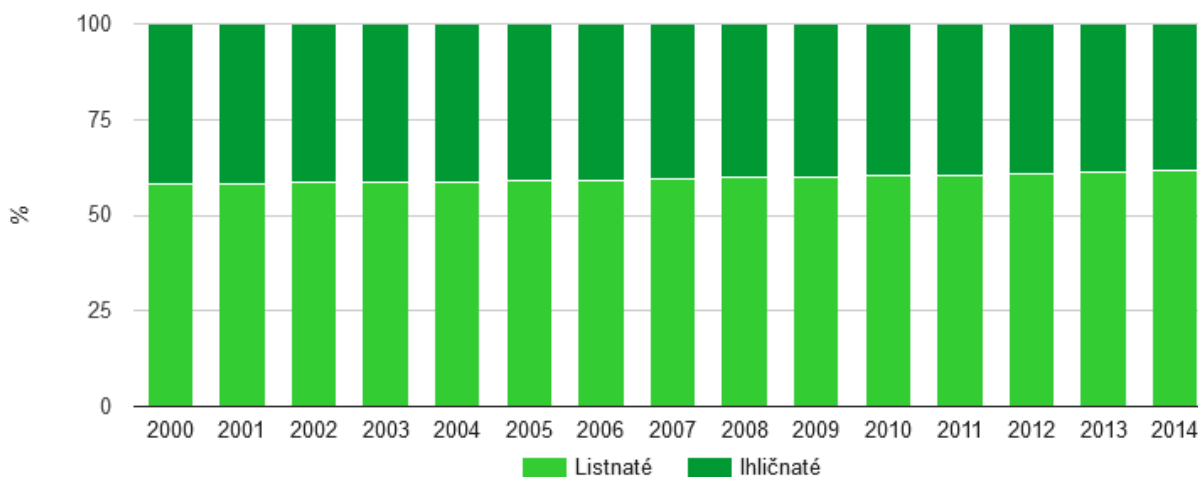

Zdroj: NLC

Poznámka: SM – smrek obyčajný, BO – borovica lesná, JD – jedľa biela, SC – smrekovec opadavý, KS – kosodrevina, BK – buk lesný, DB – duby, HB – hrab obyčajný, CR – dub cerový

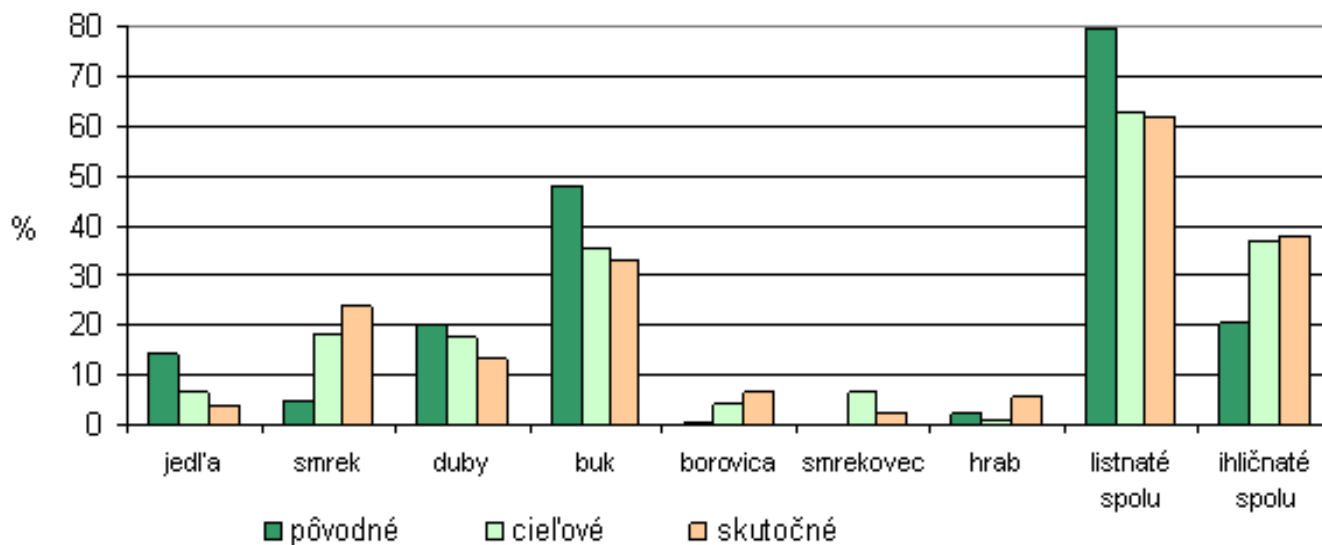
V lesoch SR prevláda zo stanovištne ekologického hľadiska vhodné **drevinové zloženie**, teda priaznivá a pestrá druhová štruktúra. Pozitívne je postupné znižovanie plošného zastúpenia ihličnatých drevín (38,15 % v roku 2014) oproti listnatým (61,85 %), čím sa postupne približujeme k cieľovému drevinovému zloženiu (63 % listnatých drevín). Oproti roku 2000 poklesol podiel ihličnanov o 3,85 %. Najvyššie zastúpenie majú dlhodobo buk (33 %), smrek (23,7 %), dub (10,6 %) a borovica (6,8 %).

Vývoj drevinového zloženia lesov

Zdroj: NLC

Porovnanie skutočného zastúpenia vybraných drevín v lesoch SR (2014) s pôvodným (historickým) a cieľovým (výhľadovým) (%)

Zdroj: NLC

V lesoch Slovenska sa vyskytujú aj **dreviny introdukované** (napr. agát biely, euroamerické topole, borovica čierna, ako aj duglaska tisolistá, jedľa obrovská, borovica vejmutovka, či dub červený, gaštan jedlý, pagaštan konský a javor jaseňolistý). Ide o **25 druhov** a ich podiel predstavuje cca 2,9 %. Ich výmera sa dlhodobejšie nezvyšuje, s výnimkou expanzívneho agáta bieleného, ktorý je najrozšírenejšou inváznou drevinou a šíri sa aj na nelesných pozemkoch. Problémom sa stavajú aj javorovec jaseňolistý a pajaseň žliazkatý.

5.1.3. Lesy a ochrana prírody

V dôsledku veľkej **geografickej rôznorodosti Slovenska** sa na relatívne malom území nachádzajú veľmi pestré prírodné a porastové pomery a teda mnoho prírodných, či prírode blízkych spoločenstiev so širokou škálou lesných vegetačných stupňov a v rámci nich pestrou paletou lesných typov. Sú tu nížiny (40 % z celkového územia s priemernou lesnatosťou 5 - 20 %), vrchoviny (38 % s lesnatosťou 30 - 35 %) a hornatiny, alebo tiež nízke vysočiny

od 300 do 800 m n. m. a stredné vysočiny od 800 do 1 500 m n. m. (21 % s lesnatosťou 50 - 90 %). Nad hranicou lesa je pásma kosodreviny (1 % s pokrývnosťou 0 - 50 %). Väčšinu lesov na Slovensku možno klasifikovať ako **prírodné** (64 %) a **prevažne prírodné** (22 %). **Pralesy** sa podľa NLP SR nachádzajú na výmere približne 24 tis. ha (1,2 %), podľa ich mapovania o.z. PRALES (2009 - 2014) na výmere len 10 483 ha (0,48 %) a sú zvlášť cennými reliktnými lesmi strednej Európy. **Plantáže** pokrývajú plochu 19 tis. ha (1 %). Takéto podmienky s príslušnou biodiverzitou podmienujú vznik chránených území a poskytujú tiež vhodné a rôznorodé stanovišťa pre voľne žijúcu zver.

Stav a lov zveri

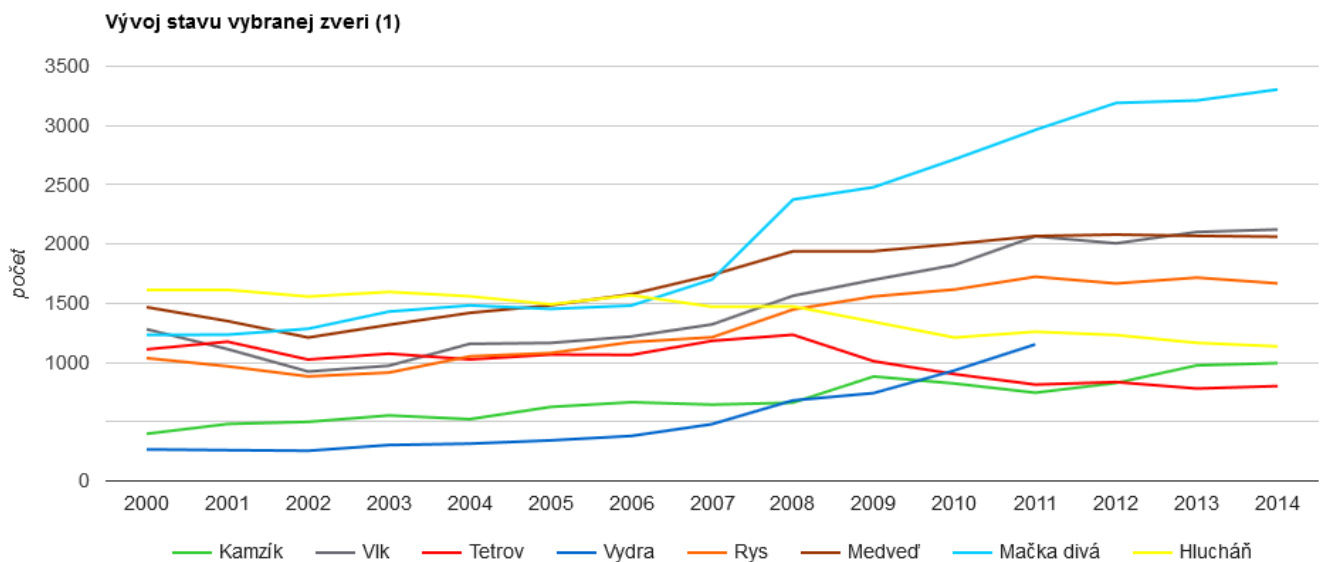
Polovníctvo je súčasťou obhospodarovania lesov so zameraním na zachovanie, zveľaďovanie, ochranu a optimálne využívanie genofondu zveri, ktorá je trvale obnoviteľným prírodným zdrojom. Podieľa sa na tvorbe, ochrane a využívaní životného prostredia avšak nesmie narušovať racionálne obhospodarovanie lesa a poľnohospodárskej pôdy.

Jarné kmeňové stavy (**JKS**) **ratcovej zveri** sa podarilo v roku 2012 stabilizovať, resp. zastaviť ich nežiaduci nárast za posledné roky, v roku 2013 ich stavy však znova rástli (okrem srnčej zveri). V roku 2014 opätovne došlo k nežiaducemu trendu zvyšovania JKS danieľej zveri, pričom stavy muflonej a diviacej zveri medziročne mierne poklesli.

Pri **malej zveri** dochádza naďalej k poklesu ich JKS.

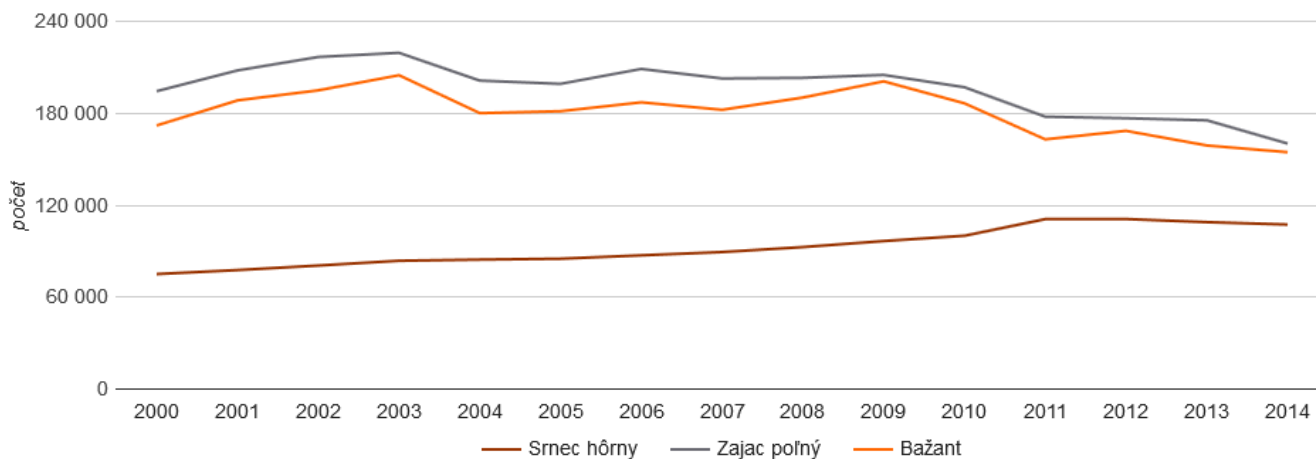
Početnosť **veľkých šeliem** je podľa štatistiky hodnotená ako stabilná, s pozitívnym trendom ich populácie. **Škody** spôsobené **veľkými šelmami** boli v roku 2014 vyčíslené na **1 227 tis. eur**, z čoho najväčšie škody boli spôsobené **vlkami** (76,1 %).

Pri **vzácných druhoch** zveri bol opäť zaznamenaný nárast populácie u bobra vodného, naopak nepriaznivý vývoj je v každoročnom znižovaní populácií tetra hluháňa a tetra hoľniaka. Lov vzácných druhov zveri sa prísne reguluje.

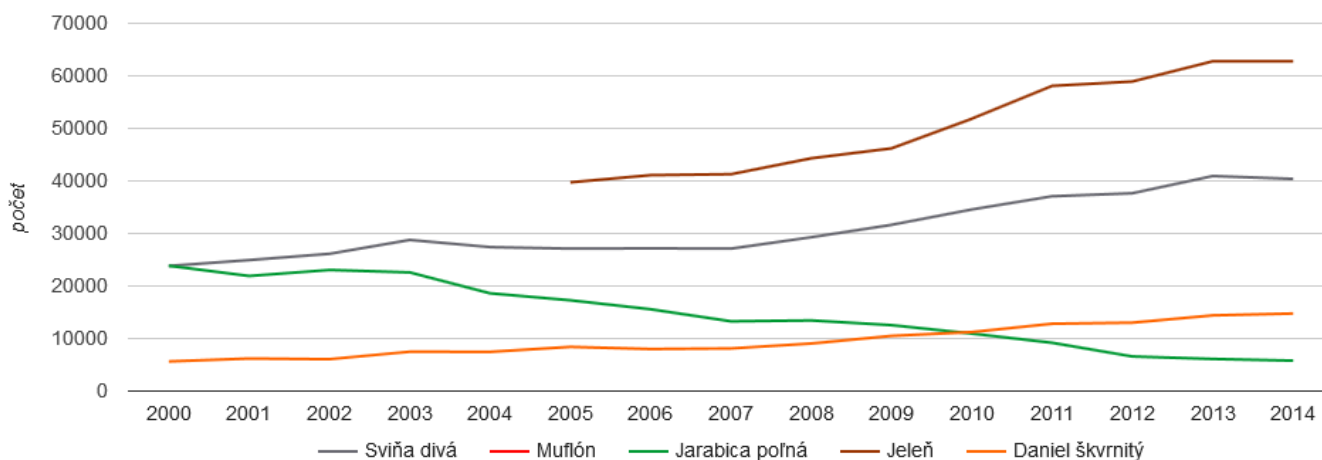
Zdroj: ŠÚ SR

Vývoj stavu vybranej zveri (2)

Zdroj: ŠÚ SR

Vývoj stavu vybranej zveri (3)

Zdroj: ŠÚ SR

Lesy a chránené územia

Zriaďovanie chránených území (CHÚ) a starostlivosť o ne je nástrojom realizácie územnej ochrany, ktorá má **prispieť** k zachovaniu rozmanitosti podmienok a foriem života na Zemi, k ochrane a trvalému udržiavaniu prírodných zdrojov, k záchrane prírodného dedičstva, charakteristického vzhľadu krajiny a k dosiahnutiu a udržiavaniu ekologickej stability.

Chránené územia sa vyhlasujú za účelom ochrany najvýznamnejšieho prírodného dedičstva, pričom častokrát ide o zachovalé časti lesných ekosystémov. **Lesy** majú teda nezastupiteľné miesto pri tvorbe a ochrane prírody a krajiny, pokrývajú **72,7 %** osobitne **chránených území** (830 330 ha) a sú ich cennou súčasťou.

V zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny (č. 543/2002 Z. z.) sa pod **chránenými územiami** rozumejú lokality, na ktorých sa nachádzajú biotopy európskeho významu a biotopy národného významu, biotopy druhov európskeho významu, biotopy druhov národného významu a biotopy vtákov vrátane sťahovavých druhov, na ktorých ochranu sa vyhlasujú chránené územia, významné krajinné prvky alebo územia medzinárodného významu.

Podľa tohto zákona je chránené celé územie SR (1. stupeň ochrany – tzv. všeobecná ochrana). Medzi **osobitne chránené územia** (2. až 5. stupeň ochrany) patria:

- chránené krajinné oblasti (CHKO) s 2. stupňom ochrany (SO),
- národné parky (NP) s 3. SO (tzv. „**veľkoplošné**“ **CHÚ** - VCHÚ) a
- chránený areál (CHA) s 3., 4., alebo 5. SO,
- prírodná rezervácia (PR) a národná prírodná rezervácia (NPR) so 4. alebo 5. SO,
- prírodná pamiatka (PP) a národná prírodná pamiatka (NPP) so 4. alebo 5. SO,
- chránený krajinný prvok (CHKP) s 2., 3., 4. alebo 5. SO a (tzv. „**maloplošné**“ **CHÚ** - MCHÚ).

Tieto osobitne chránené územia vyhlásené podľa spomínaného zákona tvoria **národnú sústavu CHÚ**.

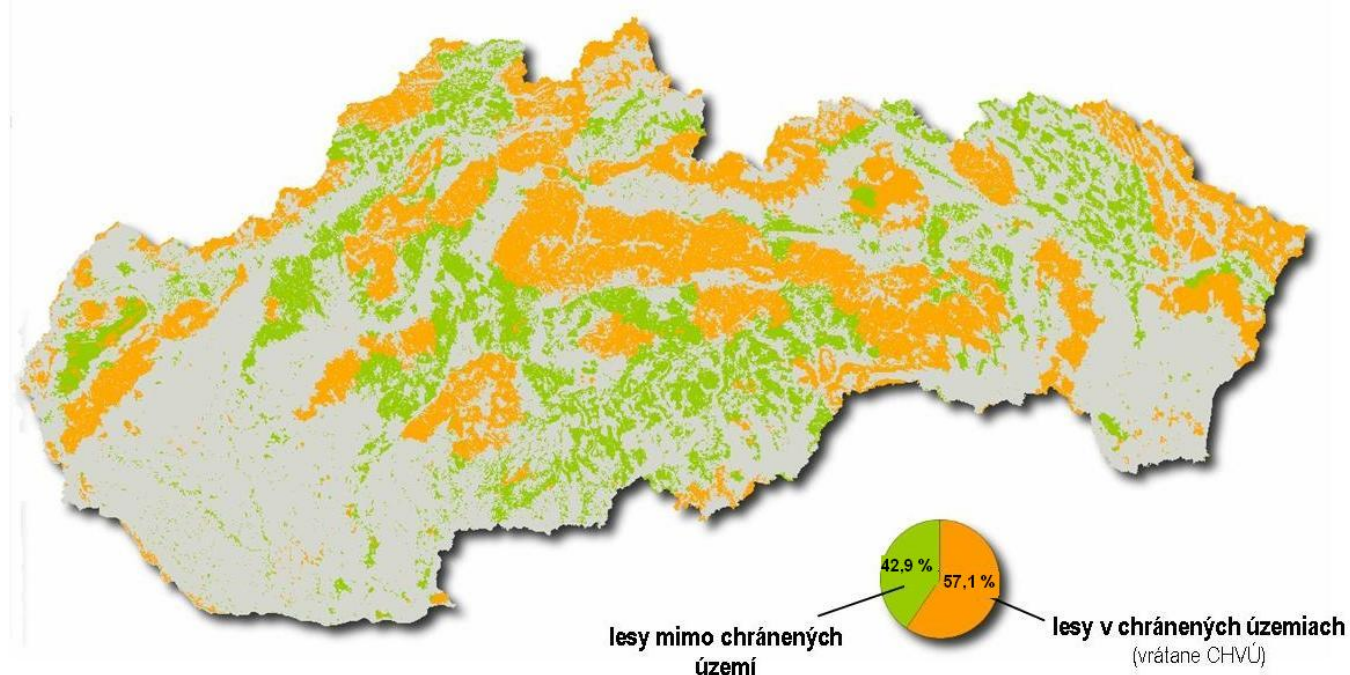
Na základe stavu biotopov možno CHÚ členiť na **4 zóny**: A (pre ktorú platí 5. SO), B (4. SO), C (3. SO) a D (2. SO).

Európsku sústavu CHÚ (NATURA 2000) tvoria 2 typy území vyhlasovaných v zmysle smerníc EÚ - **Územia európskeho významu** a **Chránené vtáčie územia**.

Územia európskeho významu (ÚEV) - nie sú novou kategóriou chráneného územia, ich vymedzenie vyplýva pre členské štáty Európskej únie zo *smernice Rady č. 92/43/EHS o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín* („smernica o biotopoch“). V zákone o ochrane prírody a krajiny sú definované v §27 a vyhlasujú sa v niektorej z národných kategórií CHÚ (najmä CHA, príp. PR, s príslušnými SO).

Chránené vtáčie územia (CHVÚ) – je novšia kategória chráneného územia zavedená do národného právneho systému v súvislosti s transpozíciou *smernice Rady č. 79/409/EHS o ochrane voľne žijúceho vtáctva*, neskôr nahradenú *smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/147/ES z 30. novembra 2009 o ochrane voľne žijúceho vtáctva* (smernica o vtákoch), ktorá za jedinú a najdôležitejšie kritérium výberu lokalít považuje vedecké – ornitologické kritériá. V zákone o ochrane prírody a krajiny sú definované v §26. Čo sa týka obmedzení, v každom území sa osobitne vymedzuje zoznam zakázaných činností s negatívnym vplyvom na predmet ochrany.

Lesy s hospodárením obmedzeným jednou alebo viacerými kategóriami CHÚ (2014)

Zdroj: MŽP SR, NLC

V rámci rozlohy lesov zaberali **chránené územia** v roku 2014 (vrátane území NATURA 2000) 1 149 865 ha, čo predstavovalo **57,1 % z celkovej výmery LP**. Táto výmera v porovnaní s rokom 2007 (odkedy sú dostupné údaje) narástla o 2,1 %, čím došlo i k nárastu rozlohy lesov s obmedzeniami ochrany prírody.

Celková výmera porastovej pôdy v **národnej sústave CHÚ** v roku 2014 bola cca **790 925 ha**, pričom trendom je dlhodobý pomalý nárast tejto výmery z dôvodu postupného zvyšovania lesnatosti. Obhospodarovanie lesa je celkom vylúčené až v najprísnejšom 5. stupni ochrany (76 433 ha).

Lesnatosť chránených území* v SR

Zdroj: SAŽP

* len v rámci národnej sústavy chránených území

Sústava CHÚ v SR pozostávala k roku 2014 z 9 NP, 14 CHKO a 1 109 tzv. „maloplošných“ chránených území (MCHÚ). **Celková výmera** osobitne chránenej prírody činila **1 142 143 ha**, čo predstavuje **23,3 %** z územia Slovenska.

Lesnatosť v CHKO k roku 2014 predstavovala **70,6 %**.

Lesnatosť v NP a ich ochranných pásmach k roku 2014 predstavovala **okolo 72,5 %**.

Lesnatosť v MCHÚ (bez OP) k roku 2014 predstavovala **72,8 %**.

Výmera porastovej pôdy podľa stupňov ochrany kategórií chránených území k roku 2014

Chránené územia	Stupeň ochrany (ha)					Spolu	
	1	2	3	4	5		
Chránené krajinné oblasti (CHKO)	0	325 259	0	0	0	325 259	
Národné parky (NP)	0	0	207 409	0	0	207 409	
Ochranné pásma NP	0	135 040	0	0	0	135 040	
Zóny CHKO a NP, (výmera v ha po odpočítaní plochy CHÚ)	A	0	0	0	1 436	1 436	
	B	0	0	0	2 316	2 316	
	C	0	0	13 658	0	13 658	
	D	0	17 451	0	0	17 451	
„Maloplošné“ chránené územia	(Národné) prírodné rezervácie ((N)PR)	0	20	0	4 451	74 515	78 985
	(Národné) prírodné pamiatky ((N)PP)	0	0	0	465	489	955
	Chránené krajinné prvky (CHKP)	0	0	0	0	0	0
	Chránené areály (CHA)	0	988	2 065	805	0	3 858
	Ochranné pásma MCHÚ	0	0	387	4 177	0	4 564
Územia európskeho významu (ÚEV) – mimo národnej sústavy CHÚ	8	67 768	0	0	0	67 768	
Chránené vtáčie územia (CHVÚ) – mimo ÚEV a národnej sústavy CHÚ	291 173	0	0	0	0	291 173	
Spolu	291 173	546 526	223 519	12 214	76 433	1 149 864	

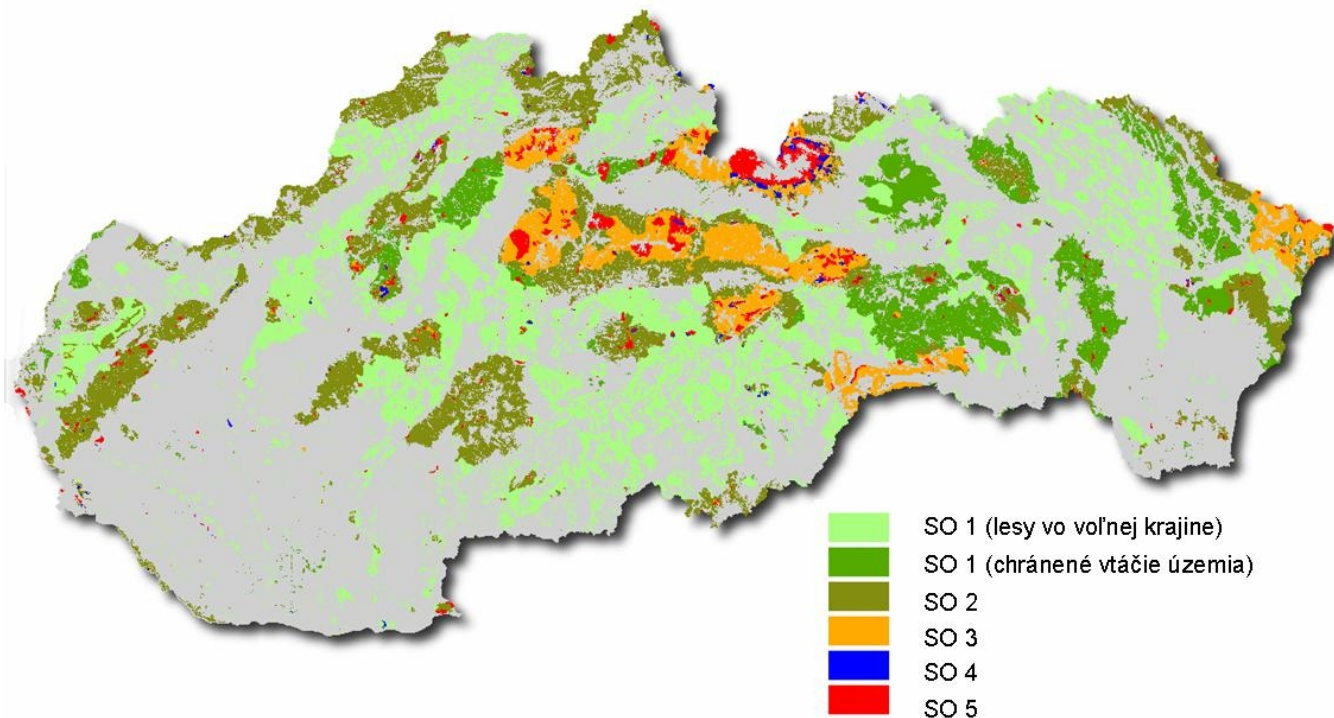
Zdroj: NLC

MCHÚ na lesných pozemkoch predstavujú zvyšky najzachovalejších lesných spoločenstiev národného i európskeho významu. Tvoria ich lesné porasty so štruktúrou pralesových, prírodných alebo prirodzených lesov a na ne viazané rastlinné spoločenstvá, ktoré sú ľudskou činnosťou málo pozmenené alebo ich výskyt je výrazne priestorovo obmedzený. Vyskytujú sa od lužných lesov až po pásmo kosodreviny.

Z toho najvyšší 5. stupeň ochrany vyžaduje vylúčenie zásahov človeka a celý vývoj ponecháva na prírodu, keďže **rezervácie** predstavujú tie najzachovalejšie časti lesných ekosystémov s pôvodným drevinovým zložením, vhodnou štruktúrou a samostatným prirodzeným obnovovaním. **V 2. až 4. stupni** je o.i. **obmedzené** hlavne používanie pesticídov a hnojív, výstavba lesných ciest a ďalších objektov, zber lesných plodov a výkon práva poľovníctva. Z pohľadu LH je ale diskutabilné a nie isté, že stupne ochrany zaručia zachovanie týchto prírodných hodnôt, resp. predmetu ochrany.

Stupne ochrany (SO) na lesných pozemkoch

Zdroj: MŽP SR, NLC

Poznámka: aktualizované k roku 2011

Územná ochrana vs. lesné hospodárstvo

§ 11

Územná ochrana prírody a krajiny a jej stupne

(1) Územnou ochranou prírody a krajiny (ďalej len „územná ochrana“) podľa tohto zákona sa rozumie ochrana prírody a krajiny na území Slovenskej republiky alebo jeho časti.

(2) Pre územnú ochranu sa ustanovuje **päť stupňov ochrany**. Rozsah obmedzení sa so zvyšujúcim stupňom ochrany zväčšuje.

§ 12

Na území Slovenskej republiky **platí prvý stupeň ochrany**, ak tento zákon alebo všeobecne záväzný právny predpis vydaný na jeho základe neustanovuje inak. V prvom stupni ochrany sa uplatňujú ustanovenia o všeobecnej ochrane prírody a krajiny podľa [druhej časti zákona](#).

§ 13

Druhý stupeň ochrany

(2) Na území, na ktorom platí druhý stupeň ochrany, sa vyžaduje **súhlas** orgánu ochrany prírody na

a) umiestnenie **výsadby drevín** a ich **druhové zloženie** za hranicami zastavaného územia obce mimo ovocného sadu, vinice, chmeľnice a záhrady a energetických porastov na poľnohospodárskej pôde,

c) **výstavbu** lesných ciest a zväžnic,

h) **aplikáciu** chemických látok a hnojív, najmä pesticídov, toxických látok, priemyselných hnojív a silážnych štiav **pri** poľnohospodárskej, **lesohospodárskej** a inej **činnosti** na súvislej ploche väčšej ako 2 ha.

§ 14

Tretí stupeň ochrany

(1) Na území, na ktorom platí tretí stupeň ochrany, je **zakázané**

i) organizovať spoločné poľovačky,

(2) Na území, na ktorom platí tretí stupeň ochrany, sa vyžaduje **súhlas** orgánu ochrany prírody na

a) vykonávanie činností uvedených v [§ 13 ods. 2 písm. a\) až e\), i\), j\), l\) a m\)](#) a [o\)](#),

c) **aplikáciu** chemických látok a hnojív, najmä pesticídov, herbicídov, toxických látok, priemyselných hnojív a silážnych štiav **pri** poľnohospodárskej, **lesohospodárskej** a inej činnosti,

§ 15

Štvrtý stupeň ochrany

(1) Na území, na ktorom platí štvrtý stupeň ochrany, je **zakázané**

a) vykonávať činnosti uvedené v [§ 14 ods. 1](#)

b) **ťažiť** drevnú hmotu **holorubným** hospodárskym spôsobom

d) **aplikovať** chemické látky a hnojivá,

e) rozorávať existujúce trvalé trávne porasty a **rúbať drevniny**,

(2) Na území, na ktorom platí štvrtý stupeň ochrany, sa vyžaduje **súhlas** orgánu ochrany prírody na

a) vykonávanie činností uvedených v [§ 13 ods. 2 písm. a\), c\)](#),

(3) Zákaz podľa odseku 1 písm. b) až k) neplatí na miestach, ktoré orgán oprávnený podľa tohto zákona na vyhlásenie (ustanovenie) chráneného územia a jeho ochranného pásma ([§ 17](#)) vyhradí všeobecne záväzným právnym predpisom, ktorým sa vyhlasuje chránené územie a jeho ochranné pásmo, a na miesta, ktoré okresný úrad v sídle kraja vyhradí návštevným poriadkom národného parku a jeho ochranného pásma (§ 20) alebo uverejnením zoznamu týchto miest na svojej úradnej tabuli a na úradnej tabuli dotknutej obce.

§ 16

Piaty stupeň ochrany

(1) Na území, na ktorom platí piaty stupeň ochrany, je **zakázané**

a) vykonávať činnosti uvedené v [§ 15 ods. 1](#)

b) **zasiahnuť do lesného porastu a poškodiť vegetačný a pôdny kryt**,

c) **stavať lesnú cestu alebo zväžnicu**,

d) zriadiť poľovnícke zariadenie alebo rybochovné zariadenie,

f) **rušiť pokoj a ticho**,

(2) Na území, na ktorom platí piaty stupeň ochrany, sa vyžaduje **súhlas** orgánu ochrany prírody na vykonávanie činností uvedených v [§ 13 ods. 2 písm. a\)](#).

Nárast rozlohy LP v CHÚ je možné konštatovať hlavne po roku 2004 v súvislosti so schválením nových európsky chránených území (NATURA 2000) súvisiacim so vstupom SR do EÚ. Celková výmera území **európskej sústavy NATURA 2000** (prekrývajúce sa lokality ÚEV a CHVÚ sú započítané len raz) na Slovensku k roku 2014 je **1 444 010 ha**. Prekryv území európskej siete NATURA 2000 s národnou sieťou CHÚ je 778 897 ha.

Výmera lesov **vo vtáčích územiach** je viac-menej stabilná a k roku 2014 činila cca **835 319 ha** (výmera po prvýkrát počítaná s presnou výmerou vojenských lesov). Pretrváva trend jej pomalého nárastu v dôsledku zvyšovania lesnatosti týchto území. Výmera lesov **v územiach európskeho významu** predstavuje **411 423 ha** (po započítaní presnej výmery vojenských lesov).

Prehľad prekryvu národnej sústavy chránených území a sústavy NATURA 2000 k 31.12.2014

	Celková výmera (ha)	z toho prekryv s národnou sieťou (ha)	Výmera LP* (ha)	z toho prekryv s národnou sieťou (ha)
ÚEV	584 353	504 395	479 191	411 423
CHVÚ	1 310 607	666 621	835 319	492 958
Vzájomný prekryv ÚEV a CHVÚ	450 223	391 392	374 553	296 365
Celková výmera siete Natura 2000 (prekrývajúce sa ÚEV a CHVÚ sa započítajú len raz)	1 444 270	779 625	939 957	608 016

Zdroj: MŽP SR, vypracoval NLC

* výmery v tabuľke po prvýkrát zahŕňajú vojenské lesy

Pripravuje sa rozširovanie sústavy ÚEV z dôvodu nedostatočného pokrytia niektorých biotopov a druhov. Vyplýva to z posudzovania dostatočnosti vymedzenia ÚEV Európskou komisiou v roku 2012, pričom z poverenia MŽP SR pripravovala ŠOP SR v roku 2014 návrh na doplnenie národného zoznamu ÚEV v zmysle požiadaviek EK s ohľadom na zostávajúce biotopy a druhy. Rozšírenie sa dotkne najmä lesov v oblasti Slanských vrchov, Volovských vrchov, nížinných oblastí Slovenska, predpokladá sa rozšírenie ÚEV Čergov a niektorých ďalších oblastí. V roku 2014 nedošlo k pokroku vo vyhlasovaní existujúcich ÚEV do národných kategórií chránených území. V najbližšom období je však možné očakávať určité zmeny výmery ÚEV ako aj nárast podielu štvrtého a piateho stupňa ochrany v nich. Očakáva sa rovnako aj nárast výmery národnej sústavy v blízkej budúcnosti, spôsobený vyhlasovaním ÚEV za územia národných kategórií, ktorý pretrvá až do vyhlásenia všetkých 473 území (vrátane navrhovaných doplnkov sústavy Natura 2000). K roku 2014 bolo zatiaľ vyhlásených 309 ÚEV.

Celkový **podiel osobitne chránenej prírody** v SR (pri započítaní kategórie CHVÚ a ÚEV v rámci 1. stupňa

ochrany) predstavoval k roku 2014 **cez 57 %** rozlohy lesných pozemkov. V lesoch sa tak **stretávajú záujmy** lesníkov so záujmami ochrancov prírody a **lesnému hospodárstvu** vzniká **ujma** z obmedzenia bežného obhospodarovania ročne vo vysokej sume (podľa matematických prepočtov lesníkov sa jedná o sumu cca 22,4 mil. eur). Preto sa navrhuje seriózne **prehodnocovať rozsah chránených území** a stupne ochrany na lesných pozemkoch, vrátane ich zonácie, ktoré by zohľadňovalo ekologické, ekonomické a sociálne podmienky a potreby Slovenska. Obhospodarovanie lesov, ktoré bude spĺňať kritériá ochrany prírody, bude, resp. je okrem toho možné tiež za predpokladu úhrady zvýšených nákladov a ujmy, ktoré pritom vznikajú ich vlastníkom a užívateľom.

Prehľad nastavenia cieľov, opatrení súvisiacich s ochranou prírody v strategických dokumentoch LH a OP

Národný lesnícky program (2007)

- V rámci priority 1 je jedným z rámcových cieľov: **V spolupráci s MŽP SR vytvárať zdroje** na realizáciu prírody blízkeho obhospodarovania lesov, v ktorých je prioritná funkcia **ochrany prírody** v zmysle zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov.
- V rámci priority 3 je jedným z rámcových cieľov: Vytvoriť právne, technické a ekonomické predpoklady na **aktívnu diferencovanú starostlivosť o lesné ekosystémy v chránených územiach** v závislosti od ich prirodzenosti a zachovalosti, na ochranu, udržanie a zlepšenie stavu biotopov, druhov a procesov, ktoré v nich prebiehajú (prehodnotenie rozsahu chránených území, riešenie vzťahu medzi lesným hospodárstvom a ochranou prírody a krajiny, zosúladením všeobecne záväzných právnych predpisov, financovanie osobitného režimu hospodárenia v chránených územiach, náhrada ujmy a pod.).
- V rámci priority 9 je jedným z rámcových cieľov: **Prehodnotenie navrhovanej sústavy území európskeho významu a vtáčích území** a zhodnotenie vplyvu jej rozsahu na konkurencieschopnosť a ekonomickú životaschopnosť lesného hospodárstva.
- V rámci priority 15 je jedným z rámcových cieľov: Zlepšiť súdržnosť a **medzisektorovú spoluprácu medzi lesným hospodárstvom a súvisiacimi odvetvami** a rezortmi s cieľom zosúladenia hospodárskych, ekologických a sociálno-kultúrnych cieľov.

Aktualizovaná národná stratégia ochrany biodiverzity do roku 2020 (2014)

Jedným z cieľov (C.5) je: Zabezpečiť **v rámci realizácie programov starostlivosti o lesy** merateľné **zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov**, ktoré sú závislé od vhodného lesného prostredia alebo na ktoré má lesné hospodárstvo zásadný vplyv a zabezpečiť merateľné zlepšenie v oblasti poskytovania ekosystémových služieb v súlade s udržateľným obhospodarovaním lesov v porovnaní s referenčným scenárom EÚ (2010).

Akčný plán pre implementáciu opatrení vyplývajúcich z Aktualizovanej národnej stratégie ochrany biodiverzity do roku 2020 (2014)

Opatrenie C5.1: Zabezpečiť zachovanie výmery pralesov a prírodných lesov, zabrániť ďalšej fragmentácii a podporiť regeneráciu lesov, pritom zabezpečiť kompenzačné mechanizmy na vykrytie straty za obhospodarovanie a preferovať alternatívne spôsoby využívania lesov s vysokou prírodnou hodnotou.

- Úloha 114. Navrhnuť odporúčané **spôsoby obhospodarovania prírodných lesov a pravidiel pre starostlivosť o les v územiach Natura 2000** a na základe 25 ročných výsledkov využívania hospodárenia v lesoch podľa systému „Pro Silva“ vyhodnotiť **prínos pre udržanie a zvyšovanie biodiverzity** lesných ekosystémov.

Opatrenie C5.2: Integrovať opatrenia týkajúce sa biodiverzity do programov starostlivosti o les aj v súvislosti s integráciou programov starostlivosti o les a programov starostlivosti o chránené územia.

- Úloha 116. **Zabezpečiť mechanizmus integrovaných programov starostlivosti o les a programov starostlivosti o chránené územia.**

- Úloha 118. **Meniť** v rámci programov starostlivosti o les **kategórie lesa v národných parkoch** v súlade s platnou legislatívou v ochrane prírody a krajiny.

Opatrenie C5.3: Zabezpečiť implementáciu Protokolu o trvalo udržateľnom lesnom hospodárstve Karpatského dohovoru.

6. Aká je odozva spoločnosti na zmierňovanie, resp. kompenzáciu dôsledkov lesného hospodárstva na životné prostredie?

Základným a hlavným nástrojom trvalo udržateľného obhospodarovania lesov na základe plnenia všetkých ich funkcií, ako aj ich ochrany, je legislatíva lesného hospodárstva. Nemenej dôležitými sú však aj ekonomické nástroje, ktorých používaním sa o.i. presadzujú, či podporujú environmentálne princípy pri hospodárení v lesoch.

Zoznam lesnícko-environmentálnych indikátorov relevantných pre charakteristiku odozvy spoločnosti

Názov skupiny	Názov indikátora
Politické, ekonomické a sociálne aspekty	Certifikácia lesov
	Náklady na ochranu životného prostredia v lesnom hospodárstve
	Odvody za vyňatie lesných pozemkov
	Náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania na lesných pozemkoch

6.1 Vybrané ekonomické nástroje v lesnom hospodárstve

Certifikácia lesov

Jednou z ciest ochrany prírodného bohatstva, ktorým lesy nepochybne sú, je podpora spotreby a užívania dreva a výrobkov z dreva pochádzajúcich zo zdrojov, ktoré sú obhospodarované trvalo udržateľným spôsobom. Táto podpora je realizovaná prostredníctvom **certifikácie lesov**. Jedná sa o priamy ekonomický nástroj na presadenie určitých princípov obhospodarovania lesov do praxe, teda či hospodárenie v lesoch zodpovedá ekologickým, ekonomickým a sociálnym štandardom podľa medzinárodne uznaných kritérií. Významné drevárske spoločnosti požadujú certifikované drevo a ich výrobky z tohto dreva sú taktiež certifikované, čiže kupujúci vie, že ich výrobou nebola ohrozená budúcnosť lesov.

Certifikácia lesov sa v SR realizuje prostredníctvom **2 najrozšírenejších schém v Európe**:

- Program pre vzájomné uznávanie lesných certifikačných schém **PEFC** (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes)

- na Slovensku ho zastrešuje **Združenie certifikácie lesov Slovenska** ako národný riadiaci orgán PEFC v SR a

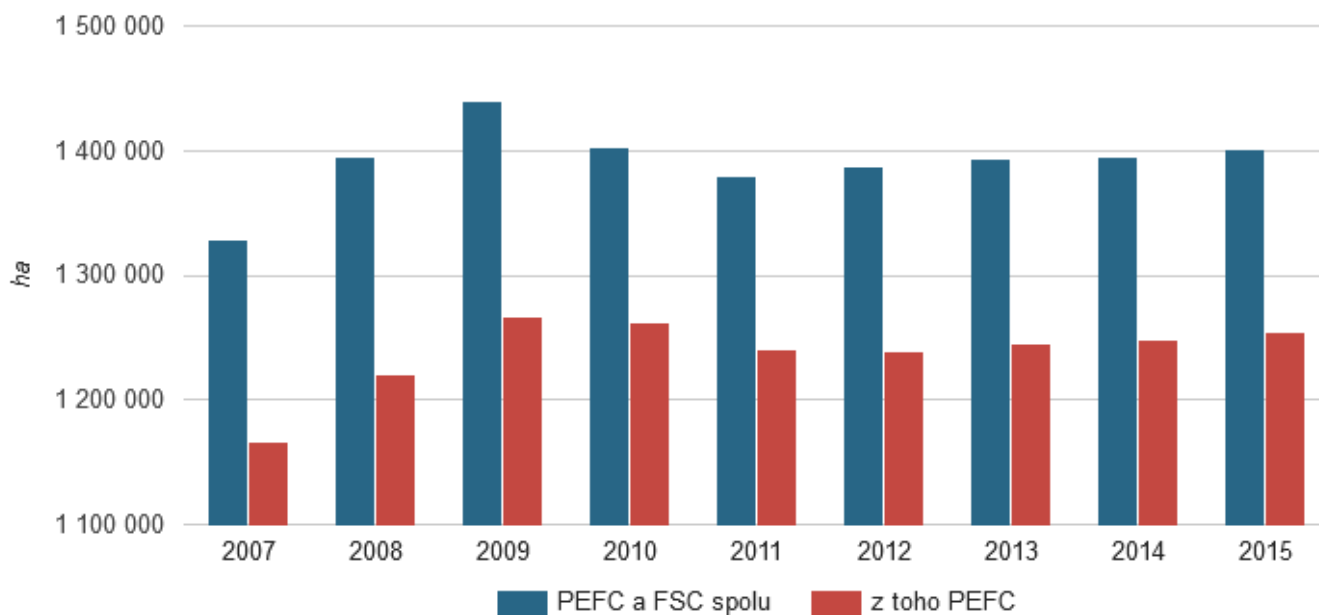
- Schéma FSC (Forest Stewardship Council)

- na Slovensku ju zastrešuje **Občianske združenie FSC Slovensko**.

K roku 2014 je podľa schémy **PEFC** certifikovaných **1 248 028 ha** lesov (**64,3 %** výmery lesov z porastovej pôdy). Od roku 2007 ich výmera narástla o 6,9 %.

Podľa schémy **FSC** sa obhospodarujú lesy s výmerou **146 941 ha** (**7,6 %** z porastovej pôdy), čo predstavuje pokles oproti roku 2007 o 9,4 %.

Vývoj výmery certifikovaných lesov

Zdroj: NLC

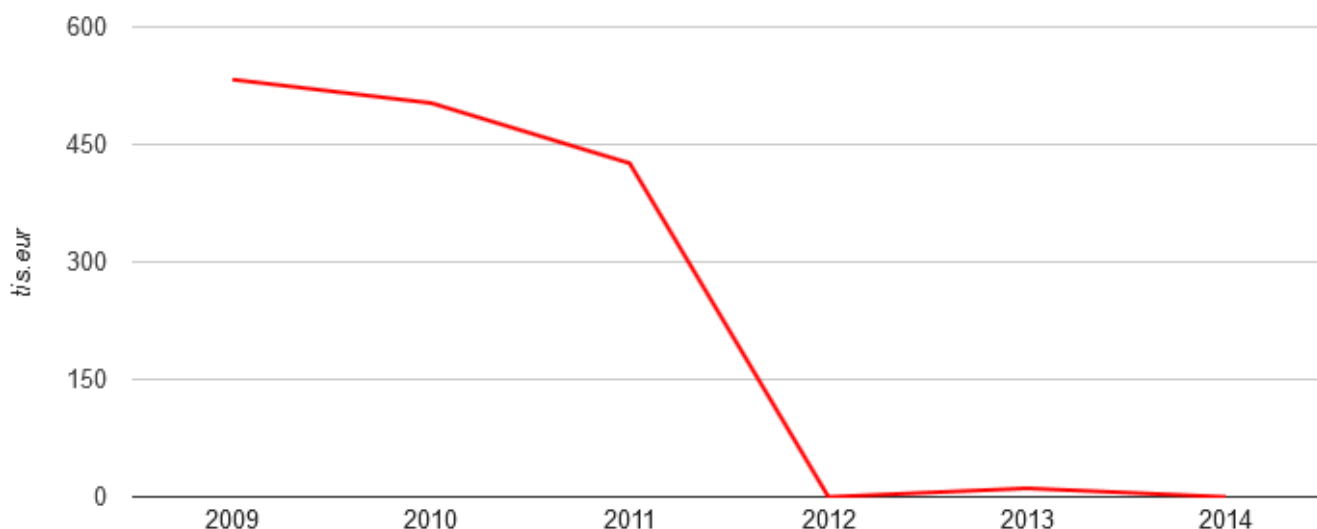
Poznámka: PEFC - certifikačné schéma Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes; FSC - certifikačné schéma Forest Stewardship Council

Celkovo, od roku 2007 výmera certifikovaných lesov stúpla. Vývoj ich výmery (spolu podľa PEFC a FSC) má však kolísavý charakter, v posledných rokoch je možné konštatovať ich stabilizovanú výmeru na úrovni cca 72 % z porastovej pôdy SR.

Náklady na ochranu životného prostredia v lesnom hospodárstve

Jedná sa o investície a bežné náklady lesného hospodárstva vynaložené na ochranu životného prostredia. Od roku 2009 došlo k rapidnému poklesu nákladov lesníctva na ochranu životného prostredia, ktoré k roku 2013 činili 11 tis. eur (pokles až 98 %).

Vývoj nákladov na ochranu ŽP v lesníctve

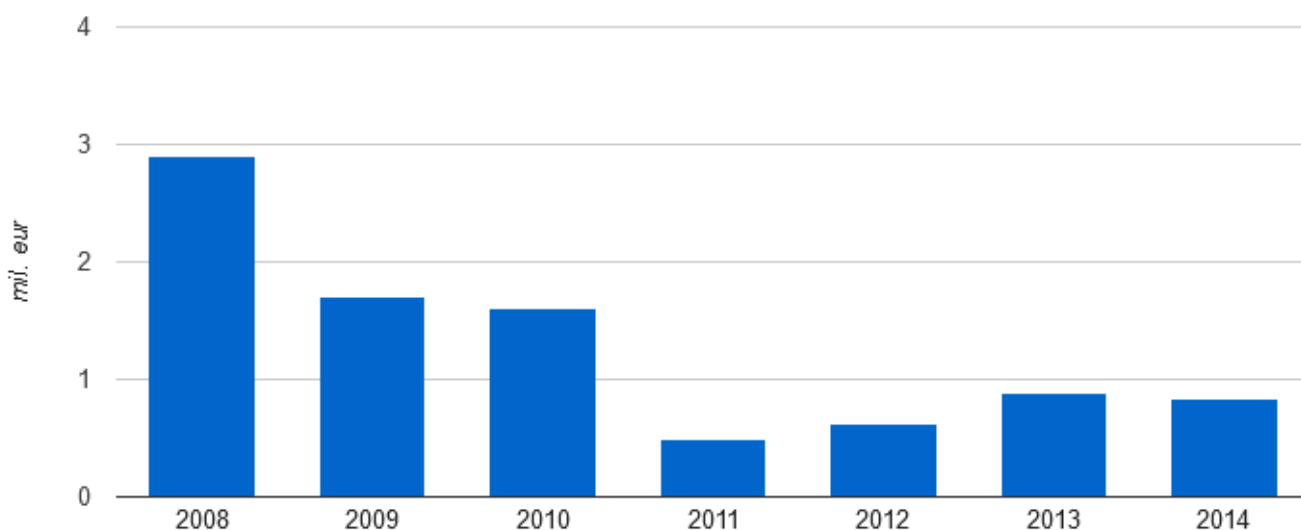
Zdroj: ŠÚ SR

Poznámka: Za rok 2012 a 2014 sú údaje nedostupné (dôverné)

Odvody za vyňatie lesných pozemkov

Lesné pozemky sa môžu využívať na iné účely ako na plnenie funkcií lesa stanovených zákonom len na základe **rozhodnutia okresných úradov** o vyňatí z plnenia funkcií lesov alebo o obmedzení využívania funkcií lesov na nich. Vyňať ich možno **dočasne** alebo **trvale**. **Odvod** za vyňatie lesných pozemkov z plnenia funkcií lesov ako náhrady za stratu ich mimoprodukčných funkcií (podľa § 9 zákona o lesoch) predstavuje **ekonomický nástroj** štátu, zameraný **na ochranu lesných pozemkov** ako zložky životného prostredia a prírodného bohatstva krajiny, ich zveľadovanie a zachovanie pre budúce generácie (**environmentálny nástroj**).

Vývoj odvodov za vyňatie lesných pozemkov

Od roku 2008 došlo k výraznému poklesu odvodov za odňatie lesných pozemkov, až o 71,4 %, na súčasných 0,83 mil. eur. Z environmentálneho hľadiska to predstavuje pozitívny trend.

Podiel uhradených odvodov od roku 2008 však výrazne poklesol (o 66 %), pričom sa rapídne znížil až v období 2013 - 2014 (o 50 %).

Náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania na lesných pozemkoch

Z titulu **plnenia, realizácie iných záujmov** na lesných pozemkoch vyplývajúcich z rôznych právnych predpisov dochádza k **obmedzovaniu** bežného obhospodarovania, resp. realizácie vlastníckych práv v lesoch. Najvyšší podiel na takýchto obmedzeniach majú najmä zákony: 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, 326/2005 Z. z. o lesoch, stavebný zákon č. 50/1976 Zb. v znení neskorších predpisov, 274/2009 Z. z. o poľovníctve v znení neskorších predpisov, 70/1998 Z. z. o energetike.

Náhradu za obmedzenie bežného obhospodarovania doposiaľ umožňuje zákon č. **543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny** v znení neskorších predpisov a zákon č. **326/2005 Z. z. o lesoch** v znení neskorších predpisov, ktorý sa zaoberá náhradou škody na lesnom majetku a náhradou za obmedzenie vlastníckych práv. Ustanovuje možnosť uplatnenia náhrady najmä pri vyňatí a obmedzení využívania na lesnom pozemku, lesnom poraste, v dôsledku zvýšenia nákladov a pri osobitnom režime hospodárenia.

V roku 2014 boli vydané rozhodnutia o priznaní náhrady za obmedzenie bežného obhospodarovania na lesných pozemkoch v celkovej sume **2 344 336 eur**, čo predstavuje 84,3 % nárokovaných náhrad. Oproti predchádzajúcemu roku bol zaznamenaný nárast náhrad o 60,7 %, pričom v porovnaní s rokom 2003 **došlo k ich výraznému**, až 16-násobnému **nárastu**.

Finančné nároky za obmedzenie bežného obhospodarovania lesných pozemkov **z dôvodov ochrany prírody a krajiny sa uplatňujú** najmä v pásmach 5. a 4. stupňa ochrany, v pásmach 2. a 3. stupňa ochrany sa doteraz nároky uplatňovali len v obmedzenom rozsahu. Podľa koncepčných materiálov MŽP SR je možné uplatňovať si náhrady za obmedzenie obhospodarovania lesných pozemkov na celkovej výmere 813 505 ha a kvantifikovaná ročná náhrada činí 325 965 430 eur.

V dôsledku nedostatku finančných prostriedkov a zložitosti preukazovania ujmy zo strany vlastníkov lesných pozemkov sa proces náhrady ujmy v zmysle zákona o ochrane prírody a krajiny v minulosti spomalil resp. zastavil. **Nové impulzy na lepšie a efektívnejšie riešenie** tejto problematiky prišli s **novelizáciou zákona o ochrane prírody a krajiny** (zákon č. 506/2013 Z. z.) a z rozšírenia počtosti ekonomických nástrojov náhrady ujmy. Okrem finančnej náhrady sa počíta s výkupom lesov, nájmom, objednávkou zabezpečovania úžitku príslušnej prírodnou-ochrannej funkcie lesa a finančnou úhradou, ako aj vhodnou kombináciou týchto nástrojov.

Vytvorené boli podmienky na hradenie ujmy z prostriedkov EÚ prostredníctvom **Programu rozvoja vidieka** na roky 2007 až 2013, resp. 2014 až 2020. S týmto cieľom sa prijali *nariadenia vlády SR č. 146/2008* o podmienkach poskytovania podpory v územiach európskeho významu na lesnom pozemku, v znení neskorších predpisov a č. *152/2008* o podmienkach poskytovania lesnícko-environmentálnych platieb, v znení neskorších predpisov, ktoré upravujú podmienky poskytnutia podpory a spôsob jej uplatňovania (neskôr nahradené *nariadením vlády SR č. 499/2008* o podmienkach poskytovania podpory podľa programu rozvoja vidieka, v znení neskorších predpisov a *nariadením vlády SR č. 75/2015*, ktorým sa ustanovujú pravidlá poskytovania podpory v súvislosti s opatreniami programu rozvoja vidieka, v znení neskorších predpisov).

Kompenzácia obmedzení hospodárenia bola riešená v dvoch opatreniach PRV SR (2007 - 2013):

1. Podpora v územiach európskeho významu na lesnom pozemku (platba v územiach Natura 2000 s 5. stupňom ochrany),

Podpora osobitných metód manažmentu lesníckych činností na územiach Natura 2000 by mala prispievať k trvalo udržateľnému rozvoju s cieľom chrániť prírodné prostredie a krajinu, hlavne biodiverzitu a územia s vysokou prírodnou hodnotou.

Táto platba sa vzťahuje na „bezzásahovosť“ v chránených územiach a jedinou podmienkou na obdržanie dotácie je nezasahovanie do lesného porastu a nepoškodzovanie pôdneho a vegetačného krytu.

2. Podpora pri zaradení do opatrenia lesnícko-environmentálne platby - táto platba je jediná platba, ktorá podporuje aktívny lesnícky manažment zameraný na predmet ochrany - biotop, alebo vtáky. Platba bola každoročná po dobu záväzku piatich rokov na celú výmeru dielca, bez ohľadu, aká časť dielca bola zasiahnutá. Bolo nutné dodržiavať podmienky, ktoré sú výrazne prírode blízke - napr. používanie ekologických olejov, používanie jemnejších spôsobov v obnove, ponechávanie pionierskych drevín, ponechávanie piatich stromov na odkrytej holine a v CHVÚ najdôležitejšia a možno najviac obmedzujúcejšia, časové obmedzenie pre všetku lesohospodársku činnosť podľa jednotlivých druhov vtákov počas ich hniezdenia a vyvážania mladých.

V PRV SR (2014 - 2020) sú definované obdobné opatrenia:

1. Platby v rámci sústavy Natura 2000 (Kompenzačné platby v rámci sústavy Natura 2000 – lesný pozemok)
2. Lesnícko-environmentálne a klimatické služby a ochrana lesov (Platby na lesnícko-environmentálne záväzky).

Možno tiež konštatovať, že **implementáciou NATURA 2000 dochádza k ďalšiemu obmedzeniu hospodárenia v lesoch**, a to nie len na jej nových chránených územiach, ale aj vo väčšine už predtým chránených území so stupňami ochrany 2. až 4. Viac-menej bezo zmeny ostáva len pôvodný piaty stupeň ochrany.

Lesnícky sektor považuje za jeden zo svojich **klúčových problémov** práve málo účinný systém kompenzácie vlastníkom lesa za obmedzenie hospodárenia a zvýšené náklady z dôvodu ochrany prírody a krajiny. Takýto **cieľ** sa

nachádza aj v Národnom lesníckom programe SR v rámci priority 16: Riešenie problému nedostatočnej kompenzácie náhrad za obmedzenie realizácie vlastníckych práv.

6.2 Legislatívne nástroje v lesnom hospodárstve

Jedným z hlavných nástrojov realizácie stratégie LH a správneho obhospodarovania lesov je legislatíva v oblasti lesného hospodárstva.

Zákon č. 326/2005 Z.z. o lesoch

Zákon NR SR č. 326/2005 Z.z. o lesoch, účinný od 1. septembra 2005, vychádza zo spoločenského poslania lesov ako jednej z najdôležitejších zložiek životného prostredia a zároveň ako producenta obnoviteľnej suroviny – drevenej hmoty. Nadväzuje na bohatú tradíciu minulého lesníckeho zákonodarstva a súčasne sa zameriava na zabezpečenie modernej koncepcie trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch. Z dôvodu nárastu požiadaviek na mimoprodukčné funkcie lesov vytvoril predpoklady na zosúladienie záujmov spoločnosti a vlastníkov lesov (uhrádzanie majetkovej ujmy z obmedzenia vlastníckeho práva). Upravil postupy odborného a diferencovaného hospodárenia v lesoch, jeho finančného zabezpečenia, rieši účasť štátu na zveľadovaní lesného hospodárstva, ktorá je potrebná z hľadiska zabezpečovania nenahraditeľných funkčných účinkov v celospoločenskom záujme (ustanovuje možnosť poskytnutia podpory z verejných zdrojov) a odstránil dovtedajšiu legislatívnu roztrieštenosť lesníckej problematiky.

Zákon je zosúladiený s vecne príslušnou legislatívou Európskej únie. Z hľadiska pozornosti, ktorú zákon venuje požiadavkám na zachovanie biologickej diverzity, produkčnej a obnovnej schopnosti a funkčnej účinnosti lesov, je v úplnej zhode s celosvetovo presadzovanou koncepciou trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, ako aj s medzinárodnými zmluvami a dohovormi, ktorými je Slovenská republika viazaná.

Ďalšie právne predpisy sektoru LH

Zoznam všeobecne záväzných právnych predpisov za oblasť lesného hospodárstva aj spolu so stručným vypíchnutím ich environmentálnych aspektov nájdete na tomto odkaze: <http://enviroportal.sk/environmentalne-temy/vplyvy-na-zp/lesnictvo/pravne-predpisy>

Zoznam použitej literatúry

BALOGH, P. (Ed.): Quo vadis lesníctvo? (perspektívy do budúcnosti), Zvolen: Národné lesnícke centrum, 2010, 300 s.

ENVIROPORTÁL: <http://www.enviroportal.sk/>

EURÓPSKA KOMISIA: NATURA 2000 a lesy „Výzvy a možnosti“ (interpretačná príručka), Brusel: EK - DG ENV, 2003, 98 s.

FORESTPORTÁL: <http://www.forestportal.sk/Pages/Home.aspx>

KONOPKA, J. a kol.: Koncepčné zámery lesníctva SR do konca roka 2006, Zvolen: Lesnícky výskumný ústav Zvolen, 2003, 77 s.

LES & LETOKRUHY: 3/2016, Lesmedium SK, s.r.o. Bratislava, 2016, 42 s.

LES & LETOKRUHY: 7-8/2015, Lesmedium SK, s.r.o. Bratislava, 2015, 52 s.

LES & LETOKRUHY: 1-2/2015, Lesmedium SK, s.r.o. Bratislava, 2015, 52 s.

Ministerstvo pôdohospodárstva A ROZVOJA VIDIEKA SR: Národný lesnícky program Slovenskej republiky, <http://www.mpsr.sk/sk/?navID=1&id=481>

Ministerstvo pôdohospodárstva A ROZVOJA VIDIEKA SR: Program rozvoja vidieka SR 2007 – 2013, <http://www.mpsr.sk/index.php?navID=2&sID=43&navID2=280>

Ministerstvo pôdohospodárstva A ROZVOJA VIDIEKA SR: Správa o lesnom hospodárstve v SR za rok 2001 - 2015 (zelená správa), <http://www.mpsr.sk/sk/index.php?navid=123&ofs1=0>

Ministerstvo pôdohospodárstva SR. Koncepcia rozvoja pôdohospodárstva na roky 2007-2013 - Lesné hospodárstvo. Ministerstvo pôdohospodárstva SR, 2007, 28 s.

Ministerstvo pôdohospodárstva SR: Indikatívny akčný plán Národného lesníckeho programu Slovenskej republiky, Bratislava, 2007, 47 s.

Ministerstvo pôdohospodárstva SR: Koncepcia lesníckej politiky do roku 2005, www.mpsr.sk (2006)

Ministerstvo pôdohospodárstva SR: Lesníctvo SR na ceste do EÚ, www.mpsr.sk (2006)

Ministerstvo pôdohospodárstva SR: Program rozvoja LH SR do roku 2010, www.mpsr.sk (2006)

Ministerstvo pôdohospodárstva SR: Strednodobá koncepcia politiky pôdohospodárstva na roky 2004 až 2006:

Lesné hospodárstvo, Ministerstvo pôdohospodárstva SR, 2003, 28 s.

Ministerstvo životného prostredia SR, SLOVENSKÁ AGENTÚRA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA: Správa o stave životného prostredia SR v roku 2011, Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, 2012, 200 s.

Ministerstvo životného prostredia SR, SLOVENSKÁ AGENTÚRA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA: Správa o stave životného prostredia SR v roku 2013, Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, 2014, 216 s.

Ministerstvo životného prostredia SR, SLOVENSKÁ AGENTÚRA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA: Správa o stave životného prostredia SR v roku 2014, Bratislava: Ministerstvo životného prostredia SR, 2015, 208 s.

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR: Národné správy SR o zmene klímy <http://www.minzp.sk/sekcie/temy-oblasti/ovzdušie/politika-zmeny-klimy/dokumenty/>

NOVOTNÝ, J. a kol.: Konferencie ministrov o ochrane lesov v Európe, Zvolen: Lesnícky výskumný ústav Zvolen, 2003, 199 s.

NOVOTNÝ, J., MORAVČÍK, M., KONÔPKA, J.: Aká je globálna predstava o smerovaní lesníctva na roky 2010-2014?, Les & letokruhy, máj-jún 2010, <http://www.lesmedium.sk/clanok.php?id=1435>

Organisation for economic co-operation and development: OECD Environmental data, Compendium 2004: Forestry, Paris: OECD, 2004

PRALESY.SK: <http://www.pralesy.sk/>

SLOV-LEX: Zákon č. 326/2005 Z.z. o lesoch, <https://www.slov-lex.sk>

SLOV-LEX: Zákon NR SR č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, <https://www.slov-lex.sk>

ŠTÁTNA OCHRANA PRÍRODY SR: Chránené územia Slovenska 59/2004, Banská Bystrica: ŠOP SR, 2004, 40 s.

VLÁDA SR: Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja, 2001, www.tur.sk

Zoznam použitých skratiek

CBD	Dohovor OSN o biologickej diverzite (The Convention on Biological Diversity)
CBP	celkový bežný prírastok
EEA	Európska environmentálna agentúra
EFI	Európsky lesnícky inštitút
EFICS	Európsky lesnícky informačný a komunikačný systém
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
EK	Európska komisia
ES	Európske spoločenstvo
EÚ	Európska únia
FAO	Organizácia OSN pre výživu a poľnohospodárstvo (Food and Agriculture Organization)
FSC	medzinárodná nezisková organizácia Forest Stewardship Council
HDP	hrubý domáci produkt
HL	hospodárske lesy
hr.b.k.	hrubina bez kôry
CHA	chránený areál
CHKO	chránená krajinná oblasť
CHKP	chránený krajinný prvok
CHÚ	chránené územie
CHVÚ	chránené vtáčie územie
IFF	Medzivládne fórum o lesoch
IPF	Medzivládny panel o lesoch
JKS	jarné kmeňové stavy zveri
LH	lesné hospodárstvo
LOU	lesy osobitného určenia
LP	lesné pozemky
MCPFE	Ministerské konferencie o ochrane lesov v Európe
MCHÚ	tzv. maloplošné CHÚ
MP SR	Ministerstvo pôdohospodárstva SR (do roku 2010)
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (od roku 2010)
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
NLC	Národné lesnícke centrum
NLP SR	národný lesnícky program SR
NP	národný park
NPP	národná prírodná pamiatka

NPR	národná prírodná rezervácia
NR SR	Národná rada SR
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OL	Ochranné lesy
OSN	Organizácia spojených národov
PEFC	Program pre vzájomné uznávanie lesníckych certifikačných schém (Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes)
PP	porastová pôda
PP	prírodná pamiatka
PR	prírodná rezervácia
PRV SR	Program rozvoja vidieka SR
SAŽP	Slovenská agentúra životného prostredia
SHMÚ - NIR	Slovenský hydrometeorologický ústav - Národná inventarizačná správa (National inventory report)
SO	stupeň ochrany (prírody)
SR	Slovenská republika
ÚEV	územie európskeho významu
ÚGKK SR	Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky
UNCED	Konferencia Spojených národov o životnom prostredí a rozvoji (United Nations Conference on Environment & Development)
UNECE	Hospodárska komisia OSN pre Európu
UNFCCC	Rámcový dohovor OSN o zmene klímy (United Nations Framework Convention on Climate Change)
UNFF	Fórum OSN o lesoch
VCHÚ	tzv. veľkoplošné CHÚ
ZK	zmena klímy
ŽP	životné prostredie

Príloha

Súhrn cieľov v sektore lesného hospodárstva vo vzťahu k životnému prostrediu